

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
יתרו
י"ד – כ' שבט תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

רש"י

דתניא – דיין אין טענן מלח. ולפקריך התלמוד: **מני** – הך ברייתא. **קשיא קשרת** – דהא רבינן לעיל (כ, א) כל שאחרים באין לו חובה, וקטרת נמי דבעי מלח. ולקמן [עמוד ב] נמי אמרינן: בראשו של מובח, ששם מולחין הקטרת והקומץ. **הפרט** – "מנחתך". **עצים אין מקבלין טומאה** – ואף על גב דעצי מערכה מקבלין טומאה, בזאמרינן בפרק שני דפסחים (לה, א):

"והבשר" – לרבות עצים ולבונה, והזיה מדרבנן הוא משום חיבת הקדש, וקרא אסמכתא בעלמא, דהא עצים בעלמא לא מקבלי טומאה. **דם שבשלו** – בין דחולין בין דקדשים, ואבלו – אינו עובר עליו, דהא לא חייבה תורה אלא על הדם הראוי לכפרה, ודם קדשים משבישלו לא חזי למילתיה ונפק מתורת דם, ומליח הרי הוא כרותח. **מהו דתימא מישרא בה משהו למצוה בעלמא** – ומשום הזוה משהו לא נפיק מתורת דם. **הקפה** – כמו (שמות טו) "קפאו תהומות". (**קפה באור**) – ואבלו, חייב משום דם או חלב. **בחמה** – הדרא לכמות שהיה צלולה, לכך חייב. **דם שקרש** – קא סלקא דעתך: ואפילו דחולין. **כאן בחמאות החיצונות** – הא דקתני: הקפה את הדם בחמה ואבלו חייב. והוא הדין לשאר חולין, **והאי** וראוי לכפרה בקדשים. **והא דאמר** יוחנן **אינו עובר עליו בחמאות הפנימיות** – כגון פרים ושעירים הנשרפים. וטעמא מפרש לקמן. **הלבד** – דאמרת: אמרינן הואיל וכנגדו ראוי. **דם חטוי** – אף על פי שאינו ראוי לקרבן, ואיכא למימר דלא חייבה תורה כרת אלא על דם הראוי לקרבן. אלא אפילו חמור, דאין קרבן בטומאין. **אפילו הכי חייב. חוצץ** – לענין טבילה. **סריך** – שמתחיל להתייבש ולהתדב קצת. **חוצץ. לא סריך** – שבשהוליך בו אצבע נמשך והולך חוט ממנו (פוסק) [ונפסק] הדם. **הבונהו** – מפרש לקמן. **מי מלח** – מורייט. **שאינה שובתת** – שמצויה בקיץ ובחורף, ומלח סדומית הים משליכה לאגפה. **איסתרוקנית** – מן הקרקע נעשית, ובידי אדם. **מכל שהוא** – בין סדומית בין אסתרוקנית. **מכל מקום** – ואפילו מחוץ לארץ. **סדומית דקה**, אסתרוקנית גסה. **יכול יתבונו** – יתן מלח הרבה כתבן בטיט. **כבנין** – מלח הרבה. **שורה** על שורה. **נותנת טעם** [בבינה] – באדם. **תקריב בשבת ובטומאה** – אם קרבן ציבור הוא. ואשמועינן דמלריחתן עבודה היא, ודחי שבת וטומאה בשאר עבודות.

אפי' עצים ועגיל נסכים – ונמעט נסכים ב"מה מנחה מיוחדת" כו', ודם מ"ועל מנחתך". ואם תאמר: אימא אפיקא! ויש לומר: דלא שייך לומר אפיקא כלל, דהא כדי שלא נאמר (משום) צד של מתיר הוא דאיצטריכא למיכתב "מעל מנחתך" למעוטי דם דמתרבי מההוא צד, ואילו נסכים ממעטי מיניה.

יצאו עצים שאין מקבלין טומאה — פירש בקונטרס, דהא דאמר בפרק "כל שעה" (פסחים לה, א): "והבשר" לרבות עצים ולבונה, אסמכתא בעלמא. ואי אפשר לומר כן, דבהזיה דאמרינן בפרק שני דחולין (לו, ב) דחיבת הקדש דאורייתא מההיא קרא ד"והבשר"! וכן מוכח בפרק "כל הפסולין" (ובזחים לד, א) גבי אוכל בשר — לפני זריקת דמה, דאמרינן: אבל טומאת בשר — דברי הכל לוקה, דאמר מר: "והבשר" לרבות עצים ולבונה בו'! והאי דקרי ליה בפרק "בית שמאי" (שם מה, ב) פסולא בעלמא — לאו מדרבנן קאמר אלא מדאוריימא, ר"פסולא בעלמא" קאמר — דלית ליה מלקות. ועוד, דהזיא גופא משמע דלרבנן הוי דאוריימא, דלרבי ישמעאל דאמר פסולא בעלמא. והזהיא דקרי לה "מעלה" בפרק "כל שעה" (פסחים לה, א) — הכי נמי קאמר גבי מעלות: העריב שמשו אוכל בתרומה, דנפקא לן מקרא בפרק "הערל" (יבמות עד, ב), אלמא מעלה דאורייתא קאמר. והא דקאמר הכא: יצאו עצים שאין מקבלין טומאה — בעצי עצים קאמר, ולא בעצי המערכה. ואם תאמר: מנין לנו לרבות עצים לטומאה מ"והבשר", מאחר דיש להו פדיון מן התורה אפילו בתר דשתינהו לגיזרי, כדמשמע ברישא "דמנחות והנסכים" (מנחות קא, א) לרבנן דפליגי עליה דרבי? דלרבי וראי ניתא, דחשיב להו כרבן גמור. ויש לומר: דהזהיא דמרבי עצים בכל מקום — היינו לרבי. וקצת קשיא: מאחר דחייבים על העצים משום טומאה, אמאי לא תני להו בפרק שני דמעילה (י, א), דתנן: הקומץ והלבונה והקטורת — בולם הוכשרו ליפסל בטבול יום, וחייבין עלידם משום נותר וטמא, ופיגול אין בהם? ויש לומר: בין לרבי בין לרבנן לא מצי תני, דלרבנן לא מיחייבי אעצים, ולרבי יש בעצים משום פיגול לאחר שנקמצו, כבל דבר שיש לו מתירין לאדם או למזבח, כאיברי עולה שדם מתירן.

[כאן] בחטאות החיצונות ובאן בחטאות הפנימיות — פירש רש"י, דבחטאות הפנימיות אינו עובר עליו, ותעמא כמו שמפרש לקמן. ולא נהירא, דאם כן בחטאות הפנימיות נמי משמע לפי שיטת רש"י שם שאם בשלו צלול, והואיל וראוי לטבילה והוזאה — יהא חייב עלה אם יאכלנו. ואין הסוגיא מוכיח הכי, דאמרינן לעיל: כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם ולא יתחייב עליו! ועוד, דרבא דיהיה אמר: אפילו בחטאות הפנימיות ואבלו חייב, ומשמע לפירוש רש"י דרבא לית ליה דזעירי. ולעיל קאמר: יתיב רבא וקאמר להא שמעתא, משמע דסבירא לרבא כזעירי! לכן נראה לי, דבזעירי (היינו בבשלו באור) כולי עלמא לא פליגי דאינו עובר עליו. והא דמולק הכא בין חטאות הפנימיות לחיצוניות, קאי אקפאו בחמה]. **דם** שבישלו אינו עובר עליו — [והיינו] הא דתנן בפרק "כל הבשר" (חולין קט, א): הלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו אינו עובר עליו, [דמיירי אחר בישולו], מדמיירי הנך תרי מילי בהדי הדדי, דם שבישלו ודם שמלחו — משמע דתרוייהו חד טעמא, כדפירש בקונטרס דמליח כרותח, דלא חייבה תורה אלא דבר הראוי לכפרה, וכיון דבישלו או מלחו נפקא ליה מתורת דם. ומשמע הכא דשתי הדקדוקים היינו דאין נאכלין מחמת מלחן, דהאי דמליח כרותח — היינו דאין נאכל מחמת מלחו, כדפרישית בפרק "כל הבשר" (שם קיב, א), ואסתם מליחה דקדשים הוא דדייק הכא: הא לאו הכי הוה אמינא כה ליבעי מלחן; כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם, דאמר זעירי דם שמלחו וכו'. ובסמוך אמרינן: לפיכך מדקדק רבינו הם מכאן דמליחה לקדרה באין נאכל מחמת מלחו סגי, ולא כמו שמפרשים: כמו שאדם מולח להצניע, וכמליח לצורך עיבור, או כדבעי ליה לאורחיה. ובפרק "כל הבשר" (שם) פירשתי גבי אינו נאכל מחמת מלחו. **יתן** בו טעם בבינה — היינו דלא חזי לאכילה בלא הדחה, כמו שהבינה מתקנת האדם. **וכן** לקדירה גרסינן — ובספר רבינו גרשום כתוב: [וכן לצלי]. וכן פירש רבינו חננאל בפרק קמא דחולין (יד, א) גבי אסורה בהנאה ליומא.

תוספות

אַפִּיק עֲצִים וְעָגִיל נְסָכִים, דְּתָנְיָא: אֲבָל הַיַּיִן וְהַדָּם, וְהָעֲצִים וְהַקְּטֹרֶת - אֵין טְעוּנִין מֶלַח. מַנִּי? אִי רַבִּי - קָשְׁיָא עֲצִים, אִי רַבָּנַן - קָשְׁיָא קְטֹרֶת! - הַאי תַּנָּא הוּא, דְּתָנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: מַה הַפֵּרֵט מְפוֹרָשׁ - דָּבָר שֶׁמְּקַבֵּל טוּמְאָה וְעוֹלֶה לְאִשִּׁים וְיֵשְׁנוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה וְעוֹלֶה לְאִשִּׁים וְיֵשְׁנוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן; יָצְאוּ עֲצִים - שֶׁאֵין מְקַבְּלִין טוּמְאָה, יָצְאוּ דָּם וְיַיִן - שֶׁאֵין עוֹלִים לְאִשִּׁים, יָצְאָה קְטֹרֶת - שֶׁאֵינָהּ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. אֶלָּא מַעֲמָא דְּמִסְתַּיְיעָה קְרָא לְדָם, הָא לָאו הָכִי - הָוָה אָמֵינָא: דָּם לִיבְעֵי מֶלַח? בְּיַיִן דְּמַלְחֵיהּ נָפֵיק לֵיהּ מִתּוֹרַת דָּם! אֲמַר זְעִירִי אֲמַר רַבִּי חֲנִינָא: דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, וְרַב יְהוּדָה דְּיָדֵיהּ אֲמַר זְעִירִי: דָּם שֶׁמָּלְחוֹ - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, וְרַב יְהוּדָה דְּיָדֵיהּ אֲמַר: אֲבָרִים שֶׁצָּלָאָן וְהֶעֱלָן - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם לֶרַיַח נִיחוֹחַ! - מַהוּ דְּתֵימָא, מֵישְׁרָא בָּהּ מַשְׁהוּ לְמִצְוָה בְּעָלְמָא, קָא מַשְׁמַע לָן. גּוּפָא, אָמַר זְעִירִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. יָתִיב רָבָא וְקָא אָמַר לָהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא. אִיתִיבֵיהּ אַבַּיֵי: הַקְּפָאוֹ אֶת הַדָּם וַאֲבָלוֹ, אוֹ שֶׁהֶחֱמָהּ אֶת הַחֵלֶב וּגְמָעוֹ - חַיָּיבִין! - לָא קַשְׁיָא: כָּאן שֶׁחִקְּפָה בְּאוּר, כָּאן שֶׁחִקְּפָה בַּחַמָּה; בְּאוּר - לָא חָדַר, בַּחַמָּה - חָדַר. - בַּחַמָּה נָמֵי, לֵימָא: הוֹאִיל וְאִידְּחֵי אִידְּחֵי, דָּהָא בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי מָנִי מֵרַבִּי יוֹחָנָן: דָּם שֶׁקָּרַשׁ וַאֲבָלוֹ, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וְנִדְחֶה יָדְחֶה! אֵישְׁתִּיק. אֲמַר לֵיהּ: דִּלְמָא וַדַּאי כָּאן בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת הַחִיצוֹנוֹת, כָּאן בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת! אֲמַר: אַדַּרְבָּרַיְתָן מֵיפְלְגָא, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: דָּם שֶׁקָּרַשׁ בַּחֲטָאוֹת וַאֲבָלוֹ - חַיָּיב, הוֹאִיל וְנִדְחֶה יָדְחֶה! אֲמַר לֵיהּ: "וְלָקַח... וְנָתַן" אָמַר רַחֲמָנָא, בַּר לְקִיחָה וְנִתִּינָה הוּא; בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וַאֲבָלוֹ - פָּטוּר, "וְכִפֶּר... וְהוּדָה" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהַאי לָאו בַּר טְבִילָה וְהַזָּאָה הוּא. וְרַבָּה דְּיָדֵיהּ אָמַר: אֲפִילּוּ בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וַאֲבָלוֹ - חַיָּיב, הוֹאִיל וְכִנְגְדּוֹ רָאוּי בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת. אָמַר רַב פַּפָּא: הִלְכְתָא, דָּם חֲמוֹר שֶׁקָּרַשׁ וַאֲבָלוֹ - חַיָּיב, הוֹאִיל וְכִנְגְדּוֹ רָאוּי בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת. אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר זְעִירִי: דָּם, בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ - חוֹצֵץ. מֵיתִיבִי: הַדָּם וְהַדִּיו, וְהַדֶּבֶשׁ וְהֶחָלָב - יְבֵשִׁין חוֹצְצִין, לַחִין אֵינָן חוֹצְצִין! - לָא קַשְׁיָא: הָא דְּסָרִיךְ, הָא לָא סָרִיךְ. "תְּמִימָה" לְמַאי אֲתָא? לְכְדְרַבִּיגָא: "בְּמָלֵא" - יָכוֹל תְּבוֹנְנֵהוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תְּמִימָה"; אִי "תְּמִימָה", יָכוֹל בְּמֵי מֶלַח? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּמָלֵא". "וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח" - הָבֵא מֶלַח שֶׁאֵינָהּ שׁוֹהֶבֶת, וְאֵיזוֹ? זוֹ מֶלַח סְדוֹמִית. וּמִנַּיִן שֶׁאֵם לֹא מָצָא מֶלַח סְדוֹמִית שֶׁמְּבִיא מֶלַח אִסְתְּרוֹקְנִית? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תַּקְרִיב כָּל שֶׁהוּא, תַּקְרִיב מִכָּל מָקוֹם, תַּקְרִיב וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת, תַּקְרִיב וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה. מַאי "תְּבוֹנֵהוּ"? אָמַר רָבָה בַּר עוּלָּא, הָכִי קָאָמַר: יָכוֹל יְתַבּוֹנֶנּוּ כְּהֶבֶן בְּטִיט. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: אִי הָכִי, "יִתְבּוֹנֲנוּ" מֵיפְּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רָבָא: יָכוֹל יַעֲשֶׂנּוּ כְּבֵנִין. אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִי הָכִי, "יִבְּנֶנּוּ" מֵיפְּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רָבָא: יָכוֹל תְּבוֹנֵהוּ. מַאי "תְּבוֹנֵהוּ"? אָמַר רַב אַשִׁי: יָכוֹל יִתֵּן בּוֹ טַעַם כְּבִינָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תְּמִימָה", כְּיִצַּד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא הָאֲבֶר וְנוֹתֵן עָלָיו מֶלַח, וְחוֹזֵר וְהוֹפְכוֹ וְנוֹתֵן עָלָיו מֶלַח וּמַעֲלֶהוּ. אָמַר אַבַּיֵי: וְכֵן לִקְדֵירָה תנו

בלשכת המלח ששם מולחים עורות קדשים — תימה: דבמסכת מדות (פרק ה משנה ג) דחשיב שש לשכות שבעזרה, קתני: לשכת המלח — ששם היו נותנין מלח לקרבן, לשכת הפרוה — ששם היו מולחים עורות קדשים! ויש לומר: דהא דקאמר הכא ששם מולחין עורות קדשים — לאו דוקא, אלא כלומר: משם היו נוטלין מלח למולח עורות קדשים בלשכת הפרוה. והמלח לא היה נתון בלשכת המלח למלח, כי אם להצניעו שם. והא דקתני עלה במסכת מדות (שם): ששם היו נותנין מלח לקרבן — היינו כלומר הצניעו לצורך קרבנות, כגון למלח עורות וכל דבר. וקשיא לפירוש זה, דאם כן היתה מלח בארבעה מקומות, והכא לא חשיב אלא שלשה! **וחקטרת** — ואם תאמר: למה מולחין את הקטורת בראשו של מזבח יותר מעל הכבש? והלא במזבח הפנימי היה קרבּ! ויש לומר: לפי שעל הכבש היה מתלבלך בדם האברים, אבל על המזבח היו מולחין דבר יבש — קומץ ולבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח. ואף על פי שהיו מולחין שם עולת העוף, היה מועט.

חולין פשיטא מאי בעו התם — פירש בקונטרס: משום דמכניס חולין לעזרה. ומשני: אף על גב דאמר מר "יאכלו" שיאכלו עמה חולין ותרומה, ופירש בקונטרס: כלומר, חוץ לעזרה יאכלו חולין ותרומה, ויכניסו ויאכלוה על השובע. ותימה: הואיל והני חולין צורך אכילת קדשים הן, ליתיב להו מלח לקדשי! ומיהו אפילו בעזרה מכניסים תבלי חולין, דתנן בפרק "כל התדיר" (זבחים ע, ב): וכולן ראשין הכהנים לתת לתוכן תבלי חולין ותרומה, ונפקא ליה בגמרא מדתניא "למשחה" — לגדולה. ושמא באותן תבלין פשיטא שיכול ליתן מלח של קודש, כמו בקדשים עצמן.

תלמוד לומר ברית מלח עולם הוא — רבינו תם נגרס: "מלח ברית" כדפרישית לעיל (יט, ב). **כל** בהן ששוקל אינו חוטא — לבן בוכרי אפילו לוים פטורים כמו בהנים, כדפרישׁ טעמא במסכת שקלים: "כל העובר על הפקודים", ושבט לוי לא נפקד. אבל רבן יוחנן בן זכאי דריש "כל העובר" — עובר בים סוף. אף על גב דכתיב בפרשת "אלה פקודי" מאת כבר ואלף ושבע מאות וחמשים — היינו לתרומת האדנים. דשלש תרומות היו כדמפרש בקונטרס בפרשת "כי תשא", ובאותה של האדנים לא היה שבט לוי, אבל באותה של צורך קרבנות היו. והשתא ניחא טפי הא דכתיב "כל העובר" — בים סוף (משמע) (על הפקודים דהא). (והא) דכתיב "על הפקודים" — משום תרומת אדנים. ומיהו בלאו הכי יש לפרש "כל העובר על הפקודים" — שנפקדו, בין לבדם בין עם ישראל.

שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן — משמע דרבן יוחנן בן זכאי לא היה כהן.

והא דתניא בספרי גבי פרה שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו: מה שעשו ושרתו ידי שכותחי — לאו דהוא עצמו קאמר, אלא כלומר: על פי הוראתו. והא דמסקינן התם: ויש אומרים הילל היה, אלא שלא היה יכול לומר "מה שעשו ושרתו ידי" — היינו טעמא — לפי שלא שרפו פרה בימיו.

עצים

תָּנוּ רַבָּנָן: מֶלַח שָׁעָל גַּבֵּי הָאבֶר - מוֹעָלִין בּוֹ, שֶׁעָל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ וְשֶׁבְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - אֵין מוֹעָלִין בּוֹ. וַאֲמַר רַב מַתָּנָה: מַאי קְרָאָה? "וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי ה' וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלַח וְהֶעֱלוּ אוֹתָם עֹלָה לַה'". תְּנַן הָתָם: עַל הַמֶּלַח וְעַל הָעֲצִים, שֶׁיְּהוּ הַכֹּהֲנִים נֵאוֹתִין בָּהֶן. אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְקָרְבָּנָם, אֲבָל לַאֲכִילָה - לֹא. קָא סָלְקָא דַּעְתִּין: מַאי "לְקָרְבָּנָם" - לְמִלּוֹחַ קָרְבָּנָם, "לַאֲכוֹל" - אֲכִילַת קָדָשִׁים; הָשְׁתָּא לְמִלּוֹחַ עוֹרוֹת קָדָשִׁים יְהֲבִינַן, לַאֲכִילַת קָדָשִׁים לָא יְהֲבִינַן? תְּיוּבְתָּא! נִמְצְאתָ אַתָּה אוֹמֵר, בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הַמֶּלַח נִתּוּנָה: בְּלִשְׁכַּת הַמֶּלַח, וְעַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ, וּבְרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ; בְּלִשְׁכַּת הַמֶּלַח - שֶׁשָּׁם מוֹלְחִין עוֹרוֹת קָדָשִׁים, עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ - שֶׁשָּׁם מוֹלְחִים אֶת הָאֵבָרִים, בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - שֶׁשָּׁם מוֹלְחִין אֶת הַקֻּמֶּיץ וְהַלְּבוֹנָה, וְהַקְּטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים, וְעוֹלַת הָעוֹף! אֶלָּא מַאי "לְקָרְבָּנָם" - לַאֲכִילַת קָרְבָּנָם, וּמַאי "לַאֲכִילָה" - אֲכִילָה דְּחוּלִּין. - חוּלִּין, פְּשִׁיטָא! מַאי בָּעוּ הָתָם? - אַף עַל גַּב דְּאָמַר מָר: "יֹאכְלוּ" - שֶׁיֹּאכְלוּ עִמָּהּ חוּלִּין וּתְרוּמָה כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נֶאֱכֶלֶת עַל הַשֹּׂבַע, אֲפִילּוּ הָכִי מֶלַח דְּקָדָשִׁים לָא יָהֲבִינַן לְהוּ. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַאי "לְקָרְבָּנָם" - לְמִלּוֹחַ, טַעְמָא דְּאִתֵּי בֵּית דִּין, הָא לָא אָתֵי בֵּית דִּין - לָא; הָשְׁתָּא לְיִשְׂרָאֵל יְהָבִינַן, לְכֹהֲנִים לָא יְהָבִינַן? דְּתַנְיָא: יָכוֹל הָאוֹמֵר "חֲרֵי עָלַי מִנְחָה" יָבִיא מֶלַח מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, בְּדַרְכּוֹ שֶׁמֵּבִיא לְבוֹנָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ? וְדִין הוּא: נֶאֱמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא מֶלַח, וְנֶאֱמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא לְבוֹנָה, מַה לְּבוֹנָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - אַף מֶלַח מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ. אוֹ כְּלָךְ לְדֶרֶךְ זוֹ: נֶאֱמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא מֶלַח, וְנֶאֱמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא עֲצִים, מָה עֲצִים מְשֻׁלָּשׁ צִיבּוּר - אַף מֶלַח מְשֻׁלָּשׁ צִיבּוּר? נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, דָּנִין דָּבָר הַנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, מִדָּבָר הַנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, וְאֵל תּוֹכִיחַ לְבוֹנָה שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּכָל הַזְּבָחִים. אוֹ כְּלָךְ לְדֶרֶךְ זוֹ: דָּנִין דָּבָר הַבָּא עִמָּהּ בִּכְלִי אֶחָד מִדָּבָר הַבָּא עִמָּהּ בִּכְלִי אַחֵר, וְאַל יוֹכִיחוּ עֲצִים שֶׁאֵינָן בָּאִין עִמָּהּ בִּכְלִי אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִוא", וּלְחֶלְן הוּא אוֹמֵר: "מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם", מַה לְּחֶלְן מְשֻׁל צִיבּוּר - אַף כָּאן מְשֻׁל צִיבּוּר. אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדְּכַי לְרַב אַשֵׁי, הָכִי קָאָמַר רַב שֵׁשָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: לָא נִצְרְכָא אֶלָּא לְבֶן בּוֹכְרִי, דְּתָנָן: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָעִיד בֶּן בּוֹכְרִי בְּיַבְנֶה: כָּל כֹּהֵן שֶׁשּׁוֹקֵל אֵינוֹ חוֹטֵא; אָמַר לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: לֹא כִי, אֶלָּא כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל חוֹטֵא, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים הוֹרִישׁן מִקְרָא זֶה לְעַצְמָן: "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל", הוֹאִיל וְעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים שֶׁלָּנוּ הִיא, הֵיאַךְ נֵאָכְלִין? וּלְבֶן בּוֹכְרִי, בֵּינִן דִּלְבַתְחִילָּה לָא מֵיחַיֵּב לְאִיתּוֹיֵי, כִּי מַיְתֵי נַמִי - חוֹטֵא הוּא, דְּקָא מְעַיֵּיל חוּלִּין לָעֲזָרָה! - דְּמֵירֵי דְּמַסַּר לְהוֹן לַצִּיבּוּר. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, וכן לקרירה – אין צריך למולחה יותר. | ועד כאן שייך לעמוד קדמון. **שעל הכבש כו'** – שנופל שם כשמולחין (את הקומץ) את האברים, כדאמרן לקמן: בשלשה מקומות נתונה. **אין מועלין בו** – דשוב אינו ראוי. **מאי קראה** – דשעל גבי האבר מועלין? דכתיב: "והשליכו עליהם הכהנים מלח והעלו אותם עולה", אלמא דאבר עם מלחו שניתם קרויין עולה. **תנן התם** – במסכת שקלים: על שבעה דברים התנו בית דין, ואלו שנים מהם: על המלח ועל העצים של קדש. **שהכהנים נאותין בהן** – נהנין מהן. **למלוח קרבנם** – עולותם ומנחתם שהן מביאין. **לאכילת קרבנם** – כלומר, לאכילה המגיע לחלקם, כגון חזה ושוק חטאות ואשמות שהיחיד מביא והן אוכלין. **מאי בעו התם** – חולין בעזרה. חבי גרסינן: יאכלו שיאכלו עמה. כולה בתורת כהנים קא דריש (עמה כו') האי קרא "והנותרת ממנה" וגו', דכתיב ברישיה דקרא: "יאכלו אהרן ובניו", ובסיפיה כתיב: "יאכלוה", ודריש התם: "יאכלו" – שיאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מעורבת. "יאכלוה" דסיפא – שלא יאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מרובה. **לבונה מתוך ביתו** – דכתיב (ויקרא ב): "ונתן עליה לבונה והדר והביאה אל בני אהרן". **והביא עצים** – דכתיב: "על העצים אשר על האש". **עצים משל ציבור** – מפרש לקמן. **עצים ומלח נוהגים בכל הזבחים** – מלח בא עם הקומץ בכלי. **ברית עולם** – בלחם הפנים כתיב. **מה לחלן משל ציבור** – דכתיב: "מאת בני ישראל". **לא נצרכא** – להתנות לבית דין שיהו כהנים מולחין קרבנם משל הקדש. **אלא לבן בוכרי** – האומר: אין כהנים חייבים בשקלים. כל כהן ששוקל – שמביא שקלו ללשכה באדר. **אינו חוטא** – מדקאמר אינו חוטא, מכלל דלכתחילה לא מיחייב. וטעמא מפרש במסכת שקלים – דכתיב: "כל העובר על הפקודים", ושבט לוי לא נפקד. ואף על גב דאיכא למימר: הא מייתי חולין לעזרה, אפילו הכי אינו חוטא כדמפרש לקמן. כל כהן שאינו שוקל **חוטא** – בשקלים מפרש טעמא, דכתיב: "זה יתנו" – "זה" בגימטריא שנים עשר שבטים, והיינו שבט לוי, "יוכל העובר" מפרש התם: כל העובר בים סוף. **לעצמן** – להנאתן. וקא פריך: ולבן בוכרי כו'. **סלקא דעתך אמינא** וכו' – והשתא מפרש "לא נצרכא" דלעיל.

כי

כי זכי להו רחמנא – לשכה למלוח קרבנם משל הקדש, לישראל הוא דזכי להו משום דאית להו לשכה, בלומר, שהם נתנו השקלים בלשכה שמתן נקבה המלח. אבל כהנים שאין חייבין לשקול – לא, לחכי איצטריך תנאה. **חיתי** – לרבי אלעזר בן שמוע בעינן חדתי. **הכא נמי בחדתי** – שעדיין לא נשתמש בהן ארונה. **עיוא** = עז או ברזל נותנין עליו להבביהו. **עיוא דקוקבא** – קורקסא = נסר גדול מלא יתידות. **דיישי יישא** – שנותנין אותו על התבואה וקושרין בו שוורים ומושכין אותו, ונידושת התבואה. **מאי קרא** – מורגים לצורך דישה, דכתיב "מורג" וכתיב "תדושו". **חריוץ** = יפה ומצמיד. **משנה** במנחת כהנים בשרה – שהרי כולו בכלל כמותו. **רבי יהודה אומר אם נתערב הקומץ במנחת נסכים ומנחת כהן משיח פסולה** – לפי שהקומץ דמנחת נדבת ישראל בלילתו עבה, לוג לעשרון. **ומנחת כהן משיח** – ומנחת נסכים בלילתן רכה, שלשה לוגין לעשרון. דכתיב במנחת נסכים: "בלול ברביעית ההין שמן", וליקח חביתין מינה שלשה לוגין לעשרון בפרק "התבלת" (מנחות נא, א). **והן בולעות זו מזו** – הקומץ בולע ממנחת נסכים, והוה ליה ריבה שמנה. ומנחת נסכים נמי פסולה, דהוה ליה חיסר שמנה. והאי דקתני "פסולה" ולא קתני "פסולות" – משום דכולה מתניתין בלישנא דחדא מנחה איירי, ורישא נמי הכי תנא: נתערב קומצה בקומץ חבירתה בשרה, והוה ליה למיתני "כשרות". ומכאן שייך למשנה להלן בג, א) **אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה** – שנפלה זו בצד זו, ונשאר מזו כדי קומץ שלא נתערב – בשרות, ואם לאו פסולות, דאמר בתורת כהנים: "מסלתה" – ולא מסלת חבירתה. **לא יקטיר** – אפילו כל המערבת, דאין הקטרה מצוה אלא בקומץ. ומקמץ נמי לא מצי קמיץ שני קומצים, דדלמא בבל קומץ וקומץ יש מזה שנתערב, וליכא קומץ שלם מדמת מנחה. **ואם הקטיר** – כל המערבת, היא לא עלתה לבעלים, דהא לא נקמצה, ואין מנחת נדבה נחרת בלא קמיצה. **נתערב קומצה בשיריה** – לא יקטיר את כולה, משום דשירים אסורין להקטיר, דכתיב: "לא תקטירו ממנו אשה לה'" (ויקרא ב), כל שממנו לאשים דרי הוא בבל תקטירו. **גמרא דם** – דקדשים. **כשר** – לזריקה. **נתערב ביין** – שהוא אדום. **רואין אותו כאילו הוא מים** – ואם היה מים והיה מראית הדם ניכר ביניהם – כשר. **בדם הבהמה** – של חולין. **רואין אותו** – את של חולין. **אין דם מבטל דם** – וכשר. **הדבר יודע בו** – אפילו הכי קרי ליה אבתי נמי דם שעיר, ואף על פי שנתערב בו דם הפר, כדאמרינן במסכת יומא (נג, ב): עירה דם הפר לתוך דם השעיר.

ועצים דפשיטא ליה לתנא משל צבור מנלן — ואם תאמר: ולילף ממלח בדלעיל, דאין להשיב מלבונתו! ושמא יש יצד אחד.

שזו בלילתה עבה — מנחת נדבה ולוג לעשרון, כדדרשינן בפרק "שתי מדות" (מנחות פט, א), כדכתיב במצורע עני: "ועשרון סלת בלול בשמן למנחה ולוג שמן" דמייתא ליה למנחה ולוג שמן, למתנדב מנחה לא יפחות מדבר הטעון לוג, ומאי ניהו עשרון. ומנחת הנסכים ויכון משיח שלשה לוגין לעשרון, כדמפרש בקונטרס.

שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה והן בולעות זו מזו — אף על גב דקתני "פסולה", דמשמע האחת, נראה דשתיהן פסולות, העבה והרכה, מדקתני: "והן בולעות זו מזו". ומיהו בבליעה חדא מיפסלי תרוויהו, דכי בלע קומץ ממנחת נסכים מיפסיל קומץ — דהוה ליה ריבה שמנה, ומיפסלא מנחת נסכים — דהוה ליה חיסר שמנה. והא דקתני "פסולה" ולא קתני "פסולות" — משום דכולה מתניתין בלישנא דחדא מנחה אייתר. ורישא נמי הכי תנן: נתערב קומצה בקומץ חבירתה בשרה — כשרה, והוה ליה למיתני "כשרות". ובכשתיתכן בלילתן עבה או רכה, אף על פי שבולעות זו מזו — לא חשיב לא ריבה שמנה ולא חיסר שמנה, ולא מפסלא. **והן** בולעות זו מזו — פירש בקונטרס: הקומץ בולע מן מנחת נסכים, והוה ליה ריבה שמנה, ובגמרא (מנחות כג, ב) גבי הא דפריך לרב חסדא דאמר בתר מבטל אזלינן, ממתניתין דשתי מנחות שלא נקמצו, דאם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרה: והא כיון דקמיץ ליה מחדא — אידך הוה ליה שיריים, ולא מבטל ליה שיריים לטיבלא! ופירש בקונטרס שטיבלא דלא מבטל להו לשיריים דניהו בריבה סולתה — לא מצי למיפרך לרבי חנינא, דנימא מהכא דבתר מבטל אזלינן, דאי בתר בטל אזלינן שיריים מי הוי טיבלא. דאי נמי בתר בטל אזלינן, וטיבלא מבטל לשיריים — לא הוי ריבה סולתה, דבטילי וכמאן דליתיתי דמי, ולא מייתר ליה. ופירוש זה סותר מה שפירש במשנה, דמהאי טעמא לא יחשוב כמו ריבה שמנה. ואין לפרש דמיפסלן הכא לאו משום ריבה שמנה, אלא משום חיסר שמנה. דאדרבה, לפי מה שמפרש בגמרא גבי חרב שנתערב בבלול, לא מיפסלן אלא משום ריבה שמנה.

והן בולעות זו מזו — מין בשאינו מינו חשיב ליה בגמרא. משום דאמרינן: סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו ריבה עליו ומבטלו. שהסולת של קומץ רבה על השמן של מנחת נסכים ומבטלו. ותימה: דמהאי טעמא נמי ליפסול לרבי יהודה נתערב קומצה בקומץ חבירתה. וזה הוא תימה לומר משום דבלילתן שוות אין זו בולעת מזו! ועוד, נתערב קומצה בשיריה, דקתני סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים, ופריך מינה בגמרא דליטבלו שיריים לקומץ, ומשני רבי זירא: נאמרה הקטרה בקומץ כו'. למה לן

מכאן

האי שינויא? הא אמרינן דבלילתן שוות ואין בולעות זו מזו, ומאי אין קומץ מבטל קומץ שיוך כאן! ועוד תימה: דבגזירה שוה דרבי זירא אליבא דרבי יהודה נמי מסקי לה, ונשמע דאין הקומץ מבטל חבירו, אפילו קומץ דמנחת חוטא וקומץ דמנחת נדבה, אף על פי שזה חרב וזה בלול! ומה שכתוב בספרים בגמרא גבי חרב שנתערב עם בלול: מאי לאו קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדבה — לא גרסינן הכי, אלא בספרים דגרסי: דאיערב במנחת נסכים. אבל שום קומץ אין מבטל חבירו, אפילו לרבי יהודה, דאי משכחת חד קומץ דמבטל לא תתקיים גזירה שוה. והשתא, מנלן לרבי יהודה דלא יבטלו זה את זה קומץ דמנחת חוטא וקומץ דמנחת נדבה? הא בלעי מדדדי? ועוד תימה: למאי דמסקינן מגזירה שוה דרבי זירא אליבא דרבי יהודה, אם כן מנחת נסכים וקומץ נמי לא ליבטלו זה את זה! ומיהו הא לאו פירכא היא, דדוקא בקומץ ושיריים איכא גזירה שוה דהקטרה הקטרה, אבל מנחת נסכים בולה בליל, ואין כאן קומץ ושיריים. **אם** יש בו מראית עין כשר — לא באדמומית מעט מתבשר, אלא מראית דם גמור קאמר, למעוטי הניכא דדיהה מראיתו. דהא דדם דפר מרובה על דמו של שעיר, משמע דאי לאו מטעם עולין אין משום מין במינו — היה בטל, אף על פי שם היה דמו של פר מרובה על דמו של שעיר קצת. **הדבר** יודע שדמו של פר מרובה על דמו של שעיר — פירוש: היה לו לדמו של שעיר להיות בטל. תימה: דאיפכא הוה ליה למיתק, דאמרינן בימוא (נג, ב) שעירב דם הפר בדם השעיר. וההיא דדם שנתערב במים אמרינן בפרק "התערובות" (זבחים עח, ב) ובפרק "ביטוי הדם" (חולין פו, ב): לא שנו אלא שנפלו מים לתוך דם, אבל דם לתוך מים — ראשון ראשון בטל. והילכך, האי דם הפר היה לו להבטל ראשון ראשון בדם השעיר! ואפילו מאן דלית ליה ראשון ראשון בטל בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (עג, א) הכא מודה, משום דהוה ליה נראה ונדחה! ויש לומר: דלא אמרינן ראשון ראשון בטל בשמערה בשפע הרבה ביחד, כמו שמחלק בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (שם) בין חבית דנפיש עמודיה לצרצור קטן דלא נפיש עמודיה. ואפילו מאן דאית ליה ראשון ראשון בטל בחבית, ביותר מפי חבית היה מודה דלא בטל.

מכאן

כִּי זָכֵי לְהוּ רַחֲמָנָא - לִישַׁרְאֵל, דְּאִית לְהוּ לְשָׁבָּה, לְכַהֲנִים דְּלֵית לְהוּ לְשָׁבָּה - לָא זָכֵי לְהוּ רַחֲמָנָא, קָא מַשְׁמַע לָן. וְעֵצִים דְּפִשִׁיטָא לֵיהּ לְתַנָּא דְּמַשֵּׁל צִיבּוּר, מְנָלָן? דְּתַנְיָא: יָכוֹל הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה" יָבִיא עֵצִים מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבִיא נְסָכִים מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ", מַה מִּזְבֵּחַ מֹשֶׁל צִיבּוּר - אַף עֵצִים וְאֵשׁ מֹשֶׁל צִיבּוּר, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן; רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר: מַה מִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הֶדְיוֹט - אַף עֵצִים וְאֵשׁ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֶדְיוֹט. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ: חֲדָתֵי. - וְעַתִּיקֵי לָא? וְהָכְתִיב: "וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה אֶל דָּוִד יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה הַבָּקָר לְעֹלָה וְהַמֹּרִגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים"! - הָכָא נָמֵי בַּחֲדָתֵי. מַאי "מֹרִגִים"? אָמַר עוּלָּא: מְטָה שֶׁל מַרְבָּל. מַאי מְטָה שֶׁל מַרְבָּל? אָמַר רַב יְהוּדָה: אֵינָהּ דְּקוּקְבָּא דְּדָשׁוּ בָהּ דִּישָׁתָאֵי. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי קְרָאָה? "הִנֵּה שַׂמְתִּיךְ לְמוֹרַג חָרוּץ חָדָשׁ בַּעַל פִּיפִיּוֹת תָּדוּשׁ הָרִים". **מִשְׁנָה** נִתְעָרֵב קוֹמְצָהּ בְּקוֹמֶץ חֲבֵירָתָהּ, בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים, בְּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, בְּמִנְחַת נְסָכִים - בִּשְּׁרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, בְּמִנְחַת נְסָכִים - פְּסוּלָה, שֶׁזּוֹ בְּלִילָתָהּ עָבָה וְזוֹ בְּלִילָתָהּ רָכָה, **גְּמָרָא** תָּנֵן הָתָם: דָּם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמַיִם, אִם יֵשׁ בּוֹ מַרְאִית דָּם - כָּשֵׁר. נִתְעָרֵב בַּיִן - רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא מַיִם. נִתְעָרֵב בְּדַם הַבְּהֵמָה אוֹ בְּדַם חַיָּה - רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא מַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְשֶׁנֱּאֱמַר מְקֹרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: "וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר" - הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁדָּמוֹ שֶׁל פָּר מְרוּבֶּה מִדָּמוֹ שֶׁל שָׂעִיר; רַבָּנַן סְבְרִי:

מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה — ואם תאמר: תיפוק ליה משום דאין מצות מבטלות זו את זו, בדאמרינן ב"ערבי פסחים" (קטו, א) גבי הלל שהיה כורך פסח ומצה ומרור. וכן בפרק התערובות (זבחים עט, א) פליג רבי אלעזר ארבי שמעון בן לקיש בההיא דפיגול ונותר וטמא שבללן, ואקאמר שאין מבטלין זה את זה, ומייתי ראייה מדהלל! ושמא לגבי אבילה שאני. **ורבי** יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל — ואם תאמר: היכי מסיק רבי יוחנן דשמעה דרבי יהודה מהא קרא? הא מסקינן בפרק "אותו ואת בנו" (חולין עט, א) דרבי יהודה ספוקי מספקא ליה אי חושש לזרע האב או לא, ומאן דאמר חושש לזרע האב לא בעי "אותו" לחלק, דמסקינן התם: לחנניא דלא מייתר ליה "אותו" קסבר דלחלק לא צריך קרא, דסבר לה כרבי יונתן! ובזימא פרק "הזריעה לו" (נז, ב) אמרינן:

מכאן לעולין בו׳ – והני דמים דמתניתין דזבחים עולין ניהנה, ולא מבטלי אהדדי.
מין

מְכָּאן לָעוֹלִין שֶׁאֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מִכָּאן לְמִין בְּמִינוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל. רַבָּנָן סָבְרֵי: מִכָּאן לָעוֹלִין שֶׁאֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה. וְרַבִּי

מַשּׁוּם דְּמִין בְּמִינוֹ הוּא! - אִי אַשְׁמַעִינַן מִין בְּמִינוֹ וְלָא אַשְׁמַעִינַן עוֹלִין - כְּדְקָא אָמְרַתְּ; הָשְׁתָּא דְּאַשְׁמַעִינַן עוֹלִין - מַשּׁוּם דְּעוֹלִין. - וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מִכָּאן לְמִין בְּמִינוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל. וְדִלְמָא מַשּׁוּם דְּעוֹלִין הוּא! - אִי אַשְׁמַעִינַן עוֹלִין מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ - כְּדְקָאָמְרַתְּ; הָשְׁתָּא דְּאַשְׁמַעִינַן מִין בְּמִינוֹ - מַשּׁוּם דְּמִין בְּמִינוֹ הוּא. - וְדִלְמָא עַד דְּאֵיכָּא מִין בְּמִינוֹ וְעוֹלִין! קַשְׁיָא. תְּנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים בְּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּבְמִנְחַת נְסָכִים - פִּסּוּלָהּ, שֶׁזּוֹ בְּלִילָתָהּ עֲבָהּ וְזוֹ בְּלִילָתָהּ רַכָּה, וְהֵן בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ. וְכִי בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ מַה הֲוֵי? מִין בְּמִינוֹ הוּא!

אמר

רבי יאשיה ורבי יונתן, חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין, ואמרינן: תסתיים דרבי יאשיה דאמר מערבין, דאף על גב דלא כתיב "יחדו" כמאן דכתיב דמי, ואף על גב דדחזינן: אפילו תימא רבי יונתן דאמר מערבין, שאני הכא דכתיב "אחת", דהא מסקינן התם: תניא דלא כשינויין! ויש לומר: דנהי דרבי יונתן סבר "ולקח מדם הפר ומדם השעיר" זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, ולא דריש "אחת" – רבי יהודה "אחת בשנה" דריש, וקסבר דמערבין. ואם תאמר: ורבי יונתן, נהי דלא דריש "אחת", הוה לן למימר: כיון דכתיב "ומדם" כמאן דכתיב "יחדו" דמי, דדאשכחן בפרק "שתי מדות" (מנחות ע, ב) דדריש רבי יונתן "או מן הצאן" לומר: רצה אחד מביא, רצה שנים מביא, משום דכתיב בעיזך קרא "ומן הצאן" כמאן דכתיב "יחדו" דמי! (ויש לומר) דהתם פירש בקונטרס דדריש מדשני קרא בדיבוריה, דכתיב "מן הבקר ומן הצאן". ומיהו, אין זה כל כך שינוי, דלא הוה מצי למכתב "ומן הבקר", דתרוייהו לפרושי מן הבהמה קאתי, ודמיא "מן הבקר ומן הצאן" לדם הפר ולדם השעיר", האי דכתיב ו"י לאוסופי — הכא נמי ו"י לאוסופי. ואם תאמר: ומאן דאמר אין מערבין, מנא ליה עולין ומין במינו? ויש לומר: דנפקא להו מדכתיב "דם" "דם", כדאיתא בזבחים בפרק "התערובות" (זבחים פא, א). ואם תאמר: בפרק "הניזקין" (גיטין נד, ב) גבי סרעלה וכלאי הכרם קאמר רבי יהודה: נפלו אגוזי פרך ונתפצעו — בשוגג יעלו, במזיד לא יעלו. והתם מין במינו הוא, ושמעמע התם מדאורייתא ברובא בטיל, אלא משום דקניס דאמרינן התם. וכל תרומה נמי מודה רבי יהודה דעולה באחד ומאה, כדמוכח בפרק "נוטל" (שבת קמב, א) דקאמר רבי יהודה: מעלין את המדומע באחד ומאה! ויש לומר: דדבר לח המתערב יפה — בכל שהוא, אבל דבר יבש בטיל בשני שפיר. ולא גרסינן בגיטין (נד, ב) "נפלו לגת ונתפצעו", דלא מיירי בלח אלא ביבש. והא דקאמר בחולין (ק, א) דהחיתכה אחת אוסרת כל החתיכות שהן מינה — טעם המתערב בלח דמי. ובסוף מסכת ביצה (לח, ב) דאמרינן: חיטין בחיטין נמי, נהי דלרבי יהודה לא בטיל לרבנן מבטיל בטיל — בקמח מיירי, שמתערב יפה ובלח דמי, אבל חיטין בחיטין עצמן בטלי. תדע, דהא דאמר חיטין ושעורין בקמח מיירי שמתערב, דאי בבריהם כיון דמינברי לא בטלי. ובענין זה מפרש רבינו הם דהא דאמר רבי יוחנן בסוף מסכת עבודה זרה (עג, ב): שתי כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה שמזגן ונתערבו זה בזה — סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו. דקשיא ליה: כיון דתרומה עולה במאה ואחד, אם כן מין במינו נמי ייסיע לשאינו מינו לבטל התרומה! אלא שמע מינה דבמינו במשהו. והא דאמר רבי יוחנן התם דבל כשיורים שבתורה במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך, ולא חשיב תרומה — משום דבבבל טבל הוא, וחד טעמא לתרוייהו, דמפרש התם טעמא דטבל דכהיתירו כך איסורו, דהיינו אחת פוטרת את הכרי — והוא הדין תרומה בעלייתה כך איסורה. ובבל דוסכי דתרומה עולה באחד ומאה — בדבר יבש. ומתניתין דשתי מנחות שלא נקמצו, דלא מבטלי ליה שיריים לטיבלא, דמוקמי לקמן כרבי יהודה — במנחת סולת איירי, שמתערב לגמרי בדבר לח, ולא במאפה תנור ומחבת ומרחשת. וההיא דלקמן דבינלוה בשחוטה — בשנימוחה. והרב רבינו יום טוב מפלל"ו הקשה לרבינו הם מההיא דפסחים (ב, ב) דחבית של תרומה שנשברה בגת העליונה ותחתיה חולין טמאין, דאמרינן התם (בא, א) דאם נפלה למאה חולין — דברי הכל תרד ותטמא. אלמא, אפילו דבר לח עולה באחד ומאה! ונראה שכמו כן היה יכול להקשות מההיא של שאור ושל חולין של תרומה שנפלו בעיסה, דאין לח ומתערב יתר ממנו. ועוד במסכת תרומות פרק "סאה תרומה" בתוספתא: לוג יין צלול שנפל לתוך מאה לוגין עבוריר — יעלה. וחזר בו רבינו הם, דדאי אין חילוק בין לח ליבש. ותירץ, דהא דתרומה עולה באחד ומאה — בנפלה לתוך חולין מתוקנין, דאי אפשר למבטל דהיינו החולין, ליעשות בבטל דהיינו התרומה. וההיא דשני כוסות אחד של תרומה ואחד של חולין — בחולין שאינם מתוקנין, דאפשר להו ליעשות תרומה, וסבר לה רבי יוחנן כמאן דאמר לקמן: בתר מבטל אזלי רבנן, והוה ליה מין במינו. וההיא דפסחים (שם) לא קשיא אף למאן דאמר בתר בטל אזלינן, דמשקים לכי מסרחי אי אפשר לה לתרומה שתיעשה עליהן. ואם תאמר: וטבל במינו במשהו היכי משכחת להי? הא אי אפשר למבטל דהיינו החולין שיעשו טבל! ויש לומר: שנפל טבל טבול לתרומה בטבל שאינו טבול לתרומה, דהוי מין במינו כיון דשם טבל על שניהם. אי נמי, טבל שראה פני הבית בטבל שלא ראה פני הבית. אי נמי, אפילו נפל לחולין מתוקנין — ובעודה לתרומה ביד בעלים, דאפשר לאיתשולי עלה. והשתא דאתינן להכי, איכא לאוקומי אותה דשני כוסות בחולין מתוקנין — כגון דתרומה ביד בעלים, וההיא דפסחים — בתרומה ביד כהן. ועוד יש ליישב תירוץ ראשון דרבינו הם וההיא דפסחים כרבי חייא דלקמן, דאית ליה לרבי יהודה נבילה ושחוטה בטילות זו את זו, ולהכי חשיב התם מין בשאינו מינו במשהו ואף על פי שחשובין מין ומינו לענין אחד ומאה, דלא סגי להו בששים. אבל רבי יוחנן דלא כרבי חייא, דהכי נמי מוכח לקמן דלאו כולי עלמא אית להו דרבי חייא. ודוך מעמד דאין דם מבטל דם, פירש בקונטרס לקמן דלרב חסדא דאזיל בתר מבטל דהיא דלא כרבי חייא. ואפילו לרבי חנינא דאזיל בתר בטל, נראה דאיכא טובא, דההיא דאין רוק מבטל רוק ואין מי רגלים מבטל מי רגלים, וגבי דיסיורי (חולין פז, ב) שנתרבכו בהמה, דאמר רבי יהודה: אין דם מבטל דם — כולהו אי אפשר לזה להיות בזה אפילו לרבי חנינא. דלא דמי לדם קדשים דאיפשר להיות בחולין, כמו שפירש הקונטרס לקמן (בג, ב) דבשילין לילה אחד יצאו מקדושתן בחולין. וכל שתמא דהתלמוד לרב חסדא דלא כרבי חייא. דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין ק, א): תחיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות לרבי יהודה, וגבי זרוע בשילה דקאמר: לא נצרכה לרבי יהודה דקאמר מין במינו לא בטיל. וגבי ציר דקאמר רבי יהודה שיעורה במאתים, ופריך דהא אמר רבי יהודה מין במינו לא בטיל, ומשני כו'. וההיא דביצה דמין במינו לרבי יהודה, ודם תבושה דאמר בנדה (עא, א) דאמר אין דם מבטל דם לרבי יהודה. ואפילו לרבי חנינא צריך עיון, דנראה שיש מהבר שהבאתי לדלרבנן לרבי חייא. ועוד יש ליישב תירוץ רבינו הם שמחלק בין לח ליבש, ולא קשה ההיא דפסחים (כא, א) לרבי יוחנן, דלאו אליבא דכולי עלמא קאמר טבל ויין נסך במשהו, דמודה רבי יוחנן דלרבנן (דרבי יהודה) בנותן טעם. אלא רבי יוחנן סבר כרבנן בשאר איסורי, וכרבי יהודה בטבל ויין נסך. וכן ברייתא דתניא בוותיה. והשתא ההיא דפסחים (שם) כרבנן, דמין במינו בטיל בבל מקום. והשתא איכא שלשה מחלוקת של תנאים בדבר. דהא תניא בוותיה דרבי יוחנן, והדתניא בפרק "דגדר מן הירק" (נדרים נח, א) כלל אמר רבי שמעון: כל דבר שיש לו מתירין בו', אמרו לו: הרי שביעית שאין לה מתירין, ותנן: השביעית אוסרת כל שהוא במינה, אמר להם: לא אמרו שביעית במינה אלא לביעור, אבל לאכילה לא — לא מצי למיפרך מטבל ויין נסך, דהתם סבירא כרבנן דכל איסוריו בטלין אפילו מין במינו. והשתא ניחא הא דתניא בתוספתא: יין נסך שנפל על גבי עבים — יזידהם, על גבי יין — יקלח את היין והשאר מותר, אף על פי שאי אפשר שלא ישאר שם משהו יין. אבל קשיא מההיא דתניא בתוספתא דטבול יום גבי חבית שניקבה בין מפיה בין מצידיה בין משוליה טמאה, רבי יהודה אומר: מפיה ומשוליה טמאה, מפיה — מפני שמשקה מתמיך לתוך ידו, משוליה — מפני שהמשקה גרוד על גבי ידו, מן הצדדין — יעלה בהלל ומאה! והרב רבינו יצחק הירץ: הא דיידיה הא דריבה, בפרק "התערובות" (זבחים עט, א) אמר רבי יהודה משום רבן גמליאל: אין דם מבטל דם, וההיא דהניזקין (גיטין נד, ב) ראיה. והכי משני אביי בפרק "התערובות" (זבחים עח, ב). אבל קשיא, דרבא פליג התם עליה! ויש עוד לפרש, דההיא דשני כוסות של היין של חולין צריך מאה של חולין, וכאן אין (צריך) מאה כנגד תרומה בין יין של חולין ומים, שבכוס של תרומה שלשה חלקים מים, ובכוס של חולין חמשים ושבעה חלקים מים כנגד התרומה, ושליש מהיין שבכוס של חולין תשעה עשר מאותן חלקים, הרי בין כל החמים והיין של חולין אין עולין אלא לשבעים ותשעה חלקים כנגד התרומה. וגם אם יהיה מזוג שני חלקים מים ואחד יין — אין בין יין של חולין וחמים מאה חלקים כנגד התרומה, לכן אין יכול היין של חולין לבטל התרוף עם המים. כי ביטול אינו אלא במאה, והרי אין מאה בין החל, כי מזג כוס התרומה שני חלקים, ומי הכוס של חולין חמשים ושמנה חלקים, ואם כן היין של חולין עשרים ותשעה חלקים — הרי כאן שמונים ותשעה חלקים ולא יותר. ואפילו יש מאה בין החל, יש לומר דשמא לא יצטרפו המים למאה והיין לשלשים.

אמר

מין במינו – שמן ושמן. **ודבר אחר** – טולת. **סלק את מינו** – שמן דקמץ משום נדבה – כמי שאינו, ונמצא סולתו של קומץ רבה על שמן הנבלק בו, ומבטלה. **ששמני** – שנתן עליו שמן לאחר שקמצו. **הוא עצמו** – כלומר, תחילת מצוה שישפשפנו לקומץ בשירי מנחה אחד מן הלוגין, וכל שכן דאם שמנו כשר. **שלא יקבע לה שמן** – בעוד שלא נקמצה, אבל לאחר קמיצה אם שמנה קצת – כשר. **יקריב** – דרבנן לטעמייהו, דעולין אין מבטלין זה את זה. **רבי יהודה אומר לא יקריב** – ואפילו רבנן לא אמרי יקרב אלא משום דעולין אין מבטלין זה את זה, והיכא דאיתיה – אמנחת נדבה שדינן ליה. אבל אם נפל שמן בקומץ דיחוסא – אפילו לרבנן לא יקרבו! **מנחת נסכים של פרים ואילים** – חריבה לגבי מנחת נסכים בכש, דבכש הוי שלשה לוגין לעשרון, דכתיב בפרשת "שלח לך": "סלת עשרון בלול ברביעית ההין שמן", והין שנים עשר לוגין. ושל פרים ואילים שני לוגין לעשרון, דכתיב בפר: "בלול בשמן חצי ההין", דהיינו ששה לוגין ושלשה עשרונים סלת. ובאילים: "סלת שתי עשרונים בלול בשמן שלישית ההין". והיכא דנתערבה מנחת פרים במנחת כבשים – התם ודאי לא יקרב, משום דנמצאת העבה רבה. אבל קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדבה – יקרב. **פירוש קמפרש** – והכי קאמר: מנחת פרים בשל כבשים, דהיינו חרב שנתערב בבלול, דבלועין זה מזה – אפילו הכי לרבנן יקרב, דאין עולין מבטלין זה את זה. **רבי יהודה אומר לא יקרב** – דשאינו מינו רבה עליו ומבטלו. **על גבי עצים** – והניח הקומץ עליו. **מהו** – מי הוי חסר קומץ או לא? מי אמרינן חבורי עולין, מה שהוא מחבר השמן לקומץ, שחובר ונותן הקומץ על העצים. **בעולין דמו** – באילו הוי השמן מובלע בקומץ ובכור, או לאו בעולין ופסול? **המעלה** – בחרץ. **עולין** – בשר, חבורי עולין – עצם. **שמן** – לאו מין סלת היא. **עצם אי פריש** – כגון פוקעין, לאו מצוה לאהדורי, בפרק "גיד הנשה" (חולין צ, א), הלכך לאו בעולין דמו. לשון אחר: קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים, מהו? מי בעיא להקטיר עצים עם קומץ או לא? חבורי עולין – שמן שמחבר לקומץ בעולין דמו, ואם אינו מקטירו הוי כקומץ חסר, או לא בעולין ולא איכפת לן. **משנה** שתי מנחות כו' – כבר פירשתי למעלה (כב, א). **גמרא** גבילה בשלה **בשחוטה** – אם יש שתי חתיכות (אחת) שחוטה ואחת גבילה, ואין ידוע איזוהי – בטלה בהן, שאם נגע באחת מחתיכות – אינו טמא, דאמרינן: שחוטה היא. **שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבילה** – והוה ליה מין בשאינו מינו, ובטל לדברי הכל. **ושחוטה אינה בטילה בגבילה** – אם יש שתי חתיכות בגבילה ואחת שחוטה ביניהן – אינה בטילה, ואם נגעה אחת מהן בתרומה אינה נשרפת עליה, אלא תולין, דשמא זו היא השחוטה. **שאפשר לגבילה שתיעשה שחוטה** – לקמיה מפרש טעמא דרב חסדא, דאזיל ואי אפשר לרוב להיות כמועט – הוי כמין בשאינו מינו. ולא אזלינן בתר בטיל, דאף על גב דאפשר למועט להיות כמרובה – הוי כמין בשאינו מינו. **פרחה טומאה** – דכתיב (דברים יד): "לגר אשר בשעריך תתננה", ואמרינן בבכורות (כג, ב): הראויה לגר קרויה נבילה. **כל שאפשר** לו – לבטל, דהיינו מועט, להיות כמותו של מבטל – אינו בטל, הלכך, נבילה אינה בטילה בשחוטה. אבל שחוטה בטילה בגבילה, דאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה, ואם נגעה אחת מן החתיכות בתרומה – נשרפת עליה, דרבי חנינא אזיל בתר בטיל. **הא** מין במינו בטל – הלכך, בין נבילה בשחוטה בין שחוטה בגבילה, בטלין.

בתר

אמר רבא קסבר רבי יהודה כו' — הא דאמר בפרק "כל הבשר" (חולין קח, א) בשמעתא דטיפת חלב, דאמר רבא: קסבר רבי יהודה כל שהוא מין ומינו כו' — היינו הכא בשמעתין, שהוא עיקר מילתיה דרבא. ולא כמו שפירש שם בקונטרס, דהיינו רבא דפרק "גיד הנשה" (שם ק, ב) שאמר: אפילו לא קדם וסלקו הוי מין ומינו ודבר אחר כו'. דהתם לא קאמר בהאי לישנא: קסבר רבי יהודה כו'.

הוא עצמו משכשכו בשירי הלוג — פירוש: לוג של מנחות שניתותר. ואם תאמר, הא תנן בפירקין (כז, א) השמן מיעטו מעכב את רובו ויש לומר: שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, ואי אפשר שלא ישאר בלוג מן השמן. **חרב** שנתערב בבלול כו' — יש תימה: מאי קא פריך? דלעולם מודה רבי שמעון בן לקיש דאם היו עולין מבטלין ואפילו לרבנן לא יקרב. ולא משום חרב שנשתמן, אלא משום בלול שנחסר, דהוה ליה חיסר שמנה, דהא נתערב שמנו בחרב ובטל, והוה ליה כבשר ופסול שנתערבו זה בזה, ודריך עיון אם הוה אמרינן יקרב אם לאו! ויש לומר: דלא חשיב חיסר שמנה. דאף על גב דמסקינן ליה לרבא בסמוך גבי קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים אי חיבורי עולין בעולין, הכא פשיטא דבעולין דמיה שמנו שמנו בחרב, כיון דשניהן נקטרים. ולפי זה לא מיפסלו לעולם משום חיסר שמנה, אלא משום ריבה שמנה.

קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים — פירוש: קצת נבלע מן השמן בעצים, ומקצתו בעין על גבי עצים עם הקומץ. ומקביעא ליה אי חשיב הנבלע כאילו הוא בעין על גבי עצים, והאיל ומחובר למה שבחוץ, מחמת דחיבורי עולין בעולין דמו, או לא. ובקונטרס פירש שני לשונות, וכמו שפירשתי נראה. **נבילה** בטילה בשחוטה — היינו מלטמא במגע, אבל במשא מטמא, בראמרינן בפרק שלישי דבכורות (כג, א). **שחוטה** אינה בטילה בגבילה — והיכא דקבעי ברשות הרבים ואינו יודע באיזו מהן נגע — ספיקו טהור, דכל קבוע במחצה על מחצה דמי, והיכא דאפשר למידחי כוותיה. ודם הפר דם השעיר, כיון שהיה מעורב בו כאחת ונתן מהן מתנה — חשיב דאפשר להיות זה כזה. ולא

משנה שתי מנחות שֶׁלֹּא נִקְמְצוּ וְנִתְעָרְבוּ זוֹ בְּזוֹ, אִם יָכוֹל לִקְמוֹץ מִזּוֹ בְּפִנֵּי עַצְמָהּ וּמִזּוֹ בְּפִנֵּי עַצְמָהּ - כְּשֵׁרוֹת, וְאִם לָאו - פְּסוּלוֹת. קוֹמֶץ שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה - לֹא יַקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר - זוֹ שֶׁנִּקְמְצָה עוֹלָה לַבְּעָלִים, וְזוֹ שֶׁלֹּא נִקְמְצָה לֹא עוֹלָה לַבְּעָלִים. נִתְעָרֵב קוֹמֶצָהּ בִּשְׁיָרֶיהָ אוֹ בִּשְׁיָרֶיהָ שֶׁל חֲבֶירְתָּהּ - לֹא יַקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר - עוֹלָה לַבְּעָלִים. **גמרא** אָמַר רַב חִסְדָּא: גְּבִילָה בְּטֵילָה בִּשְׁחוּטָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁחוּטָה שֶׁתַּעֲשֶׂה נְבֵילָה; וּשְׁחוּטָה אֵינָהּ בְּטֵילָה בִּנְבֵילָה, שֶׁאֶפְשָׁר לִנְבֵילָה שֶׁתַּעֲשֶׂה שְׁחוּטָה, דִּלְמָא מַסְרְחָה פָּרְחָה טוּמְאָתָהּ. וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: כָּל שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לִהְיוֹת כָּמוֹהוּ - אֵינוֹ בָּטֵל, וְכָל שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִהְיוֹת כָּמוֹהוּ - בָּטֵל. אֵלִּיבָּא דְּמַאן? אִי אֵלִּיבָּא דְּרַבָּנַן - הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דְּלָא מְבַטְּלִי אַהֲדָדֵי, אֲבָל מִין בְּמִינוֹ בָּטֵל! אִי אֵלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה - וְהָא רבי

ולא מבטלי שירים לטיבלא – השתא ניחא ליה האי דטיבלא לא מבטלא לשיריים דליתיר בריבה סולתה, ובקונטרס פירש טעמא. אבל עדיין קשה, דליתיר בשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה! ויש לומר: דקימנא לן כרבי יוחנן דאמר בפרק קמא (מנחות ט, א): מקטיר קומץ עליהם, ורבי שמעון בן לקיש חור בו.

לימא דלא כרבי חייא — משמע מתוך הלשון דפשיטא ליה דאיכא דמפליג על רבי חייא. ולעיל (כב, ב ד"ה ורבי) פירש טובא דלא כוותיה.

התם ברבי זירא — בסמוך אנתערב קומצה בשיריה אמרה רבי זירא לעיקר מלתיה, משום דלא מיתריע כלל בענין אחר. ועוד בפרק "השוחט והמעלה" (זבחים קי, א) על הא דתנן: קמצה ואחר כך חזר קומצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב, פריך: ונבטלו שיריים לקומץ! ומשני רבי זירא: נאמרה הקטרה כו', ולא משני "כדרבי זירא". אלא אהנך תרתי איתמר עיקר מילתיה.

תיבלה בקצת כו' — (כדתניא) לענין מצה מיתיניא, כדקתני: מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת. ובתוספתא דפסחים (פרק ב) תני בהאי גוונא: יוצאין במצה מתובלת. אבל בריייתא זו לא אשכחן לא במנחות ולא בפסחים.

קסלקא דעתך דאפיש לה טבלין טפי ממצה — אף על פי שאין קרוי לעשות כן, פעמים שנאספין טבלין במקום אחד, ואבל מאותו צד שיש בו רוב טבלין.

אלא למאן דאמר בתר מבטל אוזלין טבלין מי קא הוו מצה — יש לתמוה, דמדמי ההיא דלעיל שהטעם שוה, להך דהכא שאין הטעם שוה, דכיון שיש בהטבלין טעם מצה — ראוי לצאת ידי חובתו, בדאמרינן בפרק "התערובות" (זבחים עח, א ושם): עשוה עיסה מן חטים ומן אורז (ומן שעורים ואורז), אם יש בו טעם דגן — חייב בחלה ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסחו! וצריך לומר, דהך שמעתא פליגא אההיא דהתם. ואין להקשות אההיא ד"התערובות" מהא דאמרינן ב"ערבי פסחים" (פסחים קטו, א): לא ליכריך אינש מצה ומרור בהדי הדדי דלמא אתי מרור דרבנן ומבטל למצה דאורייתא. דהתם חוכ המרירות הוא דמבטל טעם המצה, אבל אורז לא מבטל טעם דגן. ועוד יש לפרש: דהתם — כשאוכל כזית מצה, דכי מבטל ליה מרור — ליכא טעם כזית מצה. אבל אם אוכל הרבה שרי. **כי** סליק רב כהנא אשכחינהו לבני רבי חייא — מכאן יש סייעתא לפירוש הקונטרס, שפירש בפרק בתרא דגיטין (פד, ב) דבימי רבי חייא עלה רב כהנא מבבל, גבי כיצד יעשה יטלנו ממנה בו', דקאמר: מאן תנא? אמר חזקיה: רבי שמעון בן אלעזר היא, ורבי יוחנן אמר: דילכון אמר הואיל וקנאתו ליפסל בו. ופירש שם בקונטרס דלחזקיה רבו היה אומר, שרב כהנא עלה מבבל כמו בנו של רבי חייא שהיה מבבל, ורבי יוחנן שאל הרבה ספיקות לרב כהנא, כדאיתא בפרק בתרא דבבא קמא (קיז, ב). והיו מקשים לפירוש הקונטרס: דמשמע שכבר שביב רבי חייא בשעלה רב כהנא מבבל. דחזקיה רבו של רבי יוחנן היה בדמוכח בפרק "אלו קשרים" (שבת קיב, ב), ובשעלה רב כהנא היה רבי יוחנן זקן ויושב בישיבה, דמסרחי ליה גבייהו, והתלמידים יושבים לפניו שורות שורות ורבי שמעון בן לקיש לומד לפניו! והשתא אינה קושיא, דעל כרחך בימי חזקיה עלה, בדמוכח כאן. ושמא כמה פעמים עלה, דאשכחן עדיין שעלה בימי רבי שמעון בר רבי שהיה חבירו של רבי חייא, דאמרינן בזבחים בפרק "קדשי

בתר חזותא אויל – דקאמרינן לעיל: אין דם מבטל דם, ואף על גב שאי אפשר לה להיות (זה) כזה. הכא נמי אזיל בתר חזותא, והואיל ושינהם מין (כשר) (בשר) אין בטלים זה בזה. **בשלות זו בזו** – ורבי חנינא ורב חסדא מפרשי טעמא דרבי חייא. ובהא פליגי, דרב חסדא סבר: נבילה בשחוטה אמר רבי חייא, ולא שחוטה בנבילה, ורבי חנינא מפרש איפכא. **לעולם אליבא דרבי יהודה בו'** – ואי קשיא: גבי דמים דאמר רבי יהודה לעיל: אין דם מבטל דם, ואף על גב דהוקן מבטל דם קדשים! בשלמא לרבי חנינא – הכא אפשר לקדשים להיות כמבטלין בחולין, שכשילין לילה אחד יצא מקדושתו בחולין. אלא לרב חסדא – ליבטל, דהא אי אפשר לחולין להיות כקדשים, והוה ליה מין בשאינו מינו לרב חסדא, והיי דלא כרבי חייא! הוה ליה שיריים – מה שנשתייר ממנחה זו, ולא מבטלי שירים דהך מנחה לטיבלא דאידך מנחה, מה שנתערב שאין ניכר, דלהוי ליה כמנחה שחסרה קודם קמיצה (אלא) (שלא) תיהוי קמיצה לאידך. **עולין הוא דלא מבטלין** – ושירים לאו עולין נינהו. **לימא דלא כרבי חייא** – דאמר: לא אמר רבי יהודה דאין בטל אם לא היכא דאפשר למיהוי כוותיה. ואמאי דלא מבטל לה טיבלא לשירים דיתיתר בריבה סלתה – לא מצי למפרך לרבי חנינא, דניחא מהכא דבתר מבטל אוזלין, דאי בתר בטל אוזלין שיריים מי הוו טיבלא. דאי נמי בתר בטל אוזלין, וטיבלא מבטל לשיריים – לא דוה ריבה סלתה, דבטל כמאן דליתיה דמי, ולא אייתר ליה. **הקטרה בשירים** – כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'" (ויקרא ב), ואמרינן: כל שממנו לאשים, דהיינו שירים – הרי הוא בכלל תקטירו. אלמא איכא הקטרה בשירים. **אין הקומץ מבטל את חבירו** – דהא אפילו רבי יהודה מודה, דלא פליג רבי יהודה במתניתין אנתערב קומצה בקומץ חבירתה. **הקומץ שנתערב** – מתניתין היא, ובבר פירשתיה למעלה. **דיכל פורתא ופורתא חזי למקמץ פיניה** – אי לא נתערב. **לא יקטיר** – דאין מצות הקטרה אלא בקומץ. **תיבלה בקצת** – לעיסת פסח. הוו ליה כתבלין – כלומר, יצאה מתורת מצה בתבלין. **דיקא נמי דקתני מצה היא** – אלמא רובה מצה. (שייך לדף כד, א) **ביסא** – כלי ששם בוללין מנחה.

והניחו

רַבִּי יְהוּדָה בָּתַר חֲזוּתָא אָזִיל, וְאִידִי וְאִידִי מִין בְּמִינוֹ הוּא! אֶלָּא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי חִיָּיא, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: נִבֵּילָה וּשְׁחוּטָה בְּטֵבֶל וְתוּלוֹת זוֹ בָּזוֹ. - רַבִּי חִיָּיא אַלִּיבָּא דְּמַאן? אִי אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן - הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דְּלָא מְבַטְּלִי אַחֲדָדֵי, הָא מִין בְּמִינוֹ בָּטֵל! וְאִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה - כָּל מִין בְּמִינוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה לָא בָּטֵל! - לְעוֹלָם אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְכִי קָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִין בְּמִינוֹ לָא בָּטֵל - הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּאָפְשָׁר לֵיהּ לְמֵיהֲוֵי כְּוָותֵיהּ, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא אָפְשָׁר לֵיהּ לְמֵיהֲוֵי כְּוָותֵיהּ - בָּטֵל, וּבְהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּרַב חִסְדָּא סָבַר: בָּתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן, וְרַבִּי חֲנִינָא סָבַר: בָּתַר בָּטֵל אָזְלִינַן. תָּנֵי: שְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁלֹּא נִקְמְצוּ וְנִתְעָרְבוּ זוֹ בְּזוֹ, אִם יָכוֹל לְקַמֵּץ מִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּמִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ - כְּשֵׁרוֹת, וְאִם לָאו - פְּסוּלוֹת. וְהָא הָכָא, כֵּיוָן דְּקָמֵיץ לֵיהּ מַחֲדָא - אִידָךְ הֲוָה לֵיהּ שִׁירַיִם, וְלָא קָא מְבַטְּלִי שִׁירַיִם לְטִיבְלָא; מַנִּי? אִי רַבָּנָן - הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דְּלָא מְבַטְּלִי אַחֲדָדֵי, הָא מִין בְּמִינוֹ בָּטֵל! אֶלָּא פְּשִׁיטָא רַבִּי יְהוּדָה; בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר בָּטֵל אָזְלִינַן - בָּטֵל הָוֵי כְּמִבְטֵל, דִּלְכִי קָמֵיץ מֵאִידָךְ - הָווּ לְהוּ שִׁירַיִם כִּי הָנֵי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן, שִׁירַיִם מִי קָא הָווּ טִיבְלָא? לֵימָא אַלִּיבָּא דְּרַב חִסְדָּא דְּלָא כְּרַבִּי חִיָּיא? - הָתָם כְּדְרַבִּי זֵירָא, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: נֶאֱמְרָה הַקְטָרָה בְּקוֹמֶץ וְנֶאֱמְרָה הַקְטָרָה בְּשִׁירַיִם, מָה הַקְטָרָה שֶׁנֶּאֱמְרָה בְּקוֹמֶץ פּוֹרֶקֶת חֲזִי לְמִקְמֵץ מִינֵיהּ, וְהֲוֵי לֵיהּ מִין וּמִינוֹ, וּמִין בְּמִינוֹ לֹא בָּטֵל; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר בָּטֵל אָזְלִינַן, קוֹמֶץ מִי קָא הָווּ טִיבְלָא? לֵימָא, דִּלְא כְּרַבִּי חִיָּיא? - הָא נָמֵי כְּדְרַבִּי זֵירָא. תָּא שְׁמַע: נִתְעָרֵב קוֹמְצָהּ בְּשִׁירַיִם שֶׁל חֲבֵרְתָּהּ - לֹא יַקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר - עֲלָתָה לְבַעֲלִים; וְהָא הָכָא דְּלָא הָווּ מְבַטְּלִי בָּטֵל, וְלָא קָא מְבַטְּלִי לֵיהּ שִׁירַיִם לְקוֹמֶץ, מַנִּי? אִי רַבָּנָן וכו'! אֲמַר רַבִּי זֵירָא: נֶאֱמְרָה הַקְטָרָה בְּקוֹמֶץ וְנֶאֱמְרָה הַקְטָרָה בְּשִׁירַיִם, מָה הַקְטָרָה הָאֲמוּרָה בְּקוֹמֶץ - אֵין קוֹמֶץ מְבַטֵּל אֶת חֲבֵירוֹ, אַף הַקְטָרָה הָאֲמוּרָה בְּשִׁירַיִם - אֵין שִׁירַיִם מְבַטְּלִין אֶת הַקּוֹמֶץ. תָּא שְׁמַע: תִּיבְלָהּ בְּקֻצָּתָהּ, בְּשׁוּפְשְׁמִין, וּבְכָל מִינֵי תַּבְלִין - כְּשֵׁרָה, מִצָּה הִיא אֶלָּא שֶׁנִּקְרֵאת מַצָּה מְחוּבֶּלֶת. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאַפֵּישׁ לָהּ תַּבְלִין טְפֵי מִמַּצָּה; בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר בָּטֵל אָזְלִינַן - בָּטֵל הָוֵי כְּמִבְטֵל, דִּלְכִי מַעֲפְשָׁא - הָוֵי לָהּ כְּתַבְלִין; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: בָּתַר מְבַטֵּל אָזְלִינַן, תַּבְלִין מִי קָא הָווּ מַצָּה? - הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּלָא אַפֵּישׁ לָהּ תַּבְלִין, דְּרוּבָּהּ מַצָּה הִיא וְלָא בְּטֵלָה. דְּיָקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: מַצָּה הִיא אֶלָּא שֶׁנִּקְרֵאת מַצָּה מְחוּבֶּלֶת, שְׁמַע מִינָּהּ. כִּי סְלִיק רַב דְּהָנָא, אַשְׁכְּחִינְהוּ לִבְנֵי רַבִּי חִיָּיא דְּיָתְבִי וְקָאָמְרִי: עֶשְׂרִים שֶׁחִלְּקוּ

והניחו

והניחו **בביסא** – ואלו שני החצאין אין נוגעין זה לזה. **מהו** – מי נטמא חבירו או לא? **כי תנן** – בפרק "חומר בקודש" (חגיגה כו, ב): הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש, שאם נגע במקצתו יום במקצתו פסל את כולו. **יני מילי דנגעי אהדדי כי'** – להכי נקט טבול יום, משום דאין טומאתו חמורה לעשות ראשון ושני. דאי טומאה אחרת, למה לי צירוף? הא מטמא אותו הטמא את הכלי, והכלי מטמא את השאר. **מי תנן כלי מחבר** – הוה משמע דנגעי אהדדי, והכלי מחברם באילו הוי חד, ואם נטמא זה נטמא זה. "מצרף" משמע דאין נוגעין, הוה מצרפן להיות אחד. **הושיט** – חצי עשרון אחד לבין הנך חצי עשרון. **מהו** – אם נגע טבול יום בזה, מהו שיטמא אותן שנים? **אין צריך לכלי** – כגון האי חצי עשרון שלישי, דאין צריך לכלי, דהא אינו מצטרף עם אלו למנחה אחת – אין הכלי מצרפו, וטהורים הראשונים. **הושיט מטבול יום כו'** – באוירן, ולא נגע לא בזה ולא בכלי. **צירוף כלי דאוריית'א** – דאמרינן (חגיגה כג, ב): "כף אחת" – הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת, לא שנא לחומרא כגון טומאה, ולא שנא לקולא כגון קמיצה, דהוי כאילו נוגעין וקמיצה מעלייתא היא. **או דרבנן** – ולחומרא לא לקולא. **מזו בפני עצמה** – משמע שעומד מזו בצד הכלי כדי קומץ שאינו מעורב, וכן בזו. **חד דמערב הוא לא נגע** – בקומץ, וקתני: בשרות, אלמא צירוף דאורייתא. **אמר רבא דילמא** – לאו דקאי קומץ בפני עצמו. **בגושין המחוברין בכסרכ** – גופי המנחה מחולקין מראש האחד, מזו כדי קומץ ומזו כדי קומץ, אבל בראש האחד נוגעין, בכסרכ זה שמעד אחד מחובר ומצד אחד שיניו מפוחרות. **מאי הוי עלה** – דשני חצאים מחולקים, מהו לקמוץ מזה על זה משום צירוף כלי? **והרים ממנו** – בקומצו. **דיומיא דשני כלים** – כגון דאין נוגעין זה בזה. **כגון קפיזא בקבא** – שחקק מדה קטנה בתוך מידה גדולה, ונותן בפנימי חצי עשרון וחצאי בחיצון. דאף על גב דערבי שני החצאין מעילאי בגודש הכלי. **כיון דמפסקן מחיצתא מתאי** – דאין עירוב הגדש עירוב, הואיל ואינו באויר הכלי. **ובהא דייקינן:** הא כלי אחד דומיא דהאי שהוא בשני כלים כשר. **כגון עריבה** – ארובה של תרנגלין, ומחיצה נמוכה באמצעיתא כדי לחלוק בין מים למורסן, ואותה מחיצה נמוכה ואינה מגעת לשפת העריבה. **הילכך לאו** הפסק הוא, דנגעי למעלה מן המחיצה שני החצאין באויר הכלי. **אבל הבא גבי ביסא** דחלוקין הן לגמרי – לא. **צירוף כלי וחיבור מים מהו** – כלומר, חצי עשרון שנטמא בצירוף כלי, מהו שיטמא אחר בחיבור מים. כגון אם יש שני חצאי עשרון בכלי ואין נוגעין, וחצי עשרון יש חוץ לכלי, וחיבור מים כגון נצוק או צנור מחבר את של חוץ לכלי ומה שבתוך הכלי. ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים, ונטמא חבירו משום צירוף כלי. **מהו** – שיטמא את של זה בחיבור מים. **הני מילי הנואי** – לאותו שבכלי מהני, ולא לשל חוץ. **מחבר** – וטמא החיצון. **חיבור מים וצירוף כלי** – כגון אם נטמא החיצון, ונטמא זה שבכלי בחיבור מים. **מהו** – שיטמא זה את האחר משום צירוף כלי? **מי אמרינן** דלא מהני צירוף אלא לטומאה שאירעה בתוך הכלי, או לא אמרינן? **ונטמא אחד מהן** – ואחר כך הניח לשניהם בביסא ואין נוגעין, דלההיא דאי לא מהני צירוף שיחזור זה ויטמא את זה, שהרי לא היה בכלי בשעת טומאה. (אלא אם כן) (ואחר כך) חזר טבול יום ונגע בטמא, מהו שיקבל טומאה זו כדי לפסול חבירו? **הא שבע ליה טומאה** – ראשונה, ולא יקבל עוד טומאה אחרת.

מדרש

וְהִנִּיחוֹ בְּבִיסָא, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בְּאֶחָד מֵהֶן, מַהוּ? כִּי תְּנַן כְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקָדֵשׁ - הָנֵי מִילֵי הֵיכָא דְּנָגְעֵי בַּהֲדָדֵי, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא נָגְעֵי בַּהֲדָדֵי לָא, אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא? אֲמַר לְהוּ אִידְּהוּ: מִי תְּנַן "כְּלִי מְחַבֵּר"? "כְּלִי מְצָרֵף" תְּנַן, כָּל דְּהוּ. - הוֹשִׁיט אֶחָד לְבֵינֵיהֶן, מַהוּ? אֲמַר לְהוּ: צָרִיךְ לַכְּלִי - כְּלִי מְצָרֵף, אֵין צָרִיךְ לַכְּלִי - אֵין כְּלִי מְצָרֵף. - הוֹשִׁיט טְבוּל יוֹם אֶת אֶצְבָּעוֹ בֵּינֵיהֶן, מַהוּ? אֲמַר לְהוּ: אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁמְּטַמֵּא מֵאֲוִירוֹ אֶלָּא כְּלִי חֶרֶס בִּלְבָד. הַדַּר אֵיהוּ בְּעָא מִינַּיְיהוּ: מַהוּ לְקָמוֹץ מִזֶּה עַל זֶה? צֵירוּף דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דְרַבָּנָן? אֲמְרוּ לוֹ: זוֹ לֹא שָׁמַעְנוּ, כְּיוֹצֵא בּוֹ שָׁמַעְנוּ, דְּתָנֵן: שְׁנֵי מְנָחוֹת שֶׁלֹּא נִקְמְצוּ וְנִתְעָרְבוּ זוֹ בְּזוֹ, אִם יָכוֹל לְקָמוֹץ מִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּמִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ - כְּשֵׁרוֹת, וְאִם לָאו - פְּסוּלוֹת; כִּי יָכוֹל לְקָמוֹץ מִיהָא כְּשֵׁרוֹת, אַמַּאי? הָךְ דְּמֵעֲרַב הָא לָא נָגַע! אֲמַר רָבָא: דִּילְמָא בְּגוּשִׁין הַמְחוּבָּרִין הָעֲשׂוּיִין בְּמִסְרָךְ. מַאי הֲוֵי עֲלָהּ? אֲמַר רָבָא: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: "וְהֵרִים מִמֶּנּוּ" - מִן הַמְחוּבָּר, שֶׁלֹּא יְבִיא עִשָּׂרוֹן בִּשְׁנֵי כֵלִים וְיִקְמוֹץ; הָא בִּכְלִי אֶחָד דִּיוּמְיָא דִּשְׁנֵי כֵלִים - קָמִיץ. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: דִּילְמָא שְׁנֵי כֵלִים הֵיכִי דָּמְיָין? כְּגוֹן קַפִּיזָא בְּקַבָּא, דְּאַף עַל גַּב דַּעֲרֵיבִי מֵעִילָּאֵי, כֵּיוָן דְּמִיפְסְקָן מְחִיצְתָא מְהָתָא; הָא כְּלִי אֶחָד דִּיוּמְיָא דִּשְׁנֵי כֵלִים הֵיכִי דָּמְיָין? כְּגוֹן עֲרֵיבָתָהּ שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין, וְאַף עַל גַּב דְּמִיפְסְקָן מְחִיצְתָא - הָא נָגְעֵי, אֲבָל הָכָא דְּלָא נָגְעֵי כְּלָל תֵּיעָבֵי לְךָ! בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: צֵירוּף כְּלִי וְחִיבּוּר מַיִם, מַהוּ? כִּי תְּנַן כְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקָדֵשׁ - הָנֵי מִילֵי דְּגָוַאי, אֲבָל מִבָּרַאי לָא, אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא? תֵּיקוּ. בָּעֵי רָבָא: עִשָּׂרוֹן שֶׁחֻלְּקוּ, וְנִטְמָא אֶחָד מֵהֶן וְהִנִּיחוֹ בְּבִיסָא, וְחָזַר טְבוּל יוֹם וְנָגַע בְּאוֹתוֹ טָמֵא, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן שָׁבַע לוֹ טוּמְאָה, אוֹ לָא? אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּמִי אָמְרִינַן שָׁבַע לֵיהּ טוּמְאָה? וְהָתְנַן: סְדִין טָמֵא

"קדשי קדשים" (נט, א): כי סליק רב כהנא אשכחיה לרבי שמעון ברבי דיתיב וקאמר משמיה דרבי ישמעאל ברבי יוסי: מנחה שנפגם בולו. אבל ודאי הא דשאל לו רבי יוחנן ספיקותיו היה בסוף ימיו, כשהיה רבי יוחנן ראש ישיבה, כדמוכח בסוף בבא קמא (קיז, ב). ורבינו תם פירש ההיא דריטין (פר, ב) רבי יוחנן לתלמידיו שמבבל היה אומר, כמו שמפרש "הא לן והא להך" בקידושין (כט, ב).

שאן צריך לכלי אין כלי מצרפו — בפרק בתרא דחגיגה (כג, ב) בגמרא: הכלי מצרף מדבתיב "כף אחת", ומותיב רב כהנא מההיא דמוסיף רבי עקיבא, ודייק מינה שהוא מדרבנן. ומשני רבי שמעון בן לקיש משום בר קפרא: לא נצרכא לשיירי מנחה דאורייתא, את שצריך לכלי הכלי מצרפו, ושאין צריך לכלי אין הכלי מצרפו, ואתו רבנן וגזור אפילו אין צריך לכלי כלי מצרפו. וזהו תימה, שפשוט לרב כהנא כל כך דאין כלי מצרף מה שאין צריך לכלי, דלא משמע דפליג אההיא שיניא! ושמא סבר לה כההיא שיניא דרבה בר אבוה, דמשני התם: כשצברו על גבי קטבלא. אי נמי, דוקא בשירי מנחה, שהיה כבר צריך לכלי — מצרף כלי מדרבנן, שלא יצא מקדושתו דקודם קמיצה. ולא דמי להכא, דלא היה מעולם צריך לכלי.

צירוף דאורייתא או דרבנן — ואם תאמר: הא רב כהנא גופיה מדקדק בפרק בתרא דחגיגה (כג, ב) שהוא דרבנן, מההיא דהוסיף רבי עקיבא! ויש לומר: דשמא מספקא ליה משום שיניא דהתם.

צירוף כלי וחיבור מים מהו — פירש בקונטרס: בלומר, חצי עשרון שנטמא בצירוף כלי, מהו שיטמא בחיבור מים. כגון אם יש שני חצאי עשרון בכלי ואין נוגעין, וחצי עשרון יש חוץ לכלי, וחיבור מים כגון נצוק או צינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי, ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים, ונטמא חבירו משום צירוף כלי, מהו שיטמא את זה שבתוך בחיבור מים? ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים? ועוד, שפירש שמתחברין על ידי נצוק. והלא אפילו למים עצמן קיימא לן במכשירין (פרק ה משנה ט) דאין נצוק חיבור לטומאה? וכעין פירוש הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (משנה ח): עריבה שהיה קטפרס (ונצוק) מלמעלן, ומשקה טופח מלמטן ושלש חתיכות בעריבה אינן מצטרפות, ושתים אינם מצטרפות. ורבי יוסי אומר: אפילו שתים אינם מצטרפות, אלא אם כן היו רוצעות משקה. ואם היה משקה עומד, אפילו כעין החרדל מצטרף. רבי דוסא אומר: האוכל פרור אינו מצטרף. ובתוספתא תניא: אתרוג שנפרע ותחבו בכוש או בקיסם — הרי זה אין חיבור, שאין חיבורי אדם חיבור. עיסה שלשה במי פירות — טהורה, שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין. ודבר תימה הוא אם לישת מי פירות אינה מועלת לחבר את הקמחו! ושמא לשה לאו דוקא. אלא אורחא דמילתא נקט, דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין שני חצאי זיתים עיסה במשקין הבאין מזה לזה.

ועשאו

מדרש

ועשאו וילון טהור מן המדרס — וכגון דעבד ביה שינוי מעשה, כדאמר בפרק "במה אשה" (שבת נח, ב) דאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה. ובמסכת כלים בפרק "הבריס" (משנה ו) מפרש איזו היא שינוי מעשה, דתנן: סדין שהוא טמא מדרס, עשאה וילון — טהור מן המדרס אבל טמאה טמא מת. מאימתי טהרתה? בית שמאי אומרים: משיתפר, משיקצע. רבי עקיבא אומר: משיקצע, וכי באיזה מדרס נגע זה. לפי מה שהוא רוצה לומר דלא אמרינן שבע ליה טומאתו, צריך לומר דאיירי בבגד שלא נקפל משדרס עליו הזב. ועוד צריך לומר דלא מיירי בשדרס עליו ברגלו ערום או נעול, או בדבר שמטמא מדרס, דאם כן אתיא ליה מדרס ומגע בבת אחת, ובבת אחת לא אמרינן שבע ליה טומאה, כדמסקינן. אלא בגון שיש פשוטי כלי עץ מפסיקין, או דברים שאין מטמאין מדרס. **כי** נגע בו הזב מיהא טמא ואפילו לבסוף בו' — לפי מה דסבירא ליה לאביי שאין החילוק בין בת אחת לזה אחר זה, כדמוכח בסמוך בשבא לדקדק מסיפא, ויש לתמוה: דתמנא קמא היה לו לדקדק דלא אמרינן שבע ליה טומאה, דקאמר: אבל טמא מגע מדרס, ופירוש: בבת אחת באהל לו טומאת מדרס וטומאת מגע, לפי שנוגע בעצמו. דתנא קמא דרבי יוסי הוא רבי מאיר דקסבר: טומאת בית הסתרים מטמא, כדאשכחן בפרק "בהמה המקשה" (חולין עב, ב) דפליגי כי האי גוונא בשלשה על שלשה שנחלקו! ויש לומר: דלכך דייק מרבי יוסי, שלא תאמר: הא דפליג עליה רבי יוסי ואמר "באיזה מדרס נגע זה" — היינו משום דסבירא ליה דאמרינן שבע ליה טומאה. ואם תאמר: בסוף פרק "העור והרוטב" (שם קכה, ב) גבי (תחיכת כזית אבר) [והתותך כזית בשר מאבר] מן החי, דאמר: חישב עליו ואחר כך חתכו — טמא, לפי שירד עליו תורת טומאת אוכלין בשחישב עליו. ואמאי? נימא שבע ליה טומאה, שהוא טמא טומאת אבר מן החי החמורה! ויש לומר: דאיכא נמי חומרא בטומאת אוכלין, שמועיל לטמא טומאה בפחות מכביצה אוכלין וזה משלימו לכביצה. ואין לתרץ דהאי דחישב עליו ואחר כך חתכו טמא — משום דטומאת בית הסתרים [לא] מטמיא, [ודהתם אמרינן דמטמיא] דמוקי לה ברבי מאיר. ומיהו היא גופא תימה: ואמאי לא אתיא ברבי יוסי, ונימא דטמא משום דמקבל טומאה משעת פרישתו, כדאמרינן בפרק "בהמה המקשה" (שם עב, ב) בשלש על שלש (הבגד) הבאות מבגד גדול, בשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהן! ויש לומר: ד"העור והרוטב" (שם קכה, ב) מיירי אפילו אין נשאר באבר כדי להעלות ארוכה כשחותכו, דלא מטמיא. ומיהו קשה בסוף "כיצד צולין" (פסחים פה, ב) גבי יוצא טומאה אז לא גזרו, דקאמר: תא שמע, אבר שיצא מקצתו חותך כו', ואי אמרת גזרו ביה רבנן טומאה, כי חתיך ליה מאי הוי? הא קא מטמא ליה! ומשני: טומאת בית הסתרים היא ולא מטמא. ואבתי, הא קא מטמא בשעת פרישתו! ואין לומר דליכא בשיעור במה שבחוץ, דאם כן לא הוה צריך לטעמא בית הסתרים, ואליבא דרבנן הוא דמשני חבי אחר כך. ויש לומר: דמיירי בפסחים (פה, א) וב"העור והרוטב" (חולין קכה, ב) בניתזים בעל כרחו, דהא בברייתות בפרק "אמרו לו" (טו, ב) מוכח דלא מקבל טומאה בשעת פרישתו, גבי אבר דמדולדל באדם. ומיהו לא מסתברא דמיתוקם ההיא דפסחים בניתזין בעל כרחו, דהא קתני: חותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך. ושמא בשחותך בסכין לא מקבל טומאה בשעת פרישתו, לפי שהסכין מפריש בין זה לזה. אי נמי, מחתך בסכין מעט ומשליך וחזור ומחתך מעט (ומשליך) עד שמחתך את כולו, שאינו נוגע עכשיו בבת אחת. וכן מפרש בהדיא בירושלמי, במחתך כל שהוא ומשליך. ואם תאמר: אמאי איצטריך לשנויי ב"העור והרוטב" (חולין קכט, א) דאתיא ברבי מאיר? לימא דחיבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמו, כדתקאמר רבינא בפרק "בהמה המקשה" (חולין עב, ב) ויש לומר: דההיא סוגיא דלא כרבינא. אי נמי, לא אמרינן חיבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמו אלא בדבר העומד ליחתך, כי ההיא דבשר שיצא והוציא עובר את ידו, ודומיא דידות הכלים שעתיד לקצצן. ואם תאמר: בפרק "ואלו קשרים" (שבת קיב, ב) ובפרק שני דעירובין (כד, א) דאמרינן: סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה — טמא מדרס, נפסקה שניה ותיקנה — טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. ופריך: מאי שנא ראשונה — דהא קיימא

מִדְּרָס וַעֲשָׂאוֹ וִילוֹן - טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְּרָס. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּאֵיזֶה מִדְּרָס נָגַע זֶה? אִלָּא, שֶׁאִם נָגַע בּוֹ הַזָּב - טָמֵא מַגַּע הַזָּב. כִּי נָגַע בּוֹ הַזָּב מֵיהָא טָמֵא, וַאֲפִילּוּ לְבַסּוֹף, כְּטָמֵא מִדְּרָס וְאַחַר כָּךְ מַגַּע הַזָּב. אַמַּאי? לֵימָא: שָׁבַע לֵיהּ טוּמְאָה! אָמַר לֵיהּ: וּמַמַּאי דְּהַאי "שֶׁאִם נָגַע בּוֹ הַזָּב" לְבָתַר מִדְּרָס? דִּילְמָא מִקַּמֵּי מִדְּרָס, דְּהַוְיָא טוּמְאָה חֲמוּרָה עַל טוּמְאָה קַלָּה, אֲבָל הָכָא דְּאִידֵי וְאִידֵי טוּמְאָה קַלָּה - לָא! אֶלָּא מַסֵּיפָא: מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי בִּשְׁנֵי סְדִינִין הַמְקוּפָּלִין וּמוּנָּחִין זֶה עַל זֶה, וְיָשַׁב זָב עֲלֵיהֶן - שֶׁהָעֶלְיוֹן טָמֵא מִדְּרָס, וְהַתַּחְתּוֹן טָמֵא מִדְּרָס וּמַגַּע מִדְּרָס; וְאַמַּאי? לֵימָא: שָׁבַע לֵיהּ טוּמְאָה! - הָתָם בְּבַת אַחַת, הָכָא בְּזֶה אַחַר זֶה. אָמַר רָבָא: עִשָּׂרוֹן שֶׁחִלְּקוֹ, וְאָבַד אֶחָד מֵהֶן וְהִפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתָּיו, וְנִמְצָא הָרִאשׁוֹן, וְהָרִי שְׁלָשְׁתָּן מוּנָּחִין בְּבֵיתָהּ; נִטְמָא אָבוּד - אָבוּד וְרִאשׁוֹן מִצְטָרְפִין, מוּפְרָשׁ אֵין מִצְטָרֵף; נִטְמָא מוּפְרָשׁ - מוּפְרָשׁ וְרִאשׁוֹן מִצְטָרְפִין, אָבוּד אֵין מִצְטָרֵף; נִטְמָא רִאשׁוֹן - שְׁנֵיהֶם מִצְטָרְפִין. אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן נַמִּי - שְׁנֵיהֶם מִצְטָרְפִין, מַאי טַעְמָא? כּוּלְּהוּ בְּנֵי בֵּיקָתָא דַּהֲדָדֵי נִינְהוּ. וְכֵן לְעִנְיַן קְמִיצָה, קֹמֶץ מִן הָאָבוּד - שִׁיָּרָיו וְרִאשׁוֹן נֶאֱכָלִין, מוּפְרָשׁ אֵינוֹ נֶאֱכָל; קֹמֶץ מִן הַמּוּפְרָשׁ - שִׁיָּרָיו וְרִאשׁוֹן נֶאֱכָלִין, אָבוּד אֵינוֹ נֶאֱכָל; קֹמֶץ מִן רִאשׁוֹן - שְׁנֵיהֶם אֵינָן נֶאֱכָלִין. אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ קָמַץ מֵאֶחָד מֵהֶן - שְׁנֵיהֶן אֵינָן נֶאֱכָלִין, מַאי טַעְמָא? כּוּלְּהוּ בְּנֵי בֵּיקָתָא דַּהֲדָדֵי נִינְהוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב פָּפָּא: וְשִׁיָּרִים דִּידֵיהּ מַיהָא נֶאֱכָלִין? הָא אִיכָּא דְּנָקָא דְּקוֹמֶץ דִּלְמָא קָרֵיב! מַתְקִיף לָהּ רַב יְצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב מָשַׁרְשְׁיָא: וְקוֹמֶץ גּוּפֵיהּ הֵיכִי קָרֵיב? הָא אִיכָּא תַּלְתָּא חוּלְיִן! רַב אַשִׁי אָמַר: קוֹמֶץ בְּדַעְתָּא דְּכוֹהֵן תַּלְיָא מִילְּתָא, וְכוֹהֵן כִּי קָמֵיץ - אַעְשָׂרוֹן קָא קָמֵיץ.

משנה

פירבי, דביון דלא קמץ אלא מן האחד, קמיצת המנחה בדעתא דכהן תליא, וכהן כי קמץ – אדעתא דעשרון חד הוא דקמיץ. הילכך קומץ קרב, שירי ראשון נאכלין, והשנים אינן נאכלין, משום דאין לעמוד על טופי איזה מהן נצטרף עם הראשון בדעת הכהן להיות ניתר בקומץ.

משנה

רש"י

משנה הציץ מרצה – והמנחה בשירה והשירים נאכלין. **גמרא** הא אינו נושא אלא עון טומאה – הואיל ויש בה צד קל. שהותרה מכללה בצבור – דכתיב בתמיד (במדבר כח:) "במועדו" – אפילו בטומאה. מכללו בכמה – מכללו שנאמר יוצא במשכן – הוזהר בבמות נוב וגבעון, דאין שם קלעים. ויוצא דנאמר במשכן, מפרש ב"כיצד צולין" (פסחים פב, א) (מקרא): "מדוע לא אכלתם את [החטאת] במקום הקדש". **ואימא עון שמאל** – דלכתחילה בעינן ימין, כדאמרינן בפרק ראשון (מנחות י, א): כל מקום שנאמר אצבע כו'. **ביום הכפורים** – "ונטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו" (ויקרא טז, א). **אמר קרא עון** – "ונשא אהרן את עון", משמע שיש בו עון לכתחילה בכל מקום, ודחיתי לעון בצבור מפני כבוד צבור, ביחיד הציץ מרצה. **לאפוקי שמאל** – דאין בה שום עון, דהכי הוא הכשר מצותו. **רב אשי אמר** – לא מצית אמרת ציץ מרצה על עון שמאל. **דאמר קרא עון הקדשים ולא מקדישים** – עון התלוי בבהנים, שחייבין לעבוד ולקדש קומץ בימין ועבדו בשמאל, אינו נושא. **לא ירצה** – ב"שור רשה שרוע וקלוט" וגו' (ויקרא כב). **לא ילרצון** – "כל אשר בו מום לא תקריבו" וכו'. **והאי שוגג** ומזיד מפרש לקמן אהדיא קאי, אי אזריקה אי אטמא. **ובגוי** – גוי ששילח קרבנו ונטמא הדם, דאמרינן בפרק "אלו מנחות" (מנחות עג, ב): "איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו", מה תלמוד לומר (קרבנו) "איש איש" – לרבות את הגויים שנודרין נדרים ונדבות כישראל.

שוגג

בעופות, דאמר מר: תמות וקרות בבהמה, ואין תמות וחברות בעופות! אמר ליה, עלך אמר קרא: "לא ירצה", "כי לא לרצון יהיה לכם". תנו רבנן: דם שנטמא יוצין, בריש "חמיד נשחט" (פסחים נט, א) ובפרק "התמהה מקדש" (זבחים פה, ב). ומיהו פלוגתא דאמוראי היא, דקשיא לאמאן דאמר לינה מועלת אם בראשו מתך ברייתא! ונראה דנותר יש ללמדו "עון" "מריצוי ציץ", ופיגול נמי מצי למיכל הכי. ועוד יש לפרש, דנותר הותר מכללו במנחת כהנים ומנחת כהן משיח וקומץ וכל דבר שאין לו מתירין, דאין חייבין עליו משום פיגול, כדתנן בזבחים בפרק "בית שמאי" (מג, א), ואפילו פסולא נמי נראה דליכא, כדאמרינן בסוף פרק קמא דזבחים (יד, א): מודה רבי שמעון בהולכת חוצאות הפנימיות, ופריך: והאמר רבי (שמעאל) [שמעון]: כל שאינו על מזבח החיצון בשלמים אין חייבין עליו משום פיגול! ושני: מודה רבי שמעון לפסול מקל וחומר, ומה שלא לשמן הכשר בשלמים פסול בחטאת, חוץ לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שפסול בחטאת? משמע דאי לאו קל וחומר הוה אמינא דאפילו פסולא ליכא. אם כן במנחת כהנים ומנחת נסכים דליכא קל וחומר, דלא אפיסלי שלא לשמן – ליכא פסול כלל. אלמא אשכחן נותר דהותר מכללו לגמרי. **אימא** עון יוצא — מעון דזרות שהותר מכללו בבמה הוה מצי לאקשויי, ולשנויי: כגון מעון יוצא. **ואימא** עון שמאל שהותר מכללו ביום הכפורים — הא דלא קאמר: בהולכת אברים לכבש, דלאמר אברים לכבש, בפרק קמא דזבחים (יד, א): הרגל של ימין בשמאלו — משום דאין זו עבודה למעבדת בפרה. ומהאי טעמא נמי לא פריך מעון לילה שהותר לאיברים ופדרים. **עון** קדשים ולא עון המקדישים — תימה: הא למאן דאמר טומאה דחויה היא בצבור ובציע ציץ לרציי, דאמרינן בפרק קמא דיומא (ז, ב) דמרצה על הכהנים העושים בטומאה! ולעיל ב"הקומץ זוטא" (מנחות טו, א) פירשתי. **ואימא** עון בעל מום שהותר מכללו בעופות — ואם תאמר: ואמאי לא פריך מעון טריפה שהותר במליקה? דהא חשיב הותר מכללו בפרק קמא (מנחות ו, א), דאמר: טריפה שהותרה מכללה מאי היא, אילימא בעולת העוף כו', ובטריפה לא כתיב "לא ירצה"! ולאביי דמשני: עון שהיה בו ודחיתיה — ניחא, דלאפוקי טריפת מליקה שהוכשרה בכך. אבל לרב אשי קשיא! ויש לומר, דאמרינן: עון קדשים — ולא עון חולין, לאפוקי טריפות דשייך בחולין. ואם תאמר: עון אונן שהותר מכללו אצל כהן גדול! ולרב אשי דמשני לעיל: עון קדשים ולא עון מקדישין — ניחא, אלא לאביי קשיא! ושמא אית להו דהדדי. ואם תאמר: ואימא עון דמחוסר זמן, כגון תוך שמונה שהותר מכללו בעופות, דדאמר בפרק קמא דחולין (כב, ב) דבני יונה כשירין משיעלעו רם! ויש לומר: דכתיב ביה "לא ירצה", דהא "מיום השמיני והלאה ירצה" כתיב, הא קודם לא ירצה. ומיהו קשה מעון אותו בית, דהותר מכללו בעופות! ולפי מה שפירשתי: עון קדשים ולא עון חולין, ניחא. ועוד אמרינן בפרק "אותו ואת בנו" (שם פ, ב) דכל הפסולין שבשוגג ושה הרי הם בלא ירצה. **אבל** בצבור בין בשוגג בין במזיד הותרה — תימה: דב"האשה רבה" (יבמות צ, א) מייתי רישא דהך ברייתא, ודייק עלה: והא הכא דרציי מרצי ציץ, דתניא: על מה הציץ מרצה כו'. והשתא, מסיפא גופא הוה ליה לאיתויי, כדקתני בסיפא הכא דבצבור בין בשוגג בין במזיד הותרה, ומשמע: הוא הדין יחיד, אי לא משום דיחיד קנסינן מזיד! ויש לומר: דאי מסיפא הוה אמינא דטעמא לא משום ציץ, אלא משום דטומאה הותרה בצבור, אף על גב דלשון "הותרה" משמע ציץ.

שוגג

משנה נִטְמָא הַקּוֹמֶץ וְהִקְרִיבוֹ - הַצִּיץ מְרַצֶּה, יָצָא וְהִקְרִיבוֹ - אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטְּמֵאָה וְאֵינוֹ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: "וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים" - וְכִי אֵיזֶה עָוֹן הוּא נוֹשֵׂא? אִם תֹּאמַר: עָוֹן פִּיגּוּל - הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "לֹא יֵחָשֵׁב"! אִם תֹּאמַר: עָוֹן נוֹתָר - הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "לֹא יֵרָצֶה"! הָא אֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶלָּא עָוֹן טוּמְאָה, שֶׁהוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ בְּצִיבּוּר. מַתְקִיף לָהּ רַבִּי זֵירָא, אֵימָא: עָוֹן יוֹצֵא, שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּבָמָה! אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא: "לִרְצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'", עָוֹן דִּלְפָנֵי ה' - אִין, עָוֹן דְּיוֹצֵא - לָא. מַתְקִיף לָהּ רַבִּי אֶילְעָא, אֵימָא: עָוֹן שְׁמֹאל, שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים! אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא: "עָוֹן" - עָוֹן שֶׁהָיָה בּוֹ וּדְחִיתִיו, לְאַפּוֹקֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים דְּהֶכְשֵׁרוּ בִּשְׁמֹאל הוּא. רַב אַשֵׁי אָמַר: "עָוֹן הַקֳּדָשִׁים" - וְלֹא עָוֹן הַמַּקְדִּישִׁין. אָמַר לֵיהּ רַב סִימָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי לְרַב אַשֵׁי, וְאָמְרִי לָהּ רַב סִימָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַשֵׁי לְרַב אַשֵׁי: וְאֵימָא עָוֹן בַּעַל מוּם, שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּעוֹפוֹת! אָמַר לֵיהּ, קִימָא לְךָ דְּאִיכָּא דְּרַב אִידִי בְּרֵיהּ דְּרַב אַשֵׁי דְּאָמַר לָךְ אַף עַל גַּב דְּלָא צָרִיךְ. אִי נָמֵי, הוֹתַּר מִכְּלָלוֹ בִּרְאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ, דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּאָמַר אֵין לִינָה מוֹעֶלֶת שָׁם, כְּרִישׁ "חֲמִיד נִשְׁחַט" (פסחים נט, א) וּבְפֶרֶק "הַמְּזַבֵּחַ מִקְדָּשׁ" (זבחים פה, ב). וּמֵיהוּ פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי הִיא, דְּקָשְׁיָא לְמַאן דְּאָמַר לִינָה מוֹעֶלֶת שֶׁם בְּרֹאשׁוֹ מִתַּךְ בְּרֵירָיְיתָא! וּנְרָאֶה דְּנוֹתָר יֵשׁ לְלַמְּדוֹ "עָוֹן" "מֵרִיצּוּי צִיץ", וּפִיגּוּל נָמֵי מְצִי לְמֵיכַל הָכִי. וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ, דְּנוֹתָר הוֹתַּר מִכְּלָלוֹ בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ וְקוֹמֶץ וְכֹל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מְתִירִין, דְּאֵין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּיגּוּל, כְּדִתְנַן בִּזְבָחִים בְּפֶרֶק "בֵּית שַׁמַּאי" (מג, א), וְאֲפִילּוּ פְּסוּלָא נָמֵי נִרְאֶה לְלִיכָא, כְּדְאָמְרִינַן בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּזְבָחִים (יד, א): מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּהוֹלֶכֶת חוּצוֹת הַפְּנִימִיּוֹת, וּפָרִיךְ: וְהָאָמַר רַבִּי (שִׁמְעָאל) [שִׁמְעוֹן]: כָּל שֶׁאֵינוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן בִּשְׁלָמִים אֵין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּיגּוּל! וְשָׁנֵי: מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן לִפְסוֹל מִקַּל וְחוֹמֶר, וּמָה שֶּׁלֹּא לִשְׁמָן הַכְשֵׁר בִּשְׁלָמִים פָּסוּל בְּחַטֹּאת, חוּץ לִזְמַנּוֹ הַפָּסוּל בִּשְׁלָמִים אֵינוֹ דִּין שֶׁפָּסוּל בְּחַטֹּאת? מִשְׁמַע דְּאִי לָאו קַל וְחוֹמֶר הָוֶה אֲמִינָא דְּאֲפִילּוּ פְּסוּלָא לֵיכָא. אִם כֵּן בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת נְסָכִים דְּלֵיכָא קַל וְחוֹמֶר, דְּלָא אֲפִיסְלֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמָן – לֵיכָא פְּסוּל כְּלָל. אִלְמָא אִשְׁכַּחַן נוֹתָר דְּהוֹתַּר מִכְּלָלוֹ לְגַמְרֵי. **אֵימָא** עָוֹן יוֹצֵא — מֵעָוֹן דִּזְרוּת שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בִּבָּמָה הוֹתַּר מִצְיָ לְאַקְשׁוּיֵי, וְלִשְׁנוּיֵי: כְּגוֹן מֵעָוֹן יוֹצֵא. **וְאֵימָא** עָוֹן שִׁמְאל שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — הָא דְּלָא קָאָמַר: בְּהוֹלֶכֶת אֲבָרִים לַכֶּבֶשׁ, דְּדַאֲמַר אֲבָרִים לַכֶּבֶשׁ, בְּפֶרֶק קַמָּא דְּזְבָחִים (יד, א): הָרֶגֶל שֶׁל יָמִין בַּשְּׂמֹאלוֹ — מִשּׁוּם דְּאֵין זוֹ עֲבוֹדָה לְמֵעְבַּדַת בְּפָרָה. וּמֵהָאי טַעֲמָא נָמֵי לָא פָּרֵיךְ מֵעָוֹן לַיְלָה שֶׁהוּתַּר לְאֵבָרִים וּפְדָרִים. **עָוֹן** קָדָשִׁים וְלֹא עָוֹן הַמַּקְדִּישִׁים — תִּימָה: הָא לְמַאן דְּאָמַר טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִבּוּר וּבְצִיעַ צִיץ לְרַצּוֹיֵי, דְּאָמְרִינַן בְּפֶרֶק קַמָּא דְּיוֹמָא (ז, ב) דְּמְרַצֶּה עַל הַכֹּהֲנִים הָעוֹשִׂים בְּטוּמְאָה! וְלֵיעֵל ב"הַקּוֹמֶץ זוּטָא" (מנחות טו, א) פֵּירַשְׁתִּי. **וְאֵימָא** עָוֹן בַּעַל מוּם שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּעוֹפוֹת — וְאִם תֹּאמַר: וְאַמַּאי לָא פָּרֵיךְ מֵעָוֹן טְרֵפָה שֶׁהוּתַּר בְּמַלִּיקָה? דְּהָא חָשִׁיב הוֹתַּר מִכְּלָלוֹ בְּפֶרֶק קַמָּא (מנחות ו, א), דְּאָמַר: טְרֵפָה שֶׁהוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ מַאי הִיא, אִילֵימָא בְּעוֹלַת הָעוֹף כו', וּבִטְרֵפָה לָא כְּתִיב "לֹא יֵרָצֶה"! וּלְאַבַּיֵי דְּמַשְׁנֵי: עָוֹן שֶׁהָיָה בּוֹ וּדְחִיתִיהוּ — נִיחָא, דְּלְאַפּוֹקֵי טְרֵפַת מַלִּיקָה שֶׁהוּכְשְׁרָה בָּכָךְ. אֲבָל לְרַב אַשֵׁי קַשְׁיָא! וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּאָמְרִינַן: עָוֹן קָדָשִׁים — וְלֹא עָוֹן חוֹלִין, לְאַפּוֹקֵי טְרֵפוֹת דְּשַׁיְיכִי בְּחוֹלִין. וְאִם תֹּאמַר: עָוֹן אוֹנֵן שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ אֵצֶל כֹּהֵן גָּדוֹל! וּלְרַב אַשֵׁי דְּמַשְׁנֵי לְעֵיל: עָוֹן קָדָשִׁים וְלֹא עָוֹן מְקַדִּישִׁין — נִיחָא, אֶלָּא לְאַבַּיֵי קַשְׁיָא! וְשָׁמָא אִית לְהוּ דְּהָדֵדֵי. וְאִם תֹּאמַר: וְאֵימָא עָוֹן דְּמַחְוַסַּר זְמַן, כְּגוֹן תּוֹךְ שְׁמוֹנָה שֶׁהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּעוֹפוֹת, דְּדַאֲמַר בְּפֶרֶק קַמָּא דְּחוּלִּין (כב, ב) דִּבְנֵי יוֹנָה כְּשֵׁירִין מִשֶּׁיַּעֲלֶה רֹם! וְיֵשׁ לוֹמַר: דִּכְתִיב בֵּיהּ "לֹא יֵרָצֶה", דְּהָא "מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלְאָה יֵרָצֶה" כְּתִיב, הָא קֹדֶם לֹא יֵרָצֶה. וּמֵיהוּ קָשֶׁה מֵעָוֹן אוֹתוֹ בַּיִת, דְּהוּתַּר מִכְּלָלוֹ בְּעוֹפוֹת! וְלִפְי מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי: עָוֹן קָדָשִׁים וְלֹא עָוֹן חוֹלִין, נִיחָא. וְעוֹד אָמְרִינַן בְּפֶרֶק "אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ" (שם פ, ב) דְּכָל הַפְּסוּלִין שֶׁבְּשּׁוֹגֵג וְשֶׁה הֲרֵי הֵם בְּלֹא יֵרָצֶה. **אֲבָל** בְּצִבּוּר בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד הוֹתְּרָה – תִּימָה: דִּב"הָאִשָּׁה רַבָּה" (יבמות צ, א) מַייְתֵי רֵישָׁא דְּהָךְ בְּרַייְתָא, וְדַייְקִינַן עֲלָהּ: וְהָא הָכָא דְּרַצּוֹיֵי מַרְצֵה צִיץ, דְּתַנְיָא: עַל מָה הַצִּיץ מְרַצֶּה כו'. וְהַשְׁתָּא, מִסֵּיפָא גּוּפָא הָוֵה לֵיהּ לְאֵיתוּיֵי, כְּדְקָתָנֵי בְּסֵיפָא הָכָא דִּבְצִבּוּר בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד הוֹתְּרָה, וּמַשְׁמַע: הוּא הַדִּין יָחִיד, אִי לָא מִשּׁוּם דְּיָחִיד קָנְסִינַן מְזִיד! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּאִי מִסֵּיפָא הָוֵה אֲמִינָא דְּטַעֲמָא לָא מִשּׁוּם צִיץ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּטוּמְאָה הוֹתְּרָה בְּצִבּוּר, אַף עַל גַּב דְּלִשּׁוֹן "הוֹתְּרָה" מַשְׁמַע צִיץ.

שוגג

כוי — פירש הקונטרס בפרק קמא דפסחים (טז, ב) גרסינן: אם עון נותר הרי כבר נאמר "לא יחשב", ואם עון פיגול הרי כבר נאמר "לא ירצה". ופירש דהכי איתא בפרק שני דזבחים (כה, ב) דאיסורא רבה חוץ לזמנו שהוא בכרת — מקרא רבה ופרשה רבה בפרשת "צו", ואיסורא זוטא דחוץ למקומו דליכא כרת — מקרא זוטא ופרשה זוטא בפרשת "קדושים". והכיא ראיה דהכי איתא בתורת כהנים. ורבינו תם גריס איפכא: בפיגול "לא יחשב" ובנותר "לא ירצה", משום דמסקינן בפרק שני דזבחים: ותרייהו מקרא אריבא נפקי, דכתב ביה "לא ירצה" ו"לא יחשב". ומה שנזכר פיגול קודם לנותר, אף על גב דבמקרא כתיב ברישא חוץ לזמנו — משום דלשון פיגול כתב במקרא בהדיא. **אם** עון נותר כו' — לאו נותר ממש קאמר, כדאמר בזבחים (כט, א): לאחר שהוכשר יחזור ויפסל? אלא מחשבת נותר דהיינו מחשב לאוכלו חוץ לזמנו. **הא** אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור — ואם תאמר: תיפוק ליה דלא משכחת לה מידי דמתוקם ביה קרא אלא בטומאה! ואומר רבינו תם: משום דכתיב "לרצון להם", משמע: דבר שהוא לרצון במקום אחר, ולהכי דחיק לאשכחתי' הותר מכללו בכל הני דפריך. ואם תאמר: ונותר ופיגול היכן הותרו מכללן, דאיצטריך ליה "לא ירצה" "ולא יחשב"? ואומר רבינו תם: דפיגול הותר מכללו בבמה, דלא שייך שם מחשבת חוץ למקומו. ונותר כדי נסבה, ואגב פיגול נקט נותר, דהואיל ואשכחת ביה קרא אף על גב דלא צריך. אי נמי, הותר מכללו בראשו של מזבח, דאיכא למאן דאמר אין לינה מועלת שם, בריש "חמיד נשחט" (פסחים נט, א) ובפרק "המזבח מקדש" (זבחים פה, ב). ומיהו פלוגתא דאמוראי היא, דקשיא לאמאן דאמר לינה מועלת אם בראשו מתך ברייתא! ונראה דנותר יש ללמדו "עון" "מריצוי ציץ", ופיגול נמי מצי למיכל הכי. ועוד יש לפרש, דנותר הותר מכללו במנחת כהנים ומנחת כהן משיח וקומץ וכל דבר שאין לו מתירין, דאין חייבין עליו משום פיגול, כדתנן בזבחים בפרק "בית שמאי" (מג, א), ואפילו פסולא נמי נראה דליכא, כדאמרינן בסוף פרק קמא דזבחים (יד, א): מודה רבי שמעון בהולכת חוצאות הפנימיות, ופריך: והאמר רבי (שמעאל) [שמעון]: כל שאינו על מזבח החיצון בשלמים אין חייבין עליו משום פיגול! ושני: מודה רבי שמעון לפסול מקל וחומר, ומה שלא לשמן הכשר בשלמים פסול בחטאת, חוץ לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שפסול בחטאת? משמע דאי לאו קל וחומר הוה אמינא דאפילו פסולא ליכא. אם כן במנחת כהנים ומנחת נסכים דליכא קל וחומר, דלא אפיסלי שלא לשמן – ליכא פסול כלל. אלמא אשכחן נותר דהותר מכללו לגמרי. **אימא** עון יוצא — מעון דזרות שהותר מכללו בבמה הוה מצי לאקשויי, ולשנויי: כגון מעון יוצא. **ואימא** עון שמאל שהותר מכללו ביום הכפורים — הא דלא קאמר: בהולכת אברים לכבש, דלאמר אברים לכבש, בפרק קמא דזבחים (יד, א): הרגל של ימין בשמאלו — משום דאין זו עבודה למעבדת בפרה. ומהאי טעמא נמי לא פריך מעון לילה שהותר לאיברים ופדרים. **עון** קדשים ולא עון המקדישים — תימה: הא למאן דאמר טומאה דחויה היא בצבור ובציע ציץ לרציי, דאמרינן בפרק קמא דיומא (ז, ב) דמרצה על הכהנים העושים בטומאה! ולעיל ב"הקומץ זוטא" (מנחות טו, א) פירשתי. **ואימא** עון בעל מום שהותר מכללו בעופות — ואם תאמר: ואמאי לא פריך מעון טריפה שהותר במליקה? דהא חשיב הותר מכללו בפרק קמא (מנחות ו, א), דאמר: טריפה שהותרה מכללה מאי היא, אילימא בעולת העוף כו', ובטריפה לא כתיב "לא ירצה"! ולאביי דמשני: עון שהיה בו ודחיתיה — ניחא, דלאפוקי טריפת מליקה שהוכשרה בכך. אבל לרב אשי קשיא! ויש לומר, דאמרינן: עון קדשים — ולא עון חולין, לאפוקי טריפות דשייך בחולין. ואם תאמר: עון אונן שהותר מכללו אצל כהן גדול! ולרב אשי דמשני לעיל: עון קדשים ולא עון מקדישין — ניחא, אלא לאביי קשיא! ושמא אית להו דהדדי. ואם תאמר: ואימא עון דמחוסר זמן, כגון תוך שמונה שהותר מכללו בעופות, דדאמר בפרק קמא דחולין (כב, ב) דבני יונה כשירין משיעלעו רם! ויש לומר: דכתיב ביה "לא ירצה", דהא "מיום השמיני והלאה ירצה" כתיב, הא קודם לא ירצה. ומיהו קשה מעון אותו בית, דהותר מכללו בעופות! ולפי מה שפירשתי: עון קדשים ולא עון חולין, ניחא. ועוד אמרינן בפרק "אותו ואת בנו" (שם פ, ב) דכל הפסולין שבשוגג ושה הרי הם בלא ירצה. **אבל** בצבור בין בשוגג בין במזיד הותרה – תימה: דב"האשה רבה" (יבמות צ, א) מייתי רישא דהך ברייתא, ודייק עלה: והא הכא דרציי מרצי ציץ, דתניא: על מה הציץ מרצה כו'. והשתא, מסיפא גופא הוה ליה לאיתויי, כדקתני בסיפא הכא דבצבור בין בשוגג בין במזיד הותרה, ומשמע: הוא הדין יחיד, אי לא משום דיחיד קנסינן מזיד! ויש לומר: דאי מסיפא הוה אמינא דטעמא לא משום ציץ, אלא משום דטומאה הותרה בצבור, אף על גב דלשון "הותרה" משמע ציץ.

שוגג

בשוגג תרומתו תרומה — שהיתה לו שעת הכושר אירע, שלא ניטמא בתחילת תלישתו. שאם תלשו אדם טמא ועדיין משקה עליו — אין תרומתו תרומה, כדמוכח בפרק "כל שעה" (פסחים לג, א). **במזיד** אין תרומתו תרומה — אף על גב דתורם מן הרשה על היפה תרומתו תרומה, כדאמרינן ב"האשה רבה" (יבמות פט, ב) ובדתנן במסכת תרומות (פרק ב משנה ו) — התם חזי קצת, הכא לא חזי כלל.

דמרצה ציץ על אבילות מי שמעת ליה — פירש בקונטרס: להכי נקט אבילות, דאעולין בולי עלמא מודו דציץ מרצה, בדקתני בריש תורת כהנים: "ונרצה לו לכפר עליו" בדם כו'. ולא דק בקונטרס, דבעולין נמי אשכחן פלוגתא בפרק "כיצד צולין" (פסחים עז, ב). **תלמוד** לומר אשר לייי — הכא מוקמינא ליה לרבות לן ויוצא. ותימה: דבסוף "דם שחיטה" (בריתות כג, ב) דריש ליה לרבות אימורים, דאיסור טומאה חייל אאיסור חלב! ויש לומר: דשקולים הן. אבל קשה אההיא דכריתות בסוף פרק שני דמעילה (י, ב) דריש אימורים מ"אשר יקרב אל הקדשים", דדבר שאין לו מתירין — משקידש בבלי! ויש לומר: דהתם לא מיירי אלא בעולה ושאר קדשים. אבל שלמים לא הייתי מרבה, כיון דיצאו מן הכלל. מפי רבי. **ורב** שילא אמר רבי — ואם תאמר: מאי דוחקיה דרבינא ורב שילא לשנויי בללי: הא מוכח בהדיא ב"האשה רבה" (יבמות ע, א) דחדא מדאורייתא וחדא מדרבנן, מדקאמר: הא הכא דמדאורייתא ארציי מרצה, דתנן: על מה הציץ מרצה כר'! ויש לומר: דלעולם משמע ליה נמי ביבמות דאפילו מדרבנן נמי קתני: על מה הציץ מרצה כר', למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, אזריקה או אטומאה, אלא דפשיטא ליה דמדאורייתא אין חילוק בין טומאה לזריקה. והכי פירושו: הא מדאורייתא ארציי מרצה בכל ענין, בין מטומאה בין מזריקה. מפי רבי.

וריקתו בין בשוגג בין במזיד הורצה — אף על פי שצריך לדחוק הלשון אליבא דמאן דאית ליה לשנויי הכי ולא כרבינא, כדאמר בפרק "הנזקין" (גיטין נד, א): גברא לכפרי קא בעי, ואנן ניקום וניקנסיה?

אשכחן

שֶׁרִיבָה הַכָּתוּב וּמִיעֵט, אָמְרָה: מְרֻבֶּה אֲנִי אֶת אֵלּוּ שֶׁהָיְתָה לָהֶן שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, וּמְמַעֶטֶת אֲנִי אֶת אֵלּוּ שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהֶן שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר; וְאִם תֹּאמַר: בְּשֶׁלֹּא שְׁנִטְמְאָה לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים וַאֲכָלוֹ לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים, מִפְּנֵי מָה חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה? מִפְּנֵי שֶׁהַקְּצִיץ מְרַצֶּה. נִטְמָא - אֵין, יוֹצֵא - לָא; מַאן שְׁמַעְתָּ לֵיהּ דְּאָמַר: אֵין זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְקָתָנֵי דְּמְרַצֶּה צִיץ עַל אֲכִילוֹת! אֶלָּא אֲמַר רַב חִסְדָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָא רַבָּנָן. - אִיכָּא דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר - דְּמְרַצֶּה צִיץ עַל אֲכִילוֹת, דְּלָא קָנֵים מִי שְׁמְעַתְּ לֵיהּ? - אֵין, כִּי הֵיכִי דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי - שָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. - אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי - דְּלָא קָנֵים, דְּמְרַצֶּה צִיץ עַל אֲכִילוֹת מִי שְׁמְעַתְּ לֵיהּ? וְהָתָנֵיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת! - אֵיפוֹךְ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת. מַתְקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת: וּמִי מְצִית אָפְכַתְּ לָהּ? וְהָתָנֵיָא: יָכוֹל בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים יְהוּ חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם טוּמְאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה' וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה" - הַנֵּיתָר לְטָהוֹרִין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה, וְשֶׁאֵינוֹ נֵיתָר לְטָהוֹרִין אֵין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה. אוֹ אֵינוֹ, אֶלָּא: נֶאֱכָל לְטָהוֹרִין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה, וְשֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל לְטָהוֹרִין אֵין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם טוּמְאָה; אוֹצִיא אֲנִי אֶת הַלָּן, וְאֶת הַיּוֹצֵא שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין לַטְּהוֹרִים! תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר לַה'" - רִיבָּה. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אֶת הַפִּיגּוּלִין וְאֶת הַנּוֹתָרוֹת? - נוֹתָרוֹת הֵיינוּ לָן! - אֶלָּא: אַף הַפִּיגּוּלִין בְּנוֹתָרוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים" - מִיעֵט. וּמָה רָאִית לְרַבּוֹת אֶת אֵלּוּ וּלְהוֹצִיא אֶת אֵלּוּ? אַחַר

שוגג – קסבר אין קרבנות מקבלין טומאה. אונס – שנטמא בעל כרחו. אבל מזיד ורצון חדא מילתא היא, אלא אידי דתנא אונס תנא רצון. **לא תורצה** – דכתיב: "והיה על מצחו תמיד לרצון להם" (שמות כח), ולא לגויים. **וריקתו כו'** – אלמא ציץ מרצה אמזיד דיחיד! **בשוגג תרומתו תרומה** – דאמרינן בכמה דוכתי (בבא מציעא נו, א): "ולא תשאו עליו חטא", אם אינו קדוש – נשיאות חטא למה? מכאן לתורם מן הרשה על היפה שתרומתו תרומה. **במזיד אין תרומתו תרומה** – דרבנן קנסוהו משום הדיוט. ופליגי בה אמוראי בבמות בפרק "האשה" (פסח, א), איבא למאן דאמר אין תרומתו תרומה – לתקן את השירים, אבל תרומה הוי. **דמרצה ציץ על אבילות מי שמעת ליה** – דמוקמת לה בבריייתא אליבייה, דקתני בה: הציץ מרצה על אבילת טומאת בשר, דהיינו אבילות. להכי נקט אבילות, דאעולין כולי עלמא מודו דציץ מרצה, דקתני בריש תורת כהנים: "ונרצה לו לכפר עליו" – בדם, דכתיב (ויקרא יז): "כי הדם הוא בנפש יכפר", אין לי אלא דם טהור, טמא מנין? תלמוד לומר (שמות כח): "ונשא אהרן" וגו', והוא בדם קמייר, דכתיב (שם): "לרצון להם", והכא כתיב: "ונרצה", מה הכא דם – אף התם דם. ואין לי אלא דם, מנין לרבות כל העולים? תלמוד לומר: "לכל מתנות קדשיהם" וגו' (שם). **יכול בשר שנטמא לפני זריקת דמים** – ואכלו לפני זריקה בטומאת הגוף. תיהוי חייבין על בשר זריקה בטומאת הגוף, עדיין לא היתה ניתרת לטהורים, דזריקה היא המתרת. **או אינו אלא** – הכי דרשינן: שאינו נאכל לטהורין אין חייבין משום טומאת הגוף, אף שניתר לטהורין. **ואוציא את הלן ואת היוצא** – לאחר זריקה. שאף על פי שניתר בזריקה, הואיל ועבשיו אידע בו פסול – לא יהו חייבין עליו האוכלו בטומאה. היינו לן – ואמרת לעיל דחייבין עליו משום טומאת. **מקבה"** – ולא כל הזבחים. **אחר שריבה הכתוב ומיעט** – כלומר, הואיל ומצינו ריבוי ומיעוט. **אמרת מרבה אני לן ויוצא** – שהיתה להן שעת הכושר, שדרי היתה זריקתו כשירה. **ואם תאמר בשר שנטמא לפני זריקה ואכלו בטומאת הגוף לאחר זריקה מפני מה חייבין עליו** – הא לא היתה לו שעת הכושר! ואנן פיגול הוא דמעטינן דאין חייבין, אבל נטמא אפילו קודם זריקה, ואחר זריקה אכלו – חייבי שתציץ מרצה – למידני זריקה מעלייתא, וניתכר לטהורים קרינא ביה, ואף על פי שלא נאכל. **נטמא** – לפני זריקה, הוא דחייב עליו האוכלו לאחר זריקה בטומאת הגוף. **יוצא לא** – משום דלא הויא זריקה מעלייתא, דאין הציץ מרצה על היוצא, דלא היתה לו שעת הכושר. **מאן שמעת ליה דאמר אין זריקה מועלת ביוצא** – למידתי קרבן כשר – רבי אליעזר היא בפרק קמא דמעילה (ו, ב), דקתני: בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים, רבי אליעזר אומר: מועלין בו ואפילו לאחר זריקה, משום דאין זריקה מועלת לו להזציאו מידי מעילה. **אלא אמר רב חסדא לא קשיא** – הנך מתניתא דלעיל, הא דקתני במתניתא במזיד הורצה נמי ביחיד – רבי אליעזר, מדקתני דציץ מרצה על אבילות. והא דתני לא הורצה – רבנן. **דלא קנים** – היכא דזריק דם טמא במזיד, מי שמעת ליה? **אם כן אמאן תרמייה** – להא דקתני הורצה. **טומאתו בין בשוגג** – בין שנטמא בשוגג במזיד – הורצה אם זקרו בשוגג, והא דתני לא הורצה – אמזיד דזריקה קאי.

תא שמע דם שנטמא וזרקו כו' – קשיא לרב שילא, דקתני: אם זרקו במזיד לא הוזרצה. **משנה כמדת רבי אליעזר** – דאמר בפרק "ביצד צולין" (פסחים עז, א): דם אף על פי שאין בשר – הכא נמי קומץ אף על פי שאין שיריים (בשחיטה) בשורה להקטיר הקומץ. **כמדת רבי יהושע** – דאמר (שם): אם אין בשר אין דם, אם אין דם אין בשר. **גמרא והוא שנטמאו כל שיריה** – הוא דאמר רבי יהושע דפסול להקטיר הקומץ. **קא פליגא דעתר נטמא אין** – כלומר, בנטמאו שיריה הוא דאמרינן: אם נשתייר מקצת שלא נטמא כשרה אפילו לרבי יהושע, אבל אבדו קצת שיריה או נשרפו אמר רבי יהושע דפסולה, הואיל וכולה בעינן קיים. מדקא נקיט רב לשון טומאה ולא נקט נמי לשרוף ואבוד דמתניתין. **מאי קסבר** – רב, אי קסבר שיורא מילתא בר'. **ריש"י** – דנטמאו קתני במתניתין ברישא. **בדתניא** – רבי יהושע נמי מכשר היכא דאיכא שיור, אפילו באבוד ושרוף. **זורק הדם** – דקרינא ביה "הכשר והדם". **כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק** – שאין אכילה והקטרה מצטרפין. **מנחה מאי עבידתיה** – מאי דריקה איתא במנחה? **כגוזמא דיבוא דמיא** – דתידוני במקום בשר כאילו נשתייר בשר, קא משמע לן דלא. **מנחני מילי** – דאם לא נשתיירו בשר אלא חלב, זורק את הדם? **דכתיב והקטיר החלב** וגו' – רישיה דקרא הכי: "וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' לפני אהל מועד והקטיר החלב" וגו', אלמא דמשום חלב זריק ליה לדם. **יותרת ושתי הכליות** מנלן – דאם לא נשתיירו אלא הן, זורק את הדם? **דתניא** דתזהיר לעיל דהכי הוא, דקתני: ובמנחה אפילו בולה (כליל) (קיים) כר'. **לריח ניחוח** – "והקטיר החלב לריח ניחוח". **כתב רחמנא חלב** – דמשמע דריח ניחוח לא מרבי אלא דומיא דחלב, דמגופיה דזבח הוא. **משנה שלא בכלי שרת** – שלא קדש קומץ בכלי שרת. דבתחילת מנחה ודאי לא פליגי דבעינא כלי, דבאמרינן בפרק "שתי הלחם" (מנחות צו, א): שאלו את רבי זו מנין כו'. **גמרא בא לעובדיה ביד** – הקטרת קומץ, שהיא במקום זריקה ביד, שלא קדשו בכלי. **עובדה בימין בחמאת** – שהוא עובד נמי זריקתה באצבע ובימין, דכתיב ביד: "ולקח הכהן מדמה באצבעו", ואמרינן (זבחים כד, ב): כל מקום שנאמר אצבע ובהונה אינה אלא ימין. אלמא, מדאקשה לחטאת – שמע מינה דלא בעיא כלי, ובלבד שיעבדנו בימין. **בשמאל באשם** – שזריקתו בכלי ולא ביד, דאין לך טעון מתנת אצבע אלא חטאת בלבד. דהכי אמרינן בזבחים (כד, ב) דלרבי שמעון זריקה בשרה, דתניא: זרק בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר. משום דבשאר זריקה הקרבנות לא כתיב אצבע אלא בהונה, ולרבי שמעון בהונה בעיא אצבע. **בחמיינו** – אבנט. **מקידה** – בלי חרס. **הכל מודים בקומץ שטעון קידוש** – ובי מכשר רבי שמעון – בהקטר, שאם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקדשו בו, והעלהו בידו והקטירו – כשר. **ועצים** – עצי מערכה. **תיובתא דרבי יהודה** – דאמר: ביד עובדה בימין, דהא הכא קתני אפילו ביד שמאל בלא כלי. והא ודאי רבי שמעון היא, דהא מכשר שלא בכלי שרת. **קמצו שלא מכלי שרת** – שנתקדשה בו המנחה. מכשיירין בטהן כלי – אפילו שלא בכלי שרת. תיובתא דרב נחמן דאמר: הכל מודים בר' ישמעאל ואילך – הולכה והקטרה לא בעינן כלי שרת. **תא שמע** – לרב נחמן. ונתן בשמאלו – בלא כלי, יחזיר לימינו. (בדאמרינן לעיל: בא לעובדה) ביד – עובדה בימין. בשמאלו

וחישב

אשכחן חלב כר' — ובשר נפקא לן מקרא בפרק "ביצד צולין" (פסחים פ, א). מפי רבי. **ורבי** יצאי אמר בין שקמצו מכלי שרת כר' — קמיצה בימין נפקא לן בפרק קמא בסופו (מנחות ז, ב) אליבא דרבי שמעון מרבי יהודה בריה דרבי חייא. ורבי יצאי דלית ליה, נפקא ליה שפיר בגזרה שוה ד"יד" "יד", כדמוכח לעיל בסוף פרק קמא (שם). מפי רבי.

הקטר חלבים ואברים בין בימין בין בשמאל בשירות — מצי למימר דאתיא כרבי שמעון, כמו דסיפא דקומץ, אבל לרבנן בעי ימין. אי נמי, אפילו לרבנן איכא לאשמורי הקטר חלבים בשמאל, כמו הולכת איברים לכבש דלעיל בסוף פרק קמא (מנחות י, א). מפי רבי.

הקומץ והקטורת ולבונה כר' — האי דלא ערבינהו, דלמא הלת הלת שמעינהו. מפי רבי.

אין

תָּא שְׁמַע: דָּם שֶׁנִּטְמָא וּזְרָקוֹ, בְּשׁוֹגֵג - הוֹזְרָצָה, בְּמֵזִיד - לֹא הוֹזְרָצָה! - הָכִי קָאָמַר: דָּם שֶׁנִּטְמָא וּזְרָקוֹ בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - נִטְמָא בְּשׁוֹגֵג - הוֹזְרָצָה, בְּמֵזִיד - לֹא הוֹזְרָצָה. **משנה** נִטְמְאוּ שְׁיָרָיו, נִשְׂרְפוּ שְׁיָרָיו, אָבְדוּ שְׁיָרָיו - כְּמִדַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פְּשִׁירָה, וּכְמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּסוּלָה. **גמרא** אָמַר רַב: וְהוּא שֶׁנִּטְמְאוּ כָּל שְׁיָרָיו, אֲבָל מִקְצָת שְׁיָרָיו - לֹא. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ: נִטְמָא - אִין, אָבוּד וְשָׁרוּף - לָא. מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר: שִׁיּוּרָא מִילְּתָא הִיא, אֲפִילּוּ אָבוּד וְשָׁרוּף נַמִּי! אִי קָסָבַר: שִׁיּוּרָא לָאו מִילְּתָא הִיא, וְנִטְמָא מַאי טַעְמָא - דְּמַרְצָה צִיץ, אִי הָכִי, כָּל שְׁיָרָיו נַמִּי! - לְעוֹלָם קָסָבַר: שִׁיּוּרָא מִילְּתָא הִיא, וְנִטְמָא - וְהוּא הַדִּין לְאָבוּד וְשָׁרוּף, וְהָאי דְּקָאָמַר נִטְמָא - רֵישֵׁיהּ הוּא דְּנָקֵט. כִּדְתָנֵּיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁהַתּוֹרָה שִׁנְּשְׁתַּיֵּר מֵהֶן כַּזַּיִת בָּשָׂר אוֹ כַּזַּיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם, כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - אֵינוֹ זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבָעוֹלָה אֲפִילּוּ כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם, מִפְּנֵי שֶׁכּוּלָּהּ כָּלִיל. וּבַמִּנְחָה אֲפִילּוּ כּוּלָּהּ קַיֶּימֶת - לֹא יִזְרוֹק. מִנְחָה מַאי עֲבִידְתָּהּ? אָמַר רַב פָּפָּא: מִנְחַת נְסָכִים, סָלְקָא דַּעְתָּךְ: הוֹאִיל וּבָהֵדֵי זֶבַח קָא אָתְיָא - כְּגוּפֵיהּ דִּיזְרְחָא דְּמָיָא, קָא מַשְׁמַע לָן. מְנָחַנִי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וּמְנוּ בָּהּ מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא, אָמַר קְרָא: "וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'", חֵלֶב - וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר. וְאַשְׁכַּחַן חֵלֶב, יוֹתֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת מְנָלַן? דְּקָתָנֵי: וּבַמִּנְחָה אֲפִילּוּ כּוּלָּהּ קַיֶּימֶת - לֹא יִזְרוֹק; מִנְחָה הוּא דְּלָא יִזְרוֹק, הָא יוֹתֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת - יִזְרוֹק. מְנָלַן? רַבִּי יוֹחָנָן דְּיָרְדְּנָה אָמַר: "לְרֵיחַ נִיחוֹחַ" - כָּל שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ. וְאֵיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב "חֵלֶב" וְאֵיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב "לְרֵיחַ נִיחוֹחַ", דְּאִי כְּתַב "חֵלֶב", הָנֵי אָמְינָא: חֵלֶב - אִין, יוֹתֶרֶת וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת - לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא: "לְרֵיחַ נִיחוֹחַ"; וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "לְרֵיחַ נִיחוֹחַ", הָנֵי אָמְינָא: אֲפִילּוּ מִנְחָה, כְּתַב רַחֲמָנָא: "חֵלֶב". **משנה** שֶׁלֹּא בִּכְלֵי שָׁרֵת - פָּסוּל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. הִקְטִיר קוֹמְצָהּ פָּעֲמַיִם - כְּשֵׁרָה. **גמרא** אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִייָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? אָמַר קְרָא: "קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִיא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם", בָּא לְעוֹבְדָהּ בְּיָד כְּחַטָּאת - עוֹבְדָהּ בִּימִין כְּחַטָּאת, בִּכְלִי - עוֹבְדָהּ בִּשְׂמֹאל כְּאָשָׁם. וְרַבִּי יַנַּאי אָמַר: בֵּינַיִם שֶׁקִּמְּצוֹ מִכְּלִי שָׁרֵת, מַעֲלֶה, וּמַקְטִירוֹ אֲפִילּוּ בְּהֶמְיָנוֹ, וַאֲפִילּוּ בְּמַקְדֵּרָה שֶׁל חֶרֶשׂ. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: הַכֹּל מוֹדִים בְּקוֹמֶץ שֶׁטָּעוּן קִידּוּשׁ. מֵיתִיבִי: הַקֶּטֶר חֲלָבִים וְאֵבָרִים שֶׁהָעֶלָן בֵּין בְּיָד בֵּין בִּכְלִי, בֵּין בִּימִין וּבֵין בִּשְׂמֹאל - כְּשֵׁרִין; הַקּוֹמֶץ וְהַקְּטֹרֶת וְהַלְּבוֹנָה שֶׁהָעֶלָן בֵּין בְּיָד בֵּין בִּכְלִי, בֵּין בִּימִין בֵּין בִּשְׂמֹאל - כְּשֵׁרִין; הַקּוֹמֶץ וְהַקְּטֹרֶת וְהַלְּבוֹנָה שֶׁהָעֶלָן בֵּין בְּיָד בֵּין בִּכְלִי, בֵּין בִּימִין בֵּין בִּשְׂמֹאל - כְּשֵׁרִין; תִּיובְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִייָא! - אָמַר לָךְ רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִייָא: לְצַדְדִין קָתָנֵי, בְּיָד - בִּימִין, בִּכְלִי - בֵּין בִּימִין בֵּין בִּשְׂמֹאל. תָּא שְׁמַע: קָמְצוֹ שֶׁלֹּא מִכְּלֵי שָׁרֵת, וְקִידְּשׁוֹ שֶׁלֹּא בִּכְלֵי שָׁרֵת, וְהֶעֱלָן וְהִקְטִירוֹ שֶׁלֹּא בִּכְלֵי שָׁרֵת - פָּסוּל; רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בְּמַתָּן כְּלִי! - אִימָא: מִמַּתָּן כְּלִי וְאֵילָךְ. תָּא שְׁמַע, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קוֹמֶץ טָעוּן כְּלִי שָׁרֵת, בְּיָצוּי? קוֹמְצוֹ מִכְּלֵי שָׁרֵת, וּמְקַדְּשׁוֹ בִּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַעֲלֶה וּמַקְטִירוֹ בִּכְלִי שָׁרֵת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּינַיִם שֶׁקִּמְּצוֹ מִכְּלֵי שָׁרֵת, מַעֲלֶה וּמַקְטִירוֹ שֶׁלֹּא בִּכְלֵי שָׁרֵת וְדַיּוֹ! - אֵימָא: בֵּינַיִם שֶׁקִּמְּצוֹ וְקִדְּשׁוֹ בִּכְלֵי שָׁרֵת, מַעֲלֶה וּמַקְטִירוֹ וְדַיּוֹ. תָּא שְׁמַע: קָמַץ בִּימִינוֹ וְנָתַן בִּשְׂמֹאלוֹ - יַחֲזִיר לִימִינוֹ; בִּשְׂמֹאלוֹ

וחישב

אין הקטרה פותחת מכזית — בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נח, א) פליגי אביי ורבא, וקיימא רבא כרבי יהושע בן לוי דהכא, ואביי כרבי יוחנן. וצריך עיון בפרק "אלו עוברין" (פסחים מג, ב) דאמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור, חוץ מאיסורי נזיר שאמרה תורה "משרת" "וכל משרת". ועיירי אמר: אף שאור בכל תקטירו. כמאן כרבי אליעזר דדריש "כל" אי הכי אפילו חמץ בפסח נמי! אין הכי נמי, ולאפוקי דאביי. והשתא מרבי יוחנן מיהא תקשי, דכרבי אליעזר הוי. ולא מצי למימר דלאפוקי מדאביי, דהא רבי יוחנן קאי כאביי! ויש לומר: (דאביי) אפילו מאן דאמר דלא דריש "כל" — "וכל" דריש. וצריך עיון, דמ"משרת" דריש, מדפריך לקמיה: והא "משרת" להכי הוא דאתאו מפי רבי.

יש הקטרה בפחות מכזית — בהקטר שומשום בסוף "הקומץ זוטא" (מנחות טז, ב) מודה דאין דרך הקטרה בכך. והא דמשמע בכל דוכתי דאין הקטרה בפחות מכזית, כדאמר לעיל דאם לא נשתייר כזית חלב אין זורק את הדם, הכא היינו טעמא — משום דיש קומץ פחות משני זיתים, וחצי קומץ מרבין בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נח, א) ובריש "אלו עוברין" (פסחים מג, ב) מדמכזית ל"כל שאור". מפי רבי.

תורת העלה ריבה — אכתי דרשינן מינה בפרק "יוצא דופן" (נדה מ, ב): תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. מפי רבי.

קומץ מאימתי מתיר את השיריים לאכילה — הוה מצי למימרינהו אימורים, דכמה דלא (פסחים נט, ב) מיקטרו אימורים לא משתרי בשר באכילה. אלא משום דבי נטמאו או שאבדו משתרי בשר — לא פסיקא ליה, אבל קומץ פסיקא ליה. מפי רבי. **אלא** עם בא השמש כו' — מקומץ ולבונה לא קשה היאך הם קריבין אחר התמיד. דשמא כיון שנקמצו קודם — הוי כאברים שנתותרו, שהתירתן הקמיצה. ומנחת כהנים וכהן משיח, אף על פי שאין בהם קמיצה — יש בהם קידוש כלי, כדאמרינן (זבחים מה, ב) דכל דבר שאין לו מתירין — משקידש בכלי חשיב כמתירין. מפי רבי. **ואי** אתה מחזיר עיכולי קטורת — מ"העולה" לא ממעט עיכולי קמוץ ולבונה, כיון דאיתנהו על מזבח התיצון. אבל קטורת על מזבח הפנימי. מפי רבי.

מסלתה

1 וְחִשֵּׁשׁ עֲלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִמְקוֹמוֹ בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל 2 וְאֵין בּוֹ בָּרֶת. (ל"א) חִישֵׁב עֲלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - 3 פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּיגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו 4 כָּרֵת, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: 5 בֵּיוָן שֶׁנִּתְנוֹ לִשְׁמֹאל - פָּסְלָהוּ מַחְתָּנוֹ; מַאי טַעְמָא? 6 מִשּׁוּם דִּכְתִיב קְדוּשָׁה בִּכְלִי, וְכֵיוָן שֶׁנִּתְנוֹ לִשְׂמֹאל - 7 נַעֲשָׂה בְּדֶם שֶׁנִּשְׁפַּךְ מִצַּוָּאר בְּהֵמָה עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ, 8 שֶׁפָּסוּל; מִכְּלָל דְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא בָּעוּ 9 מַתָּן כְּלִי, תִּיּוּבְתָּא לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא מְסַיְיעָא לֵיהּ, לְרַבִּי יַנַּאי לֵימָא 10 תִּיּוּבְתָּא? - אָמַר לָךְ רַבִּי יַנַּאי: אָנָא דַּאֲמָרִי כְּרַבָּנָא 11 דְּהָקְטֵר, וְלָאו לְצַדְדִים קָתָנֵי. "הִקְטִיר קוֹמְצָהּ בַּעֲמַיִם 12 - כְּשֵׁרָה". אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בַּעֲמַיִם - וְלֹא 13 בַּעֲמֵי בַּעֲמַיִם, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בַּעֲמַיִם - וַאֲפִילּוּ בַּעֲמֵי 14 בַּעֲמַיִם. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר רַבִּי וַיְרָא: יֵשׁ קוֹמֶץ פְּחוֹת 15 מִשְּׁנֵי זֵיתִים וְיֵשׁ הַקְטָרָה פְּחוּתָה מִבַּזַּיִת אֵיפָא בֵּינַיְיהוּ; 16 רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי סָבַר: אֵין קוֹמֶץ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי זֵיתִים, 17 וְאֵין הַקְטָרָה פְּחוּתָה מִבַּזַּיִת; וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: יֵשׁ 18 קוֹמֶץ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי זֵיתִים, וְיֵשׁ הַקְטָרָה פְּחוּתָה מִבַּזַּיִת. 19 אֵיתֵימַר: קוֹמֶץ מֵאֵימָתַי מַתִּיר שִׁירַיִם בַּאֲכִילָה? רַבִּי 20 חֲנִינָא אוֹמֵר: מִשֶּׁמַּשְׁלִיךְ בּוֹ אֶת הָאוּר, רַבִּי יוֹחָנָן 21 אָמַר: מִשֶּׁתַּצִּית בּוֹ אֶת הָאוּר בְּרוּבּוֹ. אָמַר לֵיהּ רַב 22 יְהוּדָה לְרַבָּה בַּר רַב יְצִיקָק: אִסְפַּרְהָּ לָךְ מֵעֲמָא דְּרַבִּי 23 יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: "וְהִנִּיחַ עָלָה קִיטֹר הָאֵרֶץ בְּקִיטֹר 24 הַמַּבְּשָׁן", אֵין מַבְּשָׁן מַעֲלֶה קִיטוֹר עַד שֶׁתַּצִּית הָאוּר 25 בְּרוּבּוֹ. אָמַר לֵיהּ רָבִין בַּר רַב אַדָּא לְרָבָא: אִמְרִי 26 תַּלְמִידֵיךְ אָמַר רַב עַמְרָם, תַּנְיָא: אֵין לִי אֶלָּא דְּבָרִים 27 שֶׁדַּרְכָּן לִיקָּרֵב בַּלַּיְלָה, בְּגוֹן אֵבָרִים וּפְדָרִים - שֶׁמַּעֲלָן 28 וּמַקְטִירָן מִבּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וּמִתְעַכְּלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה 29

30 כּוּלָּהּ; דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לִיקָּרֵב בַּיּוֹם, כְּגוֹן הַקּוֹמֶץ וְהַלְּבוֹנָה וְהַקְטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת 31 כֹּהֵן מָשׁוּחַ וּמִנְחַת נְסָכִים, שֶׁמַּעֲלָן וּמַקְטִירָן מִבּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ. - וְהָא אָמְרַתְּ: דַּרְכָּן לִיקָּרֵב בַּיּוֹם! 32 - אֶלָּא: עִם בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁמִּתְעַכְּלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה מִגַּיו? תַּלְמוּד לוֹמַר: "זֹאת תּוֹרַת 33 הָעֹלָה" - רִיבָּה; וְהָא עִם בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ לָא מַשְׁכַּחַתְּ לָהּ שֶׁתַּצִּית הָאוּר בְּרוּבּוֹ! - לָא קַשְׁיָא: 34 כָּאן לְקֻלּוֹת, כָּאן לְהַחְמִיר. רַבִּי אֶלְעָזָר מַתְנֵי לָהּ "מִבּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ", וּמוֹקִים לָהּ בְּפוֹקְעָנִין. וְכֵן 35 כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יַנַּאי: בְּפוֹקְעָנִין. - וּמִי אָמַר רַבִּי יַנַּאי הָכִי? וְהָא אָמַר רַבִּי 36 יַנַּאי: קְטֹרֶת שֶׁפָּקְעָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אֲפִילּוּ קְרָטֵן שֶׁבָּהּ אֵין מַחֲזִירִין אוֹתָן; וְתָנֵי רַב 37 חֲנִינָא בַּר מְנָיוּמִי בְּרַבִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: "אֲשֶׁר תַּאכֵל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ" 38 - עֵיכּוּלֵי עוֹלָה אַתָּה מַחֲזִיר, וְאֵי אַתָּה מַחֲזִיר עֵיכּוּלֵי קְטֹרֶת! - תְּמֵי מִיכָּן קַטֹּרֶת. אָמַר רַבִּי 39 אַסִי: כִּי פָּשַׁט רַבִּי אֶלְעָזָר בְּמִנְחוֹת בָּעֵי הָכָא, בָּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר: קוֹמֶץ שֶׁפִּירְּדוֹ וְסִידֵּר עָלָיו 40 אֶת הַמַּעֲרָכָה, מַהוּ? דָּרַךְ הַקְטָרָה בְּכָךְ, אוֹ אֵין דֶּרֶךְ הַקְטָרָה בְּכָךְ? תֵּיקוּ. בָּעֵי חִזְקִיָּה: 41 אַבְרִין שֶׁפִּירְּדָן וְסִידֵּר עֲלֵיהֶן אֶת הַמַּעֲרָכָה, מַהוּ? "עַל הָעֵצִים" אָמַר רַחֲמָנָא - דַּוְקָא עַל 42 הָעֵצִים. אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דִּכְתִיב קְרָא אַחֲרִינָא: "אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ" - אִי בָּעֵי הָכִי עָבֵיד, אִי בָּעֵי הָכִי 43 עָבֵיד? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: אַבְרִין שֶׁפִּירְּדָן בְּצִידֵי הַמַּעֲרָכָה, מַהוּ? אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר: "עַל" מַמָּשׁ - לָא תִּיבָּעֵי לָךְ, ד"על"

אפסו שפסול – עד להקדישן בכלי. דאי לא הוי בעי עוד האי קומץ קידוש כלי – לא הוה מפסיל, דהוה כדם שנשפך מן הכלי על הרצפה ואספו שכשר, כדאמרינן במסכת יומא בפרק "הוציאו לו" (מח, א): נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו – כשר. **לא בעו** מתן כלי – דאי בעי, ליתי ליה תקנתא בחזרה כדפרישית, דהוה ליה כנשפך על הרצפה מן הצואר שפסול, דנפקא לן מ"ולקח מדם הפר" – דם מהפר יקבלנו. וקידוש קומץ במקום קבלת דם, ושמאל בלא כלי הרי היא כרצפה, דכי אכשר רבי שמעון שמאל בקבלה לא הכשיר אלא בכלי. **לרבי** יהודה **מסייע ליה** – דאמר: כשעובדה ביד בעינן ימין, הכא נמי קתני: יחזור לימינו. **לרבי** יוסי **ליתא תיובתא** – דאמר: אפילו בהמיינו, וכל שכן בשמאל, והכא קתני: יחזיר לימינו! **דאמר כתנא דהקטר** – דקתני לעיל: הקטר חלבים ואברים כו', ומכשר עבודת קומץ בשמאל ואפילו ביד. **ולאו** לצדדין קתני – כדתרצה רבי יהודה בריה דרבי חייא לעיל. **פעמים** – חצין בראשונה וחצין בשניה, ולא פעמי פעמים. **משני זיתים** – הלכך, האי דנקיט מתניתין "פעמים" דוקא נקט, שתהא בכל הקטרה כזית ולא פחות, דאין הקטרה בפחות מכזית. **ורבי** יוחנן **אמר** יש קומץ **בפחות משני זיתים** – ואפילו הכי קתני מתניתין: פעמים כשרה. **מאימתי מתיר** כו' – דכתיב: "קדש קדשים מאשי ה'" – אין להן חלק אלא לאחר אשי ה', בתורת כהנים. **משמשלה** – במלקחת.

אברים ופדרים – דדרכן ליקרב בלילה, מהאי קרא גופיה נפקא בתורת כהנים. **עם בא השמש** – קודם ביאת השמש. ואי קשיא, הא קיימא לן: מנחתם ונסכיהם בלילה, והכא תנן: ומנחת נסכים ביום! תרוץ: הא מותיב לה בפרק שני דמסכת תמורה (יד, ב), ומשני: כאן בנסכים הבאין עם הזבח, כאן בנסכים הבאין בפני עצמן. **והא עם בא השמש לא משכחת ריצית האור ברובו** – קודם שקיעת החמה. ואי לא חשיב הקטרה עד שתצית האור ברובו, איפסלו להו בשקיעת החמה! **לקולו** – שתהא מוכח קולטו שלא יפסל בלינה, הויא משמשלה בו האור. **להתיר** – שיריה, לא הוי הקטרה עד שתצית בו האור ברובו. **רבי אלעזר מתני לה** – כדתקנו לעיל בקומץ ולבונה, שמעלן מבוא השמש. **בפוקעין** – בקומץ ולבונה הקופצין מתוך האור ונופלים, מעלין אותן כל הלילה. **אפילו** קרטין – שלמים וחשובין שבה. **אין מחזירין** – ולעיל קתני קטרת, ומוקי לה איהו בפוקעין! **תאכל** – קרי ביה "תעוכל". **עיכולי** – פוקעין. **כי פשט** – כשהיה שונה. **על המזבח** – תחת העצים. **בצידי המערכה** – אצל

אצל העצים על המזבח. **אליבא דמאן דאמר** (על העצים) על בסמוך – בפרק "שתי הלחם" (מנחות צו, א) במשנה פליגי, הכא נמי דכתיב "על העצים" "על" – בסמוך.

משנה **מיעוטו מעכב את רובו** – שאם חיסר כל שהוא – פסול. היינו – שלישית ההין של איל, ורביעית ההין לכבש, וחצי לפר. וכן השמן, בין דמנחת נסכים כשיעור ההין, בין בלוג דמנחת נדבה. **גמרא** **מלא** קומצו תרי זימני – ב"וקרא", חד במנחת נדבה: "וקמץ משם מלא קומצו", וחד במנחת חוטא: "וקמץ הכהן ממנה מלא קומצו", חד למצוה וחד לעבב. **שאם חסר כל שהוא פסולה** – ד"סלתה" מרבויא דה"א (דרשת). **ככה** – בנסכים: "ככה יעשה לשור האחד" בפרשת "שלח לך". **מפלתה ומשמנה** – ומשמע שיהו שניהן, והדר כתיב נמי "מגרשה ומשמנה" שיהו שניהן, שנה הכתוב לעבב. גרש וסולת חד הוא, אלא שגרש במנחת ביכורים וסלת בשאר מנחות. **על כל לבונתה** **ואת כל הלבונה** – שנה הכתוב לעבב. **משנה** וקטע זה שייך לגמרא אחרי המשנה הבאה: במעשה יום הכפורים כתיב חוקה בי"אחרי מות": "והיתה זאת לחוקת עולם" וגו', וחוקה עיכובא. **חוייה** – "סלת תהיינה". בלחם הפנים כתיב: "מאשי ה' חק עולם", ואבולהו קאי, אסדרים ואבזיכין. **משנה** **שתי חלות** – עצרת. **שני סדרים** – דלחם הפנים. **שני מינין שבעזיר** – **חלות** ורקיקין בפרשת "נשא". **שלשת שבפרה** **אדומה** – עץ ארז ואזוב ושני תולעת, וצפורין במצורע. **שבע הזאות שבפרה** – "והזה אל נכח פני אהל מועד" וגו'. **שעל בני הכרים** – ביום הכפורים, כדאמרינן במסכת יומא (נג, ב). **שעל הפרכת ומזבח הזהב** – בין דיום הכפורים, בין דפר העלם דבר, בין דפר כהן משיח, ב"ויקרא". **גמרא** [כאן שייך הקטע שלפני המשנה:] **כן יעשה** – "על תורת נזרו" (במדבר ו) עיכובא. **חוקה** – "זאת חוקת התורה". **תהיה** – הויא עיכובא. **לחוקה תמה** – ארבעתן כאחד. **שלמי נזיר** – לעשר קבין ירושלמיות סלת, ולרביעית שמן בתודה בפרק "התודה" (מנחות עח, א). **שאין לו** – ארבעה מינין דלולב, מעכבין. **אבל יש לו אין מעכבין** – אפילו לא אגדן כאחד. **שנים מהן עושין פירות** – דאתרוג ותמרים. **יהו זקוקים** – בלומר, כולן יהו כאחד. **בהרצאה** – כשהן מתענין, אין נענין עד שיהו כולן באגודה אחת צדיקים ורשעים, דומיא דעושין ואין עושים פירות. **על הארץ יסדה** – בזמן שאגודתו ביחוד או יסדה. **ועשה לפר כאשר עשה לפר חטאת** – בפר העלם דבר כתיב, שיעשו לו כאשר עשה לפר כהן משיח שלמעלה הימנו. **מה תלמוד לומר** – והלא כל מה שפירש לפר כהן משיח פירש לפר העלם דברי! **לכפול בהזיות** – לשנות באהדרת הזאת הדם עליו.

שאם

ד"על העצים" כתיב, כי תיבעי לך - אליבא דמאן דאמר: "על" - בסמוך, מאי? הכא נמי "על" - בסמוך, או דלמא: "על העצים" דומיא ד"על המזבח", מה התם "על" - ממש, אף הכא נמי "על" - ממש? תיקו. **משנה** הקומץ, מיעוטו מעכב את רובו. עשרון, מיעוטו מעכב את רובו. החין, מיעוטו מעכב את רובו. השמן, מיעוטו מעכב את רובו. החלת והשמן מעכבין זה את זה. הקומץ והלבונה מעכבין זה את זה. **גמרא** מאי טעמא? אמר קרא: "מלא קמצו" "תרי זימני. עשרון מיעוטו מעכב את רובו; מאי טעמא? אמר קרא: "מסלתה" - שאם חסרה כל שהוא פסולה. היין מיעוטו מעכב את רובו - "בכה". השמן מיעוטו מעכב את רובו; דמנחת נסכים - "בכה", ומנחת נדבה - אמר קרא "ומשמנה" - שאם חסר כל שהוא - פסולה. השמן והחלות מעכבין זה את זה - "מסלתה ומשמנה", "מגרשה ומשמנה". הקומץ והלבונה מעכבין זה את זה - "על כל לבונתה", "ואת כל הלבונה אשר על המנחה". **משנה** שני מינין שבעזיר יום הכפורים מעכבין זה את זה - שני בכשי עצרת מעכבין זה את זה. שתי חלות שבעצרת מעכבין זה את זה. שני סדרין מעכבין זה את זה. שני מינים שבפרה מעכבין זה את זה. שני מינים של מצורע מעכבין זה את זה. שבעה הזאות שבפרה מעכבות זו את זו. שבע הזיות שעל בין הבדים, שעל הפרכת, שעל מזבח הזהב - **גמרא** שני שעזירי יום הכפורים מעכבין זה את זה - חוקה. שני בכשי עצרת מעכבין זה את זה - הויה. שתי חלות - הויה. שני סדרין - חוקה. שני מינים שבפרה - חוקה. ארבעה שבתודה - דאיתקש לנזיר, דכתיב: "על זבח תודת שלמיו", ואמר מר: "שלמיו" - לרבות שלמי נזיר. וארבעה שבמצורע - דכתיב: "זאת תהיה תורת המצרע". וארבעה שבלולב - "ולקחתם" - לקיחה תמה. אמר רב חנן בר רבא: לא שנו אלא שאין לו, אבל יש לו - אין מעכבין. מיתיבי: ארבעה מינין שבלולב, שנים מהן עושין פירות ושנים מהם אין עושין פירות יהיו זקוקין לישאין עושין, וישאין עושין פירות יהיו זקוקין לעושין פירות, ואין אדם יוצא ידי חובתו בהן עד שיהו כולן באגודה אחת; וכן ישראל בהרצאה - עד שיהו כולן באגודה אחת, שנאמר: "הבונה בשמים מעלותיו ואגדתו על ארץ יסדה"! - תנאי היא, דתניא: לולב בין אגוד בין שאינו אגוד - כשר; רבי יהודה אומר - אגוד - כשר, שאינו אגוד - פסול. מאי טעמא דרבי יהודה? נמר קיחה קיחה מאגודת אזוב, מה להלן באגודה - אף כאן באגודה. ורבנן? לא נמרי קיחה קיחה. כמאן אולא הא דתניא: לולב מצוה לאגדו, ואם לא אגדו - כשר, כמאן? אי כרבי יהודה, לא אגדו אמאי כשר? אי רבנן, מאי מצוה? - לעולם רבנן, ומאי מצוה? משום "זה אלי ואנוהו". שבע הזאות שבפרה מעכבות זו את זו - חוקה. שבע הזאות שעל בין הבדים ושעל מזבח הזהב ושעל הפרוכת מעכבות זו את זו; דיום הכפורים - כתיב חוקה, דפר כהן משוחה ודפר העלם דבר של ציבור ודשעירי עבודה זרה - כדתניא: "ועשה לפר כאשר עשה לפר" מה תלמוד לומר? לכפול בהזאות,

שאם

מלתה ומשמנה מגרשה ומשמנה — לגבי עיכובא דנפשיה דאם חסר — לא בעי שנה הכתוב, אבל למעבדן זה את זה בעי שנה הכתוב, כדפרישית לעיל (יט, א). מפי רבי.

ארבעה שבמצורע — עץ ארז ואזוב ושני תולעת (וצפורין). אבל מים חיים לא חשיב, לפי שהיה מערב בהם הדם, כדכתיב (ויקרא יד): "וטבל אותם בדם". תימה: דלא חשיב הזאות דמצורע דמעבבות זו את זו! ויש לומר: דתנא ושויר. דהא לא חשיב נמי דפרים ואילים דחג, דכתיב בהו (במדבר כט): "במשפט" לעבב, ואיכא טובא. מפי רבי.

ולקחתם לקיחה תמה — יש מפרשים דבעינן שני סגי בחד מארבעה מינים, ומברך "על נטילת לולב", כמו אתרוג דשרי חסר, ולא בעינן תמות אלא ביום ראשון. ולדבריהם ביום שני תיסגי שיטול האחד בשביל כולם. וליתא, דבסוף "לולב הגזול" (סוכה מא, ב) ובריש "לולב וערבה" (שם מג, א) דרשינן מ"ולקחתם" — לקיחה לכל אחד ואחד, מדבתיב "ולקחתם" לשון רבים, ולא כתיב "ולקחת". אלא כי היכי דעיקר לקיחה קיימא אבולהו יומי — הוא הדין לקיחה תמה, דבעי לקיחת ארבעה מינים אבולהו יומי, ולקיחת כל אחד ואחד. אבל תמות של עצמן, וכן "לכם" למעוטי שאול וגזול — לא בעי אלא ביום ראשון. מפי רבי. **לא** שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין — פירש בהלכות גדולות בהלכות לולב: יש לו אין מעכבין — דלא תימא עד דמגבה להו בהדי הדדי לא נפיק, אלא אי מגבה חד חד לחודיה שפיר דמי, דקיימא לן לולב אין צריך אגודה. מפי רבי. ורבינו הן הגיה בספרו: לא שנו, פירוש: דמעבדנן משום תמה — אלא שאין לו, אבל יש לו — תמה הוא, אף על פי שלא חיברו באגודה, כדאמרינן לקמן דלא דרשי רבנן קיחה קיחה. ולרבי יהודה דדריש ליה קיחה קיחה, דלא הויא תמה אלא אם כן אגדו. וכולהו פירוש דגמרא, אפילו לפירוש הלכות גדולות, נראה דצריך לאוגדו, כדמסיק עליה: "זה אלי ואנוהו". מפי רבי.

לא גמרי קיחה קיחה — אף על גב דגמרי קיחה קיחה מדשרה עפרון בריש קידושין (ב, א), שמא הך דדבוא אינה מופנה. אי נמי, קיחה קיחה גמרי, לקיחה לקיחה לא גמרי. מפי רבי.

ועשה כאשר עשה כו' — ברייתא זו מיתניא בפרק "בית שמאי" (ובחים לט, א), והתם מפרש לה שפיר. מפי רבי.

להכיל

להיכל כולו בארבעים — הקשה הרב רבינו יום טוב מלפנעד, מהא דתנן בפרק בתרא דתמיד (לג, ב): בזמן שכהן גדול נכנס להשתחוות לשם [שלשה] אחזיק בו, אחד מימינו ואחד משמאלו ואחד שבאבנים טובות בו', והגיה לו הפרוכת נכנס והשתחוה ויצא, נכנסו אחיו הכהנים והשתחוו ויצאו. אלמא (לבית קדשי הקדשים) [להיכל] שרו! ותירץ רבינו תם, דהשתחוואה צורך עבודה היא. מפי רבי.

למעוטי דרך משופש — ואם תאמר: תיפוק ליה מדכתיב "ואל יבא", דמשמע דרך ביאה, כדממעטינן בפרק שני דשבועות (יז, ב) טמא שנכנס דרך גגין להיכל! ויש לומר: התם כשפיחת התקרה איירי. אבל הכא, לשנכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי הקדשים שבו היו משלשלין את האומנים בתיבות — דרך ביאה הוא, דלכך נעשה. אי נמי, כמו שפירש בקונטרס כאן: שתחר את החומה שלפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס, ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהיו פניו למערב. ועוד פירש בקונטרס: אי נמי, נכנס בפתח מזרח וצדד באלכסון והלך בצדדין לא מיחזיק, ד"לפני" בעינן, שיהו פניו אל פני מזרחיים של בפורת. אבל בזבחים בפרק "התערובות" (פב, ב) מפרש (התוספות) דרך משופש – נגון דרך לול שהיה אחורי בית הכפרת, כדאמרינן בסוף "איזהו מקומן" (שם נה, ב): שנים לפרבר. והרב רבינו יעקב מאורלינ"ש הקשה מההיא דסוף פרק "התערובת" (שם פב, ב) גבי דם שנכנס לפנים, דאמרינן: יאמר "אל הקדש" ואל יאמר "פנימית"! ומשני: לא נצרכה אלא לדרך משופש. ופריך: והא הבאה כתיב ביה, אלמא ממעטינן דרך משופש מדכתיב ביה הבאה! ויש לחלק בין הבאת דם להבאת גוף אדם. מפי רבי.

שבועה

**טַעֲמָא דְּרַבָּנָן? אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּדְקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה - לְכָתוֹב רַחֲמָנָא אֶל הַקּוֹדֶשׁ וְאֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת, וְלָא בָּעֵי מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת, וַאֲנָא אֲמִינָא: הֵיכָל מִיהַיְיבִי, מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת מִבָּעֲיָא?! מִבַּיִת הַפָּרֹכֶת דִּכְתַב רַחֲמָנָא לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינָּהּ בְּמִיתָה. - וְרַבִּי יְהוּדָה: אִי כָּתַב רַחֲמָנָא אֶל הַקּוֹדֶשׁ וְלֹא כָּתַב מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת, הֲוָה אֲמִינָא: מַאי קוֹדֶשׁ - מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת, אֲבָל הֵיכָל - לָאו נַמִי לָא. - וְרַבָּנָן: הַהוּא לָא מָצֵית אֲמַרְתְּ, דְּהֵיכָל כּוּלּוֹ אִיקְרֵי "קוֹדֶשׁ", שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים". וְרַבִּי יְהוּדָה מַאי טַעְמָא? אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּדְקָא אָמְרִי רַבָּנָן - לְכָתוֹב רַחֲמָנָא אֶל הַקּוֹדֶשׁ וּמִבַּיִת לַפָּרֹכֶת, וְלָא בָּעֵי אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת, וַאֲנָא אֲמִינָא: מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת בְּמִיתָה, אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת מִיבָּעֲיָא?! אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת דִּכְתַב רַחֲמָנָא לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינָּהּ: אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת - בְּמִיתָה, מִבַּיִת לַפָּרֹכֶת - בְּאַזְהָרָה. - וְרַבָּנָן: הָכִי נַמִי דְּלָא צְרִיךְ, וְהַאי דִּכְתַב רַחֲמָנָא אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת - לְמֵעוּטֵי דֶּרֶךְ מְשׁוּפָּשׁ, כִּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: "אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קָדָמָה" - זֶה בָּנָה אָב, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "פָּנִי" אֵינוֹ אֶלָּא פְּנֵי קָדִים. - וְרַבִּי יְהוּדָה: לֵימָא קְרָא: "פָּנֵי", מַאי "אֶל"? שְׁמַע מִינָּהּ: "אֶל" דָּוְקָא. - וְרַבָּנָן: "אֶל" לָאו דָּוְקָא. - וְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: "אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת" דָּוְקָא - "וְהִזָּה אֶל נֹכַח" נַמִי דָּוְקָא. - וְרַבָּנָן, מַדְּהָתָם לָאו דָּוְקָא - הָכָא נַמִי לָאו דָּוְקָא. מַתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף: לְרַבִּי יְהוּדָה מִדְּ"אֶל" דָּוְקָא - ("אֶל נֹכַח") ["עַל"] נַמִי דָּוְקָא; אֶלָּא דִּכְתִיב "שְׁנֵי דְּלָא הָווּ אָרוֹן וְכַפֹּרֶת, הָכִי נַמִי דְּלָא עָבִיד הַאוֹאוֹת? אָמַר רָבָה בַּר עוּלָּא, אָמַר קְרָא: "וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ" - מָקוֹם הַמְקוּדָּשׁ לְקֹדֶשׁ. רָבָא אָמַר: הָא וְהָא רַבָּנָן,

הא

שאם חיסר [אחת] מהן **לא עשה כלום** – אין לי אלא מתן שבעה דפרכת הוא דעיכבו, שהן מתן שבע מעבדין בכל מקום, כגון פרה אדומה והבזאה דמצורע, והכי מפרש לה בזבחים בפרק "בית שמאי" (מג, א). מנין לרבות במזבח החזה שאם חיסר פסל, אף על גב דשאר אברע מתנות דמזבח החיצון לא מעכבין, כדאמרינן בשמעתא קמייתא דסנהדרין (ד, ב): "וכפר" "וכפר" "וכפר" – אפילו שלש מתנות ואפילו שתים ואפילו אחת? תלמוד לומר: "כן יעשה", מרבינן כל עשיותיו שיעכבו. מרישיה דקרא "ועשה לפר" (ועשה הא) דרשינן (אלא) "לפר" – לרבות פר יום הכפורים. ובשחיטת קדשים בפרק "בית שמאי" פריך: למאי הילכתא? אי נימא לעבב – פשיטא, חוקה כתיב בהו! ומשני לה התם: לשפיכת שירים דלא כתיבי בפר יום הכפורים, ועוד מילי אחרנייתא. "באשר עשה לפר" – לרבות פר כהן משיח, שאם חיסר אחת ממתנותיו פסל. "החטאת" – לרבות שעירי עבודה זרה של ציבור, כדתניא בפרשת "שלח לך": "ובי תשגו" וגו' בעבודה זרה מדבר, ואותן שעירים טעונין הזיה על הפרכת ועל מזבח החוצה, דדרשינן בתורת כהנים דאהי "החטאת" לרבות שעירי עבודה זרה. **הואות דפרה** – שלא לשמן פסולות, דכתיב ביה "חטאת היא". **שלא מבזונות** – שלא כוון כנגד פתחו של היכל פסולות, דכתיב בה "חוקה" ו"אל נבא". **ושבפנים** – כגון דיום הכפורים ופר כהן משיח ופר העלם דבר ושעירי עבודה זרה. **ושבמצורע** – בשער נקנור משמן של מצורע. **שלא לשמן פסולות** – שבפנים חטאת ניגנו. של מצורע לקמיה מוקים לה להתיר, שלא עלו לו לשם חובה להכשירו בקדשים. **שלא מבזונות** – בין מזרח למערב בשורות, דלא כתיב בהו "אל נבח". **הא רבי יהודה הא רבנן** – בסיפא דמילתא מפרש לה. **עגוש ברית** – דכל זמן שלא הביא כפרתו לא יצא מידי טומאתו. נפקא לן מקראי, דתניא: "איש (איש) אשר יטמא ולא יתחטא" (במדבר יט) – בדמים, כלומר, אם מאותן טמאים הוא שצריכין דמים ולא הביאם, ונכנס למקדש – "ונכרתה", אתה אומר בדמים, או לא נתחטא במי נדה! כשהוא אומר: "מי נדה לא זורק עליו" – הרי מים אמורין, הא מה תלמוד לומר "ולא יתחטא" – בדמים, להביא את המחוסר כפרה. ואין צריך לומר טבול יום, דנפקא לן התם "ומהורין שנכנסו לפנים ממחיצתן – אחת עשרה אמה מקום דריסת רגלי ישראל. **להיכל כו'** – אם נכנסו שם. **כארבעים** – מכות, משום דכתיב: "ואל יבא בכל עת אל הקדש" וגו' (ויקרא טז). **מבית לפרכת** – לפני ולפנים ששם ארון. "ואל פני הכפרת" נמי היינו מבית לפרכת, אלא שהלך עד לפני הארון. בארבעים. **אל פני הכפורת** – שהלך עד לפני הארון – במיתה. **מבזיעא** – הא היכל בכלל מבית לפרכת, דלא נכנס לשם אלא דרך היכל, ומשעת ביאת

היכל קם ליה במלקות! **לאו נמי לא** – אפילו לאו נמי ליכא. בין הקדש – היינו היכל. **אל פני הכפרת מבזיעא** – דמחייב מיתה? הא משעה שנכנס מבית לפרכת מחייב מיתה, ויש בכלל מבית לפרכת פני הכפרת! **למעוטי דרך משופש** – כגון "משובש", שחתר החומה של לפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס, ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהא פניו למערב. אי נמי, נכנס בפתח וצידד באלכסון והלך לצדדין – לא מיחזיק, ד"אל פני" בעינן שיהו פנים אל פנים מזרחי של בפרת. "משופש" – כמו "משובש", דפ"א ובי"ת מתחלפין, דכתיב (ישעיהו יג) "נשפח" ["נשפת"], שמות ט"ו), וכתיב (ישעיהו מ): "נשבה בו'". **זה בנה אב** – הקישה אב ומלמד לכל "פני" שבתורה דקדים הן, כי היכי דבהאי "פני" כתיב "קדמה". והשתא מפרש להאי דאמרן לעיל: הא רבי יהודה הא רבנן. **לרבי יהודה דאמר אל פני הכפרת דוקא** – דבמיתה, ומבית לפרכת לאו דוקא – הכי נמי "אל נוכח" דוקא, הלכך שלא מבזונות פסולות. ולרבנן, מד"אל פני" לאו דוקא – הכי נמי "אל נכח" לאו דוקא, הלכך כשרות. **על מני דוקא** – בתמיה. כלומר, "על פני הכפרת" דיום הכפורים מי הוי דוקא? דאי דוקא הוא, מקדש שני דלא הוי ארון וכפרת, דאמרינן במסכת יומא (נב, ב) דיאשיהו גנזו, הכי נמי דלא מזה? והא אמרינן במסכת יומא (שם) דמזה! **מקום המקודש לקדש** – ארון. על מקום הארון מזה, אפילו ליכא ארון.

הא

[יב.]

אִם בָּא וְעֵירַר, עֲרָרוֹ קַיָּם. הַקּוֹרֵעַ עַל הָעוֹר כְּתַבְנִית כְּתָב - כָּשֵׁר. הָרוֹשֵׁם עַל הָעוֹר כְּתַבְנִית כְּתָב - פָּסוּל.

׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתִּתְנַהוּ לִי׳ - פָּסוּל. ׳עַל מְנַת שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי׳ - כָּשֵׁר. וְלָא דָא הִיא קַדְמָיְתָא? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לִכְשֶׁתְּדִינִי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: לִכְשֶׁתִּזְכֶּה בּוֹ וּבְמִצְוָתוֹ, תַּחֲזִירֵהוּ לִי. כַּהֲדָא: תְּרוֹנְגָא הֲוֹון מְצַפְצְפִין תַּמָּן, וַהֲוָה רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב יְהַב תְּרָנְגָא מַתָּנָה לְבְרֵיהּ, וְאָמַר לֵהּ: לִכְשֶׁתִּזְכֶּה בּוֹ וּבְמִצְוָתוֹ, תַּחֲזִירֵהוּ לִי.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: כְּתָבוֹ עַל כּוֹס שֶׁל זָהָב, וְאָמַר לַהּ: ׳מְקוֹם הַכְּתָב שֶׁלָּךְ וּבֵין הַשִּׁיטִים שֶׁלִּי׳? וְיֵשׁ כְּתָב? ׳עוֹר הַנִּקְרָע - הֲרֵי כָּשֵׁר, נִתְקָרַע - הֲרֵי זֶה פָּסוּל׳. בְּשֶׁלֹּא נִתְקָרַע כְּקֶרַע בֵּית דִּין, אֲבָל נִקְרַע כְּקֶרַע בֵּית דִּין - פָּסוּל. אֵי זֶהוּ קֶרַע שֶׁל בֵּית דִּין? בֵּין כְּתָב לְעֵדִים.

עַל הֶעָלֶה שֶׁל זַיִת - וְלֹא כְמִקּוֹרָע הוּא? אָמַר רַבִּי זְעִירָא: תָּנָא בִּינָה בַּר שִׁילָא: אֶפְלוּ כּוֹתֵב ׳אֲנִי פְלוֹנִי מְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתִּי׳ - כָּשֵׁר. וְאָתְיָא כְּיֵי דְּמַר רַבִּי אִילָא: אִם פֵּרַשׁ פָּסוּל, וְאִם לֹא פֵּרַשׁ כָּשֵׁר.

עַל הַקֶּרֶן שֶׁל פָּרָה - מַתְנִיתָא כְּשֶׁאָמַר לַהּ ׳הֲרֵי גִּטֵּךְ׳, אֲבָל אִם אָמַר לָהּ ׳הֲרֵי גִּטֵּךְ וְהַשְׁאָר לִכְתוּבָתֵיךְ׳ - נִתְקַבְּלָה גִּטָּהּ וּכְתֻבָּתָהּ כְּאַחַת, אֲמַר לַהּ ׳הֲרֵי גִּטֵּךְ וּכְתוּבָתֵךְ כְּאַחַת׳.

רַבִּי זְעִירָא בְּעֵי קֳמֵי רַבִּי מָנָא: מְסַר לָהּ בְּמוֹסֵרָה, מַהוּ? מִדַּת הַדִּין אַתְּ אָמַר נִקְנָה הַמֶּקַח, וְהָכָא אַתְּ אָמַר הָכֵן?

[יב:]

אוֹ שְׁנָיָא הִיא, דִּכְתִיב (דִּבְרִים כד, א): ״וְנָתַן בְּיָדָהּ״, עַד שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ בְּיָדָהּ? וּמַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? ״סֵפֶר״, מַה סֵּפֶר מְיֻחָד שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. מַה סֵּפֶר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל, אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל. מַה טַּעֲמָא דְּרַבָּנִין? ״סֵפֶר״, מַה סֵּפֶר שֶׁהוּא בְּתָלוּשׁ, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּתָלוּשׁ.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי יָדוֹת הָאֲכָלִין כַּאֲכָלִין? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: כְּתָבוֹ עַל קֶרֶן צְבִי, גְּרָדוֹ וַחֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ - כָּשֵׁר. מִפְּנֵי שֶׁגְּרָדוֹ וְאַחַר כָּךְ חֲתָמוֹ, הָא אִם חֲתָמוֹ וְאַחַר כָּךְ גְּרָדוֹ - לָא. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי מְיָשָׁא: וְהוּא שֶׁכָּתַב עַל זִכְרוֹתוֹ שֶׁל קֶרֶן, אֲבָל אִם כָּתַב עַל נִרְתִּיקוֹ - כְּפָרוּשׁ הוּא וְכָשֵׁר.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: אַף לְהֶכְשֵׁר זְרָעִים כֵּן? חִשֵּׁב שֶׁיֵּרְדוּ עַל הַבְּהֵמָה וּמִן הַבְּהֵמָה עַל הָאֲכָלִים, תַּמָּן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי ״סֵפֶר״ - מַה סֵּפֶר מְיֻחָד דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְהָכָא הוּא אוֹמֵר אָכֵן?

[יג.]

אוֹ שְׁנָיָא הוּא, דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא יא, לד): ״וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא״? מֵעַתָּה אֶפְלוּ חִשֵּׁב שֶׁיֵּרְדוּ לְבוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת! שְׁנָיָה הִיא הָכָא, דִּכְתִיב ״כְּלִי״.

׳ הָיָה בְּבָבֶל אֶתְרוֹגִים מְעֻטִּים

הֲלָכָה ד׳: **מַתְנִיתִין**: אֵין כּוֹתְבִין בִּמְחָבָּר לַקַּרְקַע. כְּתָבוֹ בִּמְחָבָּר, תְּלָשׁוֹ וַחֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ – כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, עַד שֶׁתְּהֵא כְּתִיבָתוֹ וַחֲתִימָתוֹ בְּתָלוּשׁ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל הַנְּיָר הַמָּחוּק, וְלֹא עַל הַדִּיפְתְּרָא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַזְדַּיֵּף. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.

גְּמָרָא: לֵית הָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס – כָּשֵׁר. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס – פָּסוּל. שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא בָּעֵי: כְּתָבוֹ וַחֲתָמוֹ בְּתָלוּשׁ, חִבְּרוֹ וּתְלָשׁוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ, מָה אָמַר בַּהּ רַבִּי יוּדָה? רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רַבִּי אָבִין בָּעֵי: כְּתָבוֹ בְּתָלוּשׁ, חִבְּרוֹ וַחֲתָמוֹ, תְּלָשׁוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ, מָה אָמְרִין בָּהּ רַבָּנִין?

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַה פְּלִיגִין? בְּגִטִּין, אֲבָל בִּשְׁטָרוֹת אוֹף רַבִּי יְהוּדָה מוֹדֶה.

[יג׳:]

דִּי פָתַר לַהּ שְׁטָר עַל הֶחָלָק, וְעֵדִים עַל הַמְּחָק. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לָא שְׁנִיָּה הִיא, בֵּין בְּגִטִּין בֵּין בִּשְׁטָרוֹת הִיא הַמַּחֲלֹקֶת. דִּי פָתַר לַהּ שְׁטָר עַל הַמְּחָק, וְעֵדִים עַל הֶחָלָק. וְקַשְׁיָא עַל דְּרֵישׁ לָקִישׁ: אִם בְּעֵדִים עַל הֶחָלָק, בְּדָא חֲכָמִים מַכְשִׁירִין?! אָמַר רַבִּי זְעִירָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: חֲכָמִים שֶׁהֵן בְּשִׁיטַת רַבִּי אֶלְעָזָר. דִּי פָתַר לַהּ שְׁטָר עַל הַמְּחַק וְעֵדִים עַל הֶחָלָק. שְׁמוּאֵל אָמַר: זֶה וְזֶה עַל הַמְּחַק. יָאוּת אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וּמַה טַעֲמָא דְּרַבָּנִין? אָמַר רַבִּי אַבָּא: נִכָּר הוּא אִם נִמְחַק פַּעַם אַחַת וְאִם נִמְחַק שְׁתֵּי פְעָמִים.

הֲלָכָה ה׳: **מַתְנִיתִין**: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִכְתֹּב אֶת הַגֵּט, אֲפִלּוּ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבְרוֹ, שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתְמָיו. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, סוּמָא וְנָכְרִי.

גְּמָרָא: רַב הוּנָא אָמַר: וְהוּא שֶׁהָיָה פִּקֵּחַ עוֹמֵד עַל גַּבָּיו. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: וְהָכְתִיב (דִּבְרִים כד, א): "וְכָתַב לָהּ" – לִשְׁמָהּ. שְׁמוּאֵל אָמַר: צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ תָּרְפּוֹ שֶׁל גֵּט עִמּוֹ. וְאָתְיָא כַּיי דְּמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס – פָּסוּל.

[יד׳.]

הֲלָכָה ו׳: **מַתְנִיתִין**: קִבֵּל הַקָּטָן וְהִגְדִּיל, חֵרֵשׁ וְנִתְפַּקַּח, סוּמָא וְנִתְפַּתַּח, שׁוֹטֶה וְנִשְׁתַּפֶּה, נָכְרִי וְנִתְגַּיֵּר – פָּסוּל. אֲבָל פִּקֵּחַ שֶׁנִּתְחָרֵשׁ וְחָזַר וְנִתְפַּקַּח, פִּתֵּחַ שֶׁנִּסְתַּמָּה וְחָזַר וְנִתְפַּתַּח, שָׁפוּי שֶׁנִּשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה – כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּדַעַת – כָּשֵׁר.

גְּמָרָא: אַתָּא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי אִימִּי בְּעֶבֶד שֶׁהֵבִיא אֶת הַגֵּט – כָּשֵׁר. אָמַר לֵהּ רַבִּי אַבָּא: וְהָתָנֵי רַבִּי חִיָּה: עֶבֶד שֶׁהֵבִיא אֶת הַגֵּט – פָּסוּל. אָמַר רַב אַסִי: אִלּוּלֵא רַבִּי בָּא כְּבָר הָיִינוּ לְהַתִּיר אֶת אֵשֶׁת אִישׁ. וַאֲפִלּוּ תֵּימַר לָא שְׁמִיעַ רַבִּי אַסִי הָדָא דְתָנֵי רַבִּי חִיָּה, לָא שְׁמִיעַ מִלֵּיהוֹן דְּרַבָּנִין? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא דְאָמַר רַבִּי זְעִירָא, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: נִרְאִין דְּבָרִים שֶׁיִּקַּבֵּל הָעֶבֶד גֵּט שִׁחְרוּר, וְאַל יְקַבֵּל גֵּט אִשָּׁה. סָבְרִין מֵימַר לָא אָמַר אֶלָּא 'אַל יְקַבֵּל', הָא אִם עָבַר וְקִבֵּל – כָּשֵׁר. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַב

הוֹשַׁעְיָה: מַעֲשֶׂה הָיָה וְכֹהֶנֶת הָיְתָה, וְלֹא חָשׁוּ לָהֶן מִשּׁוּם רֵיחַ פְּסוּל.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: אַף הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר ׳מֵת בַּעְלָהּ׳, נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא אֶת גִּטָּהּ. חֲמוֹתָהּ, וּבַת חֲמוֹתָהּ, וְצָרָתָהּ, וְיִבְמְתָהּ, וּבַת בַּעְלָהּ. מַה בֵּין גֵּט לְמִיתָה? שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ. הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת גִּטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נִתְחַתֵּם׳.

גְּמָרָא: וְלֹא מִפִּיהָ אָנוּ מַאֲמִינִין אוֹתָהּ, שֶׁאִלּוּ לֹא אָמְרָה ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳ אַף אַתָּה מַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא?! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: כַּיי דְּמַר רַבִּי אָבִין: אֵינוֹ חָשׁוּד לְקַלְקְלָהּ בִּידֵי שָׁמַיִם, בְּבֵית דִּין הוּא חָשׁוּד לְקַלְקְלָהּ. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאִם בָּא וְעֵירַר עֲרָרוֹ בָּטֵל, אַף הוּא מְחַתְּמוֹ בְּעֵדִים כְּשֵׁרִים.

הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁעָשָׂת עֶשֶׂר שָׁנִים בְּרוֹמִי וְנִשֵּׂאת? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַתְנִיתָא כְּשֶׁאָמַר לָהּ: ׳אַל תִּגָּרְשִׁי אֶלָּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳.

הַדָּרָן עֲלָךְ הַמֵּבִיא בְּתֹרָא

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: כָּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשֵׁם אִשָּׁה – פָּסוּל. כֵּיצַד? הָיָה עוֹבֵר בַּשּׁוּק, וְשָׁמַע קוֹל הַסּוֹפְרִים מַקְרִים: ׳אִישׁ פְּלוֹנִי מְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ פְּלוֹנִית מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְאָמַר: ׳זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי׳, פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ בּוֹ. יוֹתֵר מִכֵּן, כָּתַב לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ,

[יד:]

וְנִמְלַךְ, מְצָאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ: ׳שְׁמִי כְּשִׁמְךָ וְשֵׁם אִשְׁתִּי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ׳ – פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ בּוֹ. יוֹתֵר מִכֵּן, יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יוֹתֵר מִכֵּן, אָמַר לְלִיבְלָר: ׳כְּתֹב, לְאֵי זֶה שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ׳, פָּסוּל מִלְּגָרֵשׁ בּוֹ.

גְּמָרָא: מַהוּ מַקְרִין? מִלַּמְּדֵי תִּינוֹקוֹת.

מַהוּ יוֹתֵר מִכֵּן? תַּמָּן לֹא נִכְתַּב לְשֵׁם גֵּט, בְּרַם הָכָא נִכְתַּב לְשֵׁם גֵּט. מַהוּ יוֹתֵר מִכֵּן? תַּמָּן לֹא נִכְתַּב לִשְׁמוֹ וְלֹא לִשְׁמָהּ, בְּרַם הָכָא נִכְתַּב לִשְׁמוֹ וְלֹא נִכְתַּב לִשְׁמָהּ. מַהוּ יָתֵר מִכָּאן? תַּמָּן נִכְתַּב לִשְׁמוֹ וְלֹא נִכְתַּב לִשְׁמָהּ, בְּרַם הָכָא נִכְתַּב לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמָהּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ כְּרוּת לִשְׁמָהּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה.

רַב אָמַר: כֻּלְּהֶם אֵינָן פְּסוּלִין, חוּץ מִן הָאַחֲרוֹן שֶׁהוּא פָּסוּל. אִיסִי אָמַר: כֻּלָּן פְּסוּלִין, חוּץ מִן הָרִאשׁוֹן שֶׁאֵינוֹ פָּסוּל. רַבִּי בָּא בַּר חִינְנָא אָמַר: כֻּלָּן פְּסוּלִין.

מִלְּתֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר כֻּלָּן אֵינָן פְּסוּלִין. דְּרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּתַב תָּרְפוֹ בַּטּוֹפֶס – פָּסוּל. מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר כֻּלָּן פְּסוּלִין. דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּתַב תָּרְפוֹ בַּטּוֹפֶס – כָּשֵׁר.

מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר אָמַר כֻּלָּן אֵינָן פְּסוּלִין. רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאַל: כְּתָב קִדּוּשִׁין שֶׁכְּתָבוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, מַהוּ שֶׁיִּתְפְּסוּ בָּהּ קִדּוּשִׁין? מִן מַה דְּלָא צְרִיכִין לָהּ בְּגִטִּין, שֶׁאֵינָן פְּסוּלִין, לְפֵם כֵּן שְׁאַל לָהּ בְּקִדּוּשִׁין.

[טו.]

אִן תֵּימַר צְרִיכִין לָהּ בְּגִטִּין, לָא יִשְׁאֲלִינַהּ בְּקִדּוּשִׁין. מָה אִם גִּטִּין עַל יְדֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִשְׁמָהּ וְכָתַב שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, נָגְעוּ בָהּ גֵּרוּשִׁין. קִדּוּשִׁין שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִשְׁמָהּ וְכָתַב שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אֵינוֹ דִין שֶׁיִּתְפְּסוּ בָהּ קִדּוּשִׁין. וּתְהֵא פְּשִׁיטָא לֵהּ הָא! כֵּן הוּא פְּשִׁיטָא לֵהּ: הוֹאִיל וְלֹא לָמְדוּ כְּתַב קִדּוּשִׁין אֶלָּא מִגֵּרוּשִׁין, מַה בְּגֵרוּשִׁין אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, אַף בְּקִדּוּשִׁין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

רַבִּי לְעָזָר בַּר יוֹסֵי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵי: הָדָא דְתֵימַר גֵּט אֶחָד פָּסוּל בִּשְׁתֵּי נָשִׁים, וְדִכְוָתָהּ וְהֵן שְׁנֵי גִּטִּין פְּסוּלִין בִּשְׁתֵּי נָשִׁים? אֲמַר לֵהּ: וְכֵנִי. אֲמַר לֵהּ: וְהָתְנִינַן: שְׁנֵי גִּטִּין שֶׁשִּׁלְּחוּ שְׁנַיִם, וְנִתְעָרְבוּ, נוֹתֵן שְׁנֵיהֶן לָזוֹ וּשְׁנֵיהֶן לָזוֹ. תַּמָּן זֶה כְּרוּת לִשְׁמָהּ וְזֶה כְּרוּת לִשְׁמָהּ, תַּעֲרֹבֶת הִיא שֶׁגְּרָמָה. בְּרַם הָכָא לֹא זוֹ כְּרוּת לִשְׁמָהּ וְלֹא זוֹ כְּרוּת לִשְׁמָהּ.

מִכֵּיוָן שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ, יֵעָשֶׂה כְּמוֹ שֶׁהָיָה כְּרוּת לִשְׁמָהּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם דְּרַבִּי בִיבוֹן: דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּתָנֵי: אָמַר לְאִמָּן: ׳עֲשֵׂה לִי שְׁנֵי זוּגִין, אֶחָד לְקַרְקַע וְאֶחָד לִבְהֵמָה׳, ׳עֲשֵׂה לִי שְׁנֵי מַחְצָלוֹת, אַחַת לִשְׁכִיבָה וְאַחַת לְאוֹהָלִים׳, ׳עֲשֵׂה לִי שְׁנֵי סְדִינִין, אַחַד לִשְׁכִיבָה וְאֶחָד לְצוּרוֹת׳ – הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין עַד שֶׁיַּפְרִישֵׁם בְּטָהֳרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר עַד שֶׁיַּפְרִישֵׁם בְּטָמְאָה. כְּמָה דְּהוּא אָמַר תַּמָּן עַד שֶׁיְּהֵא כְּלִי מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה, כָּךְ הוּא אָמַר עַד שֶׁיְּהֵא כְּרוּת לִשְׁמָהּ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה.

רַבִּי חֲנַנְיָא בְּשֵׁם רַבִּי בִיבוֹן בַּר חִיָּה: דְּרַבִּי הִיא.

[טו:]

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְתָנֵי כֵן: כָּל הַתְּנָאִים פּוֹסְלִין בְּגֵט, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶת שֶׁהוּא פּוֹסֵל בְּפֶה פּוֹסֵל בִּכְתָב, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל בְּפֶה אֵינוֹ פּוֹסֵל בִּכְתָב. ׳הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם חוּץ מִפְּלוֹנִי׳ – הוֹאִיל וְהוּא פּוֹסֵל בְּפֶה פּוֹסֵל בִּכְתָב. ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז׳ – הוֹאִיל וְאֵינוֹ פּוֹסֵל בְּפֶה אֵינוֹ פּוֹסֵל בִּכְתָב.

אָמַר רַבִּי יוּדָן: מַה פְּלִיגִין? בְּשֶׁבִּטֵּל תְּנָאוֹ, אֲבָל אִם לֹא בִּטֵּל תְּנָאוֹ, אַף רַבִּי מוֹדֶה. הָדָא אָמְרָה כָּל הַתְּנָאִין שֶׁהִתְנִינוּ בְּגִטִּין, דְּלָא כְּרַבִּי! אָמַר רַבִּי חִינְנָא: תַּמָּן בְּכוֹתֵב עַל מְנַת כֵּן, בְּרַם הָכָא בְּנוֹתֵן עַל מְנַת כֵּן. רַבִּי עֻזָּרָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: הָדָא אָמְרָה, אֵין טוֹפְסִין כְּרַבִּי! אֲמַר לֵהּ: מַן אַתְּ בָּעֵי מִן רַבִּי? כְּרַבִּי יוּדָה, דְּרַבִּי יוּדָה פּוֹסֵל בְּטוֹפְסִין.

רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּל הַתְּנָאִין פּוֹסְלִין בְּגֵט דִּבְרֵי הַכֹּל. אַתָּא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי יִרְמְיָה, וַעֲבַד כְּרֵישׁ לָקִישׁ. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹסֵי: שָׁבְקִין רַבִּי יוֹחָנָן וְעָבְדִין כְּרֵישׁ לָקִישׁ? אֲמַר לֵהּ: הוֹרָיוּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן הוֹרָיָה וְהוֹרָיְיתָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ לָאו הוֹרָיָה?! אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: לָא רֵישׁ לָקִישׁ פְּלִיג עַל רַבִּי יוֹחָנָן, אֶלָּא מַתְנִיתָא שְׁמַע וְעָמַד עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: לָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ מַתְרִיס לָקֶבֶל רַבִּי יוֹחָנָן בְּגִין דְּאִתְפַּלְגֵי עֲלֵהּ, אֶלָּא בְּגִין מַפְקִין עוֹבַד מִנֵּיהּ. כַּד שְׁמַע מַתְנִיתָא הוּא סָמַךְ עֲלֵהּ, כַּד דְּלָא שְׁמַע מַתְנִיתָא הוּא מְבַטֵּל דַּעְתֵּהּ מִקֳּמֵי דַּעְתֵּהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִּטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ, וּמְקוֹם הָאִשָּׁה, וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוֶה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, וּמְקוֹם הַלּוֶה, וּמְקוֹם הַמָּעוֹת, וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח וּמִמְכָּר, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ, וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר, וּמְקוֹם הַמָּעוֹת, וּמְקוֹם הַשָּׂדֶה, וּמְקוֹם הַזְּמַן. מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר "וְכָתַב לָהּ" - לִשְׁמָהּ.

גְּמָרָא: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס - כָּשֵׁר. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס - פָּסוּל. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ: הַכּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִּטִּין צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וְהַזְּמַן!

[טז.]

פְּתַר לַהּ: וְתוֹרְפּוֹ עִמּוֹ. וְקַשְׁיָא עַל דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אִם בְּשֶׁכָּתַב תָּרְפּוֹ בַּטּוֹפֶס, בְּדָא חֲכָמִים מַכְשִׁירִין?! רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: מִפְּסוּלוֹ אַתְּ לָמֵד הֶכְשֵׁרוֹ, אִלּוּ כָּתַב כֻּלּוֹ לִשְׁמָהּ, וְשֵׁם הָאִישׁ וְשֵׁם הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמָּא אֵינוֹ פָּסוּל? וְדִכְוָתָהּ: כָּתַב כֻּלּוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְשֵׁם הָאִישׁ וְשֵׁם הָאִשָּׁה לִשְׁמָהּ - כָּשֵׁר.

רַבִּי יוֹסֵי שְׁאַל לְרַבִּי יִרְמְיָה: הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁזִּוֵּג? אָמַר לֵהּ: כֵּן אָמַר לִי רַבִּי זְעֵירָא רַבִּי: מִכֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מָצוּי לְזַוֵּג, אֲפִלּוּ זִוֵּג כְּמִי שֶׁלֹּא זִוֵּג.

וְקַשְׁיָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ: אִם בְּשֶׁלֹּא כָּתַב בַּטּוֹפֶס תָּרְפּוֹ, בְּדָא רַבִּי יוּדָה פּוֹסֵל? רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי זְעֵירָא: לְעִנְיַן אַחֵר עָבַד לַהּ רַבִּי יוּדָה, וַתְיָא כְּיֵי דְּמַר שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: חָלַק מְקוֹם שְׁנֵי שִׁיטִּין לְעִנְיַן אַחֵר, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פָּסוּל.

מַהוּ מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה? רַבִּי שַׁבְּתַי בְּשֵׁם חִזְקִיָּה: מִפְּנֵי תַּקָּנַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יְהוּ מְצוּיוֹת לְהִתְגָּרֵשׁ. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק שְׁאַל לְרַבִּי חִיָּא בַּר בָּא: כָּשֵׁר, וְאַתְּ אָמַר אָכֵן? אִין תֵּימַר 'פָּסוּל' - וָיָאוּת. מַאי כְּדוֹן? אָמַר רַבִּי אָבוּן: מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַלִּיבְלָר, כְּדֵי שֶׁיִּהוּ חַיָּיו מְצוּיִין לוֹ[א].

רַבִּי זְעֵירָא, רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוּדָה בְּגִטִּין, וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בִּשְׁטָרוֹת. נֹאמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר! רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי לְעָזָר בְּגִטִּין, וּכְרַבִּי יְהוּדָה בִּשְׁטָרוֹת. נֹאמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה! אֶלָּא בְּגִין דְּרַב וּשְׁמוּאֵל תַּרְוַיְהוּ אָמְרִין: הֲלָכָה כְּרַבִּי לְעָזָר, וְלֹא תִּיסְבַּר מֵימַר אַף הָכָא כֵּן - צְרַךְ מֵימַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּגִטִּין, וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בִּשְׁטָרוֹת.

[טז:]

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד מִמֶּנּוּ, אִם מָצְאוּ עַל אֲתַר - כָּשֵׁר, וְאִם לָאו - פָּסוּל. מְצָאוּ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוּסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ - כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. הִשּׁוֹלֵחַ חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם.

גְּמָרָא: אֵיזֶהוּ עַל אֲתַר? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּל שֶׁלֹּא עָבַר שָׁם בְּרִיָּה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי

כְּדֵי לְהָקֵל עַל פַּרְנָסָתָם שֶׁל הַסּוֹפְרִים הִתִּירוּ לָהֶם לְהָכִין

[א] טוֹפְסֵי שִׁטָּרוֹת מֵרֹאשׁ, שֶׁיִּהְיוּ מוּכָנִים בְּיָדָם לִשְׁעַת הַצֹּרֶךְ.

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל שֶׁלֹּא עָבְרוּ שָׁם שִׁלְשָׁה בְּנֵי אָדָם. עָבַר גּוֹי? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: אַבָּא בַּר בַּר חַנָּה אֲזַיְתֵי גִּטָּא וּבַד מְנִיהּ, וְאַשְׁכְּחֵיהּ חַד סִירְקַיי. אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, וְאַכְשְׁרוּן. הָדָא אָמְרָה, עָבַר גּוֹי כָּשֵׁר. נֵימַר סִימָן הֲוָה לֵיהּ בֵּיהּ! וְלָא כֵן תָּנֵי: אֵין סִימָן בְּגִטִּין! וְהוּא דְּמַר תְּרֵין תִּלְתָּ שׁוּרִין, בְּרַם הָכָא ה״א שֶׁבּוֹ הָיָה נָקוּד.

רַבִּי עֻזְרָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: הָכָא לָמָּה הוּא פָּסוּל?! אֲנִי אוֹמֵר, אַחַר הָיָה שָׁם וְהָיוּ שְׁמוֹ כִּשְׁמוֹ. הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁבָּדְקוּ כָּל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם וְלֹא מָצְאוּ אָדָם שֶׁשְּׁמוֹ כִּשְׁמוֹ! אֶלָּא מִשּׁוּם חֹמֶר הוּא בָּעֲרָיוֹת. וְהָא תְּנִינַן: ׳הָלְכוּ וְלֹא מָצְאוּ שָׁם אָדָם, וְהִשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ; הָלְכוּ וְלֹא הִכִּירוּהוּ, וְהִשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ׳! אֲמַר לֵיהּ רַבִּי מָנָא: כֵּן אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַחָא: הָאִישׁ הַזֶּה שְׁנֵי גִטִּין הָיוּ בְיָדוֹ, אֶחָד כָּשֵׁר וְאֶחָד פָּסוּל, אִבֵּד אֶת הַכָּשֵׁר וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַפָּסוּל, בְּשָׁעָה שֶׁמָּצָא, אֲנִי אוֹמֵר הַפָּסוּל מָצָא.

תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: אֲפִלּוּ הִנִּיחוּ בֶּן מֵאָה שָׁנָה, וְעָשָׂה בַּדֶּרֶךְ עוֹד מֵאָה שָׁנָה - נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְלָא כֵן תָּנֵי: הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ לִפְנֵי מִיתָתִי שָׁעָה אַחַת׳, וְכֵן הָאוֹמֵר לְשִׁפְחָתוֹ ׳הֲרֵי שְׁטָר שִׁחְרוּרֵךְ לִפְנֵי מִיתָתִי שָׁעָה אַחַת׳, שֶׁהִיא אֲסוּרָה לוֹכַל בִּתְרוּמָה מִיָּד! תַּמָּן מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה נִתְקַלְקְלָה, בְּרַם הָכָא לִכְשֶׁיָּמוּת הִיא מִתְקַלְקֶלֶת.

[יז.]

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו: עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל סְפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדוּן, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לַהֲרֵג - נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי חַיִּים וְחוּמְרֵי מֵתִים. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, וּבַת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן - לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה.

גְּמָרָא: אֵיזֶהוּ כַּרְקוֹם? רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב חִיָּא בַּר אָשֵׁי: כְּגוֹן זוּגִין וְשַׁלְשְׁלָיוֹת, וּכְלָבִים וְאַוָּוזִין וְתַרְנְגוֹלִים, וְאִסְטְרַטְיוֹת הַמַּקִּיפִין אֶת הָעִיר. וְאָמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה בַּר אַשִׁי: מַעֲשֶׂה הָיָה וּבָרְחָה מִשָּׁם סוּמָא אַחַת. הָיְתָה שָׁם פִּרְצָה אַחַת - מַצָּלֶת אֶת הַכֹּל. הָיָה שָׁם מַחֲבוֹיָה - צְרִיכָה. רַבִּי זְעֵירָא, רַבָּא בַּר זַבְדָּא, רַבִּי יִצְחָק בַּר חֲקוֹלַאי בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָן נְשִׂיאָ: וּבִלְבַד כַּרְקוֹם שֶׁל אוֹתָהּ מַלְכוּת, אֲבָל כַּרְקוֹם שֶׁל מַלְכוּת אַחֶרֶת - כְּלִיסְטִים הֵן.

וְעוֹד שְׁלֹשָׁה הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן: אֶת שֶׁגְּרָרָתוּ חַיָּה, וְאֶת שֶׁשִּׁטְּפוֹ נָהָר, וְאֶת שֶׁנִּפְּלָה עָלָיו מַפֹּלֶת; וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶם חוּמְרֵי חַיִּים וְחוּמְרֵי מֵתִים, בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל - לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחָלָה - הֲרֵי זֶה מְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחֵר. אִם אָמַר לוֹ ׳טֹל לִי מִמֶּנּוּ חֵפֶץ פְּלוֹנִי׳ - לֹא יְשַׁלְּחֶנּוּ בְּיַד אַחֵר, שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ שֶׁיְּהֵא פְּקִדּוֹנוֹ בְּיַד אַחֵר.

גְּמָרָא: מִפְּנֵי שֶׁחָלָה, הָא לֹא חָלָה - לֹא.

לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן, דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר, הָרִאשׁוֹן חַיָּב. רַבִּי בָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּה: מִשּׁוּם תְּנַאי גִּטִּין.

[יז:]

מָה נָפַק מִבֵּינֵיהוֹן? קִדֵּם הַבַּעַל וּנְטָלָהּ. אִן תֵּימַר מִשּׁוּם תְּנַאי גִּיטִּין – יָאוּת, אִן תֵּימַר שֶׁאֵין רְצוֹנִי שֶׁיְּהֵא פְּקִדּוֹנִי בְּיַד אַחֵר – הֲרֵי אֵין פְּקִדּוֹנִי בְּיַד אַחֵר.

אַף בְּקִדּוּשִׁין כֵּן? מַה בֵּין גִּיטִּין מַה בֵּין קִדּוּשִׁין?! בְּיַד כָּל אָדָם מָצוּי לְגָרֵשׁ, לֹא בְּיַד כָּל אָדָם מָצוּי לְקַדֵּשׁ.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם וְחָלָה, עוֹשֶׂה בֵּית דִּין וּמְשַׁלְּחוֹ, וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳. אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אֶלָּא אוֹמֵר ׳שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי׳.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי מָנָא: לְכֵן צְרִיכָה: וְהוּא שֶׁבָּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. שֶׁלֹּא תֹּאמַר: הוֹאִיל וּבָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֵעָשֶׂה כְּגִטֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְגִטֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיךְ לוֹמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳.

[יח.]

חָלָה הַשָּׁלִיחַ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּא: הֲוָה לֵהּ עוֹבָדָא וּשְׁאַל וּשְׁלַח לְרַבִּי חִיָּה וּלְרַבִּי יַסָּא וּלְרַבִּי אִימִּי, וְהוֹרוּן לֵהּ: אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אֶלָּא אוֹמֵר ׳שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי׳.

וְצָרִיךְ לִמְסֹר לוֹ כָּל שְׁלִיחוּתוֹ? רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: צָרִיךְ לִמְסֹר לוֹ כָּל שְׁלִיחוּתוֹ. רַבִּי אָבִין בַּר כָּהֲנָא אָמַר: אֵין צָרִיךְ לִמְסֹר לוֹ כָּל שְׁלִיחוּתוֹ. מַיְתֵי לַהּ דְּרַבִּי אָבִין בַּר כָּהֲנָא מִן הָדָא: אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אֶלָּא אוֹמֵר ׳שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי׳. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: חֲזַר בֵּיהּ רַבִּי אָבִין בַּר כָּהֲנָא, מִן הָדָא: אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר ׳בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם׳, אֶלָּא אוֹמֵר ׳שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי׳.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי וְאֶת הֶעָנִי, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקָן – מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִין, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מֵת כֹּהֵן אוֹ לֵוִי, אוֹ שֶׁמָּא הֶעֱשִׁיר הֶעָנִי. מֵתוּ – צָרִיךְ לִטֹּל רְשׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁין. וְאִם הִלְוָום בִּפְנֵי בֵית דִּין – אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל רְשׁוּת.

גְּמָרָא: רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: דְּרַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּתַנִּינַן תַּמָּן: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ חֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן, פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. וְרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב. כְּלוּם אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לָא בְּקַיָּם, בְּרַם הָכָא, עַד כְּדוֹן בָּעֵי מִזְרַע.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בְּמַכְרֵי כְהֲנָה וּלְוָיָה הִיא מַתְנִיתָא. וְהָא תְּנִינַן עָנִי. וְיֵשׁ מַכָּר לְעָנִי?!

אַתָּא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי אִימִּי, בְּבֶן לֵוִי שֶׁהָיָה חַיָּב לְיִשְׂרָאֵל מָעוֹת, וְאָמַר לוֹ ׳הַפְרֵשׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקִי׳. אָמַר לֵהּ: וְלָא תְּנִינַן אֶלָּא: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלֵּוִי וְאֶת הֶעָנִי לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקוֹ. כְּשֶׁהִלְוָהוּ עַל מְנַת כֵּן,

[יח:]

הָא לֹא הִלְוָהוּ עַל מְנַת כֵּן – לֹא. רַבִּי זְעִירָא אָמַר: אֲפִלּוּ לֹא הִלְוָהוּ עַל מְנַת כֵּן. חֵילֵהּ דְּרַבִּי זְעִירָא מִן הָדָא: וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁהָיָה חַיָּב לְיִשְׂרָאֵל מָעוֹת, אָמַר לוֹ ׳הַפְרֵשׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקִי׳, לֹא יְהֵא גּוֹבֶה וּמַפְרִישׁ,

שֶׁאֵין לֵוִי עוֹשֶׂה לֵוִי. לָא אָמַר אֶלָּא לֹא יִהְיֶה גּוֹבֶה וּמַפְרִישׁ, הָא מְשֻׁלּוֹ מַפְרִישׁ. לֵית כָּאן ״אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ״, אֲבָל חוֹשֵׁשׁ הוּא שֶׁלֹּא יַעֲשִׁיר הֶעָנִי. וְתָנֵי כֵּן: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הֶעָנִי וְהֶעֱשִׁיר, אֵין מַפְרִישִׁין עֲלֵיהֶן, שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין עַל הָאָבוּד.

רַבִּי חִיָּה בַּר עוּקְבָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: בְּיוֹרְשֵׁי כְּהֻנָּה וּלְוָיָה הִיא מַתְנִיתָא, אֲבָל בְּיוֹרְשֵׁי עָנִי, אֵין לְעָנִי נַחֲלָה. תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵינוֹ בָּא לִידֵי מִדָּה זוֹ, אִם לֹא הוּא – בְּנוֹ, אִם לֹא בְּנוֹ – בֶּן בְּנוֹ.

הָדָא אָמְרָה, יָכוֹל הוּא לַחְזוֹר בּוֹ. הַמַּלְוֶה מַהוּ שֶׁיַּחֲזוֹר בּוֹ? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: הַמַּלְוֶה מָעוֹת אֶת הֶעָנִי וְהֶעֱשִׁיר, אֵין מַפְרִישִׁין עֲלֵיהֶן, שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין עַל הָאָבוּד, וְזָכָה הֶעָנִי בְּמַה שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ. הָדָא אָמְרָה, הַמַּלְוֶה אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ.

לֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל דְּרַב, דְּרַב אָמַר: יוֹרֵשׁ כְּמֻשְׁעְבָּד. כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְלְוֶה בְּעֵדִים נִגְבֵּית מִן הַמֻּשְׁעְבָּדִין, כָּךְ אֵינָהּ נִגְבֵּית מִן הַיּוֹרְשִׁין! פְּתַר לַהּ בְּמְלְוֶה בִּשְׁטָר. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מְלְוֶה בְּעֵדִים נִגְבֵּית מִן הַיּוֹרְשִׁין, וּבִלְבַד יוֹרְשִׁין שֶׁיָּרְשׁוּ קַרְקַע.

כַּהֲדָא: אִלֵּין דְּרַבִּי נְחֶמְיָה אַשְׁאֲלוּן לְצִיבּוֹרָיָא פְּרִיטִין, אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבָּנִין, אָמְרִין לֵיהּ: לֵית צִבּוּר כְּלֵהּ עֲתַר, לֵית צִבּוּר כְּלֵהּ מֵיעֲנִי.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שֵׁנִי

א. אֶרֶז שֶׁבְּחוֹלַת אַנְטוֹכְיָא, בְּמִקּוֹמוֹ - מַתָּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶרֶז שֶׁבְּחוֹלַת אַנְטוֹכְיָא - מַתָּר הוּא עַד ׳בּוֹרוֹ׳[1]:

ב. הַמְקַבֵּל עָלָיו אַרְבָּעָה דְּבָרִים מְקַבְּלִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת חָבֵר. שֶׁלֹּא לְמְכּוֹר לְעַם הָאָרֶץ. שֶׁלֹּא לִתֵּן תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת לְעַם הָאָרֶץ. וְשֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה טָהֳרוֹת אֶצֶל עַם הָאָרֶץ. וְשֶׁיְּהֵא אוֹכֵל חֻלִּין בְּטָהֳרָה:

ג. הַמְקַבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת נֶאֱמָן - מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא אוֹכֵל, וְאֶת שֶׁהוּא מוֹכֵר, וְאֶת שֶׁהוּא לוֹקֵחַ, וְאֵין מִתְאָרֵחַ אֶצֶל עַם הָאָרֶץ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמִּתְאָרֵחַ אֶצֶל עַם הָאָרֶץ - נֶאֱמָן. אָמַר לָהֶם רַבִּי מֵאִיר: עַל עַצְמוֹ - אֵינוֹ נֶאֱמָן, יְהֵא נֶאֱמָן עַל שֶׁל אֲחֵרִים? ! אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִימֵיהֶן שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהְיוֹת אוֹכְלִין זֶה אֶצֶל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן, פְּרוּסֵיהֶן שֶׁבְּתוֹךְ בָּתֵּיהֶן - מְתֻקָּנִין:

ד. עַם הָאָרֶץ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל דִּבְרֵי חֲבֵרוּת, וְנֶחְשָׁד עַל דָּבָר אֶחָד - נֶחְשָׁד עַל כֻּלָּן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חָשׁוּד אֶלָּא עַל אוֹתוֹ דָּבָר בִּלְבַד:

ה. גֵּר שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, וְנֶחְשָׁד עַל דָּבָר אֶחָד, אֲפִלּוּ עַל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ - הֲרֵי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל מוּמָר:

ו. עַם הָאָרֶץ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל דִּבְרֵי חֲבֵרוּת חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. גֵּר שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל דִּבְרֵי תּוֹרָה חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ דָּבָר קָטָן מִדִּקְדּוּקֵי סוֹפְרִים:

ז. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל עֲבוֹדַת כְּהוּנָּה חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. בֶּן לֵוִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל עֲבוֹדַת לְוִיָּה חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין

[1] שֵׁם מָקוֹם

הַשָּׁלֵם

אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ז, לג): ״הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים״ וְגוֹ׳, אֵין לִי אֶלָּא זְרִיקַת דָּם וְהַקְטֵר חֲלָבִים. מִנַּיִן לִיצִיקוֹת וּבְלִילוֹת, פְּתִיתוֹת וּמְלִיחוֹת, תְּנוּפוֹת וְהַגָּשׁוֹת, הַקָּמִיצוֹת וְהַקְטָרוֹת, הַמְּלִיקוֹת וְהַקְּבָלוֹת וְהַזָּאוֹת, וְהַשְׁקָאַת סוֹטָה, וַעֲרֵיפַת עֶגְלָה, וְטָהֳרַת מְצוֹרָע, וּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): ״בְּנֵי אַהֲרֹן״ - כָּל עֲבוֹדָה שֶׁהִיא בִּבְנֵי אַהֲרֹן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: יָכוֹל אֵין דּוֹחִין אוֹתָן אֶלָּא מִמַּתְּנוֹת מִקְדָּשׁ בִּלְבָד, מִנַּיִן אַף מִמַּתְּנוֹת גְּבוּלִין? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יח, ד): ״רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ״ וְגוֹ׳. מִפְּנֵי מָה? (שָׁם יח, ה): ״כִּי בוֹ בָּחַר ה׳״ - כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו שֵׁרוּת - יֵשׁ לוֹ בַּמַּתָּנוֹת. כָּל שֶׁאֵין מְקַבֵּל עָלָיו שֵׁרוּת - אֵין לוֹ בַּמַּתָּנוֹת. בִּזְמַן שֶׁהַכֹּהֲנִים עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם, מַה נֶּאֱמַר בָּהֶם? (וַיִּקְרָא ו, י): ״חֶלְקָם נָתַתִּי אוֹתָהּ מֵאִשָּׁי״ - מִשֶּׁלָּהֶן הֵן נוֹטְלִין וְאֵין נוֹטְלִין מִשֶּׁלִּי. וּבִזְמַן שֶׁאֵין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם מַה נֶּאֱמַר בָּהֶם? (מַלְאָכִי א, י): ״מִי גַם בָּכֶם וְיִסְגֹּר דְּלָתַיִם״ וְגוֹ׳:

ח. בֶּן לֵוִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כָּל עֲבוֹדַת לֵוִי חוּץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן עוֹלְמִית; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חָזְרוּ בְּפַרְהֶסְיָא - מְקַבְּלִין אוֹתָן. בְּמַטְמוֹנוֹת - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - מְקַבְּלִין אוֹתָן, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ג, יד): ״שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים״ וְגוֹ׳:

ט. הַבָּא לְקַבֵּל עָלָיו, אִם הָיָה נוֹהֵג מִתְּחִלָּה בְּצִנְעָא - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ מְלַמְּדִין, וְאִם לָאו - מְלַמְּדִין אוֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ וּמְלַמְּדִין אוֹתוֹ וְהוֹלְכִין וּמְקַבְּלִין לַכְּנָפַיִם[2], וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין לְטָהֳרוֹת. אִם אָמַר: ׳אֵינִי מְקַבֵּל עָלַי אֶלָּא לַכְּנָפַיִם בִּלְבַד׳ - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. קִבֵּל עָלָיו

[2] לְטוּל יָדַיִם קֹדֶם אֲכִילָה.

תּוֹסֶפְתָּא

לְטָהֳרוֹת וְלֹא קִבֵּל עָלָיו לַכְּנָפַיִם - אַף עַל הַטָּהֳרוֹת אֵינוֹ נֶאֱמָן. עַד מָתַי מְקַבְּלִין? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לְמַשְׁקִין - שְׁלֹשִׁים יוֹם, לְכִסּוּת - שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה - לִשְׁלֹשִׁים יוֹם:

י. הַבָּא לְקַבֵּל עָלָיו, אֲפִלּוּ תַּלְמִיד חָכָם - צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו. אֲבָל חָכָם הַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה - אֵין צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו, שֶׁכְּבָר קִבֵּל עָלָיו מִשָּׁעָה שֶׁיָּשַׁב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף תַּלְמִיד חָכָם - אֵין צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אַף אֲחֵרִים מְקַבְּלִין בְּפָנָיו. הַבָּא לְקַבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי חֲבֵרוּת - צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵרִים, שֶׁאֵין דּוֹמֶה חָבֵר שֶׁקִּבֵּל לְבֶן חָבֵר שֶׁקִּבֵּל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵינוֹ דּוֹמֶה חָבֵר שֶׁקִּלְקֵל לְבֶן חָבֵר שֶׁקִּלְקֵל:

יא. בֶּן חָבֵר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אֵצֶל אֲבִי אִמּוֹ עַם הָאָרֶץ - אֵין אָבִיו חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מַאֲכִילוֹ דְּבָרִים טְמֵאִים. מְשֶׁיִּוָּדַע שֶׁמַּאֲכִילוֹ בְּטֻמְאָה - טָמֵא, וּבְגָדָיו - טְמֵאִים מִדְּרָס:

יב. בַּת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, אִשֶּׁת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, עַבְדּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּמְכַּר לְחָבֵר - צְרִיכִין לְקַבֵּל עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה. בַּת חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, אִשֶּׁת חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁנִּמְכַּר לְעַם הָאָרֶץ - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן עַד שֶׁיֵּחָשְׁדוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: צְרִיכִין לְקַבֵּל עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר - וְהָיְתָה קוֹמַעַת עַל יָדוֹ תְּפִלִּין. נִשֵּׂאת לְמוֹכֵס - וְהָיְתָה קוֹשֶׁרֶת עַל יָדוֹ קְשׁוּרִין. בְּנוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁהָיָה לָמוּד[3] אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁהָיָה לָמוּד אֵצֶל עַם הָאָרֶץ - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן עַד שֶׁיֵּחָשְׁדוּ. בְּנוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁלָּמוּד אֵצֶל חָבֵר, עַבְדּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁהָיָה לָמוּד אֵצֶל חָבֵר, כָּל זְמַן שֶׁהֵן אֲצִלּוֹ - הֲרֵי הֵן כְּחָבֵר. יָצְאוּ מֵאֲצִלּוֹ - הֲרֵי הֵן כְּעַם הָאָרֶץ:

[3] רְגִיל.

הַשָּׁלֵם

יג. לֹא יֹאמַר אָדָם חָבֵר לְעַם הָאָרֶץ: ״הוֹלֵךְ כְּכַר זוֹ וְתֵן לְפְלוֹנִי חָבֵר״; שֶׁאֵין מְשַׁלְּחִין טָהֳרוֹת בְּיַד עַם הָאָרֶץ. חָבֵר שֶׁאָמַר לוֹ עַם הָאָרֶץ: ״הוֹלֵךְ כְּכַר זוֹ וְהוֹלֵךְ לְפְלוֹנִי עַם הָאָרֶץ״ - לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁאֵין מוֹסְרִין טָהֳרוֹת לְעַם הָאָרֶץ:

יד. עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר לְחָבֵר: ״תֵּן לִי כְּכַר זֶה וְאוֹכְלֶנּוּ״ - ״יֵין זֶה וְאֶשְׁתֶּנּוּ״ - לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁאֵין מַאֲכִילִין טָהֳרוֹת לְעַם הָאָרֶץ.

הָיָה נָדוּר מִן הַכִּכָּר, וְאָמַר לוֹ: ״תֵּן לִי וְאוֹכְלֶנּוּ״. אֲבָטִיחַ שֶׁנִּקַּר, וְאָמַר לוֹ: ״תֵּן לִי וְאוֹכְלֶנּוּ״. יַיִן וְנִתְגַּלָּה, וְאָמַר לוֹ: ״תֵּן לִי וְאֶשְׁתֶּנּוּ״ - לֹא יִתֵּן, שֶׁאֵין מַאֲכִילִין אֶת הָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ.

כֵּיוֹצֵא בוֹ, לֹא יוֹשִׁיט יִשְׂרָאֵל אֵבֶר מִן הַחַי לִבְנֵי נֹחַ, וְלֹא כּוֹס יַיִן לְנָזִיר, שֶׁאֵין מַאֲכִילִין אֶת הָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ. וְעַל כֻּלָּן - אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין עוֹנִין אַחֲרֵיהֶן ״אָמֵן״:

טו. נִשְׁאָלִין לְעַם הָאָרֶץ עַל טָהֳרוֹתָיו. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ: ״צֵא אֱכוֹל״, ״צֵא שְׁרֹף״. אֶלָּא אוֹמְרִים לוֹ: ״אִם כָּזֶה שָׁאַלְתָּ - טָמֵא, וְאִם כָּזֶה שָׁאַלְתָּ - טָהוֹר״:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשֻׁלָּם מִשּׁוּם רַבִּי נָתָן אָחִיו, מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא - שֶׁאֵין עוֹשִׂין טָהֳרוֹת לְעַם הָאָרֶץ. לֹא יַעֲשֶׂה לוֹ חַלַּת עִסָּתוֹ שֶׁל תְּרוּמָה בְּטָהֳרָה. אֲבָל עוֹשֶׂה לוֹ עִסָּתוֹ שֶׁל חֻלִּין בְּטָהֳרָה - מַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה וְנוֹתֵן בִּכְפִישָׁה אוֹ בְּאַנְחוּתָא, וְעַם הָאָרֶץ בָּא וְנוֹטֵל זוֹ וְזוֹ. לֹא יַעֲשֶׂה לוֹ תְּרוּמַת זֵיתָיו בְּטָהֳרָה, אֲבָל עוֹשֶׂה לוֹ זֵיתִים שֶׁל חֻלִּין בְּטָהֳרָה. מַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כֵּלָיו שֶׁל חָבֵר, וְעַם הָאָרֶץ בָּא וְנוֹטֵל אֶת שֶׁתִּיהֶן:

ב. כְּשֵׁם שֶׁאֵין נוֹתְנִין תְּרוּמָה אֶלָּא לְכֹהֵן חָבֵר - כָּךְ אֵין מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחֹמֶשׁ אֶלָּא לְכֹהֵן. חָבֵר הָאוֹכֵל תְּרוּמַת עַם הָאָרֶץ -

תּוֹסֶפְתָּא

מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְכֹהֵן חָבֵר, וְחָבֵר נוֹטֵל דָּמָיו וּמְפַיֵּס לְעַם הָאָרֶץ׃

ג. תְּרוּמַת חָבֵר וּתְרוּמַת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּתְעָרְבָה - כּוֹפִין אֶת עַם הָאָרֶץ לְמְכוֹר אֶת חֶלְקוֹ וְחֵלֶק כֹּהֵן. וְחוֹלֵק כֹּהֵן עִם יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל עִם כֹּהֵן, כּוּתִי בְּמָקוֹם כּוּתִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדוֹ. אֲבָל לֹא בָּאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁמַּחֲזִיקִין אוֹתָם בַּכְּהֻנָּה. אַף בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל מָקוֹם שֶׁמַּכִּירִין בּוֹ שֶׁהוּא כּוּתִי - מָתַר לַחֲלֹק הֵימֶנּוּ׃

ד. אוֹכֵל כֹּהֵן יִשְׂרָאֵל עִם כֹּהֵן כּוּתִי - בִּזְמַן שֶׁעוֹשֶׂה בְּטָמְאָה. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁעוֹשֶׂה בְּטָהֳרָה - הֲרֵי זֶה לֹא יֹאכַל עִמּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמַּאֲכִילוֹ בשר בְּכוֹר טָהוֹר, וּמַשְׁקֶה אוֹתוֹ יַיִן רָבְעִי טָהוֹר׃

ה. בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: חָבֵר שֶׁנַּעֲשָׂה גַּבַּאי - דּוֹחִין אוֹתוֹ מֵחֲבוּרָתוֹ. חָזְרוּ לוֹמַר: כָּל זְמַן שֶׁהוּא גַּבַּאי - אֵינוֹ נֶאֱמָן, פֵּרֵשׁ מִגַּבָּאוּתוֹ - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן׃

ו. חָבֵר שֶׁהָיָה חוֹכֵר מֵעַם הָאָרֶץ עֶקָּרֵי תְּאֵנִים וְדָלִיּוֹת שֶׁל עֲנָבִים - מְעַשֵּׂר וְנוֹתְנִין לוֹ. וְאֵין נוֹתֵן לוֹ אֶלָּא מִשֶּׁלּוֹ׃

ז. בֶּן חָבֵר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אֵצֶל אֲבִי אִמּוֹ עַם הָאָרֶץ - אֵין אָבִיו חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מַאֲכִילוֹ דְּבָרִים שֶׁאֵינָן מְתֻקָּנִין. הָיוּ בְיָדוֹ פֵּרוֹת - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא אֵינָן מְתֻקָּנִין הֵן. אִם אָמַר לוֹ: ״הַאֲכִילֵנִי!״ - מְעַשֵּׂר וּמַאֲכִילוֹ׃

ח. לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ חָבֵר בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מְתֻקָּן תַּחַת יָדוֹ. אֲפִלּוּ אֵינָהּ אֶלָּא מֵינֶקֶת אַחַת שֶׁל יַיִן. לְפִיכָךְ חָבֵר שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ - הֲרֵי זֶה חֲזָקָה לְמַעֲשְׂרוֹת׃

ט. חָבֵר שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ וּבִסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֲפִלּוּ רוֹאִין אוֹתוֹ נוֹטֵל וְאוֹכֵל מִיָּד, נוֹטֵל וְשׁוֹתֶה מִיָּד - אֵין לוֹ חֲזָקָה לְמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁמָּא עָשַׂר בְּלִבּוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, כָּל אֵלּוּ תַּקָּלָה לָאֲחֵרִים הֵן, אִם הָיָה שֻׁתָּף עִמּוֹ בַּחֲנוּת - הֲרֵי זֶה חֲזָקָה לְמַעֲשְׂרוֹת׃

הַשָּׁלֵם

אַחֵר - אֵין מְעַשֵּׂר עָלָיו. בְּנוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר - מְעַשֵּׂר עָלָיו׃

י. בֶּן חָבֵר שֶׁהָיָה מֵיסֵב בְּמִשְׁתָּאוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, בִּסְעוּדָתוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֲפִלּוּ רוֹאִין אוֹתוֹ נוֹטֵל וְאוֹכֵל מִיָּד, נוֹטֵל וְשׁוֹתֶה - אֵין לוֹ חֲזָקָה לְמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁמָּא עָשַׂר בְּלִבּוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, כָּל אֵלּוּ תַּקָּלָה לָאֲחֵרִים הֵן, אִם הָיָה שֻׁתָּף עִמּוֹ בַּחֲנוּת - הֲרֵי זֶה חֲזָקָה לְמַעֲשְׂרוֹת׃

יא. עַם הָאָרֶץ שֶׁהָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֲנוּת שֶׁל חָבֵר, אַף עַל פִּי שֶׁחָבֵר יוֹצֵא וְנִכְנָס - הֲרֵי זֶה מָתָר, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא הֶחְלִיף׃

יב. הָיָה הוּא נֶאֱמָן, וְאִשְׁתּוֹ אֵין נֶאֱמֶנֶת - לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ, וְאֵין מִתְאָרְחִין אֶצְלוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, הֲרֵי הוּא כְּשָׁרוּי עִם הַנָּחָשׁ בִּכְפִיפָה. אִשְׁתּוֹ נֶאֱמֶנֶת, וְהוּא אֵינוֹ נֶאֱמָן - מִתְאָרְחִין אֶצְלוֹ, וְאֵין לוֹקְחִין הֵימֶנּוּ. הוּא אֵינוֹ נֶאֱמָן, וְאֶחָד מִבָּנָיו נֶאֱמָן, וְאַחַת מִשְׁפְּחָתוֹ נֶאֱמֶנֶת - לוֹקְחִין וְאוֹכְלִין עַל פִּיהֶן, וְעוֹשִׂין לוֹ וְאוֹכֵל בַּשְּׁבִיעִית. וּבְטָהֳרוֹת - אֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן׃

יג. הַנַּחְתּוֹמִין, לֹא חִיבּוּ אוֹתָן חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ אֶלָּא כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה, וּפְטוּרִין מִן הַשֵּׁנִי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמוֹכֵר בַּחֲנוּתוֹ עַל פֶּתַח חֲנוּתוֹ. אֲבָל הַמּוֹכֵר בְּפַלְטֵר, אוֹ בַּחֲנוּת הַסְּמוּכָה לְפַלְטֵרִין - חַיָּב בַּשֵּׁנִי׃

יד. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לָמוּד בַּגַּסָּה, וּמְדָדוֹ בֵּין בַּדַּקָּה בֵּין בַּגַּסָּה - דַּקָּה טְפֵלָה לְגַסָּה. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְדֹּד בַּדַּקָּה, וּמְדָדוֹ בֵּין בַּדַּקָּה בֵּין בַּגַּסָּה - טְפֵלָה גַּסָּה לַדַּקָּה׃

טו. אֵלּוּ דְּבָרִים הַנִּמְכָּרִין בַּגַּסָּה: מִינֵי תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת - דַּרְכּוֹ לִמְדֹּד בַּדַּקָּה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לִמְדֹּד בַּדַּקָּה וּמְדָדָן בַּגַּסָּה - מַשְׁפִּיעָה וּמוֹכְרָן דְּמֵאי. דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְדֹּד בַּגַּסָּה, אִם מְדָדָן בַּגַּסָּה - הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: הַנִּטְפָּל לַדַּקָּה - הֲרֵי הוּא כַּדַּקָּה. וְהַנִּטְפָּל לַגַּסָּה - הֲרֵי הוּא כַּגַּסָּה. רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: הַנִּמְכָּר בַּדֶּקֶה - הֲרֵי זֶה חַיָּב. אֲפִלּוּ לֹא מָכַר לוֹ אֶלָּא סְאָה וְרֹבַע - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר אֶת הָרֹבַע. לִימוֹן[4] - מִדָּה גַּסָּה. מִ׳לִימוֹן׳ וּלְמַטָּה - מִדָּה דַּקָּה. וּבְלַח, הִין - מִדָּה גַּסָּה. מֵהִין וּלְמַטָּה - מִדָּה דַּקָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: קְלִיעָה שֶׁל שׁוּם, וְסַלֵּי תְּאֵנִים, וְסַלֵּי עֲנָבִים, וְקֻפָּה שֶׁל יָרָק, שֶׁמִּכָּרָן אַכְסָרָה[5] - הֲרֵי הוּא כְּמִדָּה גַּסָּה:

טז. לֹא הִתִּירוּ לְמָכוֹר דְּמַאי אֶלָּא לְסִיטוֹן בְּלִבַּד. בַּעַל הַבַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד סִיטוֹן וְאֶחָד בַּעַל הַבַּיִת - מָתַר לִמְכּוֹר, וּלְשׁוֹלֵחַ לַחֲבֵרוֹ, וְלִתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה:

יז. הַשּׁוֹלֵחַ וַדַּאי בֵּין לְעַם הָאָרֶץ וּבֵין לְחָבֵר - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לְעַם הָאָרֶץ - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. לְחָבֵר - צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁלַח לִי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי אֶתְרוֹג גָּדוֹל מִצִּפּוֹרִי, וְאָמַר: ׳זֶה בָּא בְּיָדִי מִקֶּסָרִי׳. וְלָמַדְתִּי מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: אֶחָד, שֶׁהָיָה וַדַּאי. וְשֶׁהָיָה טָמֵא. וְשֶׁלֹּא הָיָה בְּיָדוֹ אֶלָּא זֶה בִּלְבַד. שֶׁאִלּוּ הָיָה בְּיָדוֹ אַחֵר - הָיָה מְעַשֵּׂר מִמֶּנּוּ עָלָיו:

יח. הַלּוֹקֵחַ מִן הַתָּגָר וְאָמַר: ׳זֶה מְתֻקָּן וְזֶה אֵינוֹ מְתֻקָּן׳ - אַף עַל הַמְתֻקָּן אֵינוֹ נֶאֱמָן. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְכֹּר דְּמַאי - נֶאֱמָן:

יט. חָבֵר שֶׁהָיָה מוֹכֵר מַשְׁפִּיעַ וּמְתֻקָּן, וְנִתְמַנָּה לוֹ דָּבָר שֶׁהוּא דְּמַאי - צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל דְּמַאי צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה מַאֲכִיל אֶת פּוֹעָלָיו דְּמַאי, וּמוֹדִיעַ. וְאִם בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין לְבַעַל הַבַּיִת מֵאוֹתוֹ הַמִּין - אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ:

[4] שֵׁם שֶׁל מַטְבֵּעַ.

[5] לֹא בְּמִדָּה, וְלֹא בְּמִשְׁקָל, אֶלָּא לְפִי הָאֹמֶד.

הַשָּׁלֵם

כ. גַּבָּאֵי קֻפָּה - אֵין גּוֹבִין וּמַכְרִיזִין בְּיוֹם טוֹב, כְּדֶרֶךְ שֶׁגּוֹבִין וּמַכְרִיזִין בַּחוֹל. אֲבָל גּוֹבִין בְּצִנְעָא בְּתוֹךְ חֵיקָן, וּמְחַלְּקִין עַל כָּל שְׁכוּנָה וּשְׁכוּנָה:

כא. גַּבָּאֵי צְדָקָה, בַּשְּׁבִיעִית - מְדַלְּגִין עַל פְּתָחִיהֶן שֶׁל אוֹכְלֵי שְׁבִיעִית; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית, אֲפִלּוּ פַּת נָתְנוּ לָהֶם - מְקַבְּלִין אוֹתָם הֵימֶנּוּ, שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ לִהְיוֹת נוֹתְנִים מַתָּנוֹת אֶלָּא מָעוֹת וּבֵיצִים בִּלְבַד. אִם הָיְתָה עִיר כֻּלָּהּ שֶׁל אוֹכְלֵי שְׁבִיעִית - אֵין צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית. הַכֹּהֲנִים מְקַבְּלִין[6] בְּטָהֳרָה - צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בְּאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַלּוֹקֵחַ יָרָק מִן הַשּׁוּק - הֲרֵי זֶה בּוֹרֵר כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. מִשֶּׁגָּמַר בִּלְבּוֹ - אָסוּר. לְהַחְזִיר אֵין יָכוֹל, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְעַשֵּׂר. וּלְעַשֵּׂר אֵין יָכוֹל, מִפְּנֵי שֶׁמְּחַסֵּר מִנְיָן. וְלִטּוֹל אֶחָד וּלְהַנִּיחַ אֶחָד אֵין יָכוֹל, שֶׁמָּא יָבֹא אֶחָד לִקַּח, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַמְתֻקָּן עַל שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן:

ב. הָרוֹצֶה לְהַחְזִיר עָלָיו יָרָק לְהָקֵל מִמַּשָּׂאוֹ - לֹא יַשְׁלִיךְ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּוַּדַּאי - אָסוּר, וּבַדְּמַאי - מֻתָּר:

ג. הַמּוֹצֵא פֵּרוֹת בַּדֶּרֶךְ, וּנְטָלָן לְאָכְלָן, וְנִמְלַךְ לְהַצְנִיעַ - לֹא יַצְנִיעַ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּוַּדַּאי - אָסוּר, וּבַדְּמַאי - מֻתָּר:

ד. קְנִיבַת יָרָק שֶׁבַּגִּנָּה - הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְשֶׁבְּתוֹךְ בֵּיתוֹ - הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. שֶׁעַל גַּבֵּי אִשָּׁפָה בְּכָל מָקוֹם - הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּרוּב שֶׁלִּקְּטוֹ לִסְחֹט וְלַעֲשׂוֹת אֶת הַפַּרְגוֹד וּלְהַשְׁלִיךְ - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. לְקָטוֹ לְאָכְלוֹ, וְנִמְלַךְ לַעֲשׂוֹת אַפַּרְגוֹד וּלְהַשְׁלִיךְ - לֹא יַשְׁלִיךְ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר:

[6] בְּמִנְחַת בְּכוּרִים גּוֹרֵם: ׳מְנַבְּלִין׳.

תּוֹסֶפְתָּא

ה. וַדַּאי שֶׁתִּקְנוּ דְּמַאי, וּדְמַאי שֶׁתִּקְנוּ וַדַּאי - לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם; דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: וַדַּאי שֶׁתִּקְנוּ דְּמַאי - לֹא עָשָׂה כְלוּם. דְּמַאי שֶׁתִּקְנוּ וַדַּאי - מַעֲשְׂרוֹתָיו מַעֲשְׂרוֹת. וּתְרוּמָתוֹ - אֵין תְּרוּמָה, שֶׁאֵין תְּרוּמָה אַחַר תְּרוּמָה:

ו. כָּל הָעִיר מוֹכְרִין וַדַּאי, וְאֶחָד דְּמַאי, לָקַח וְאֵינוֹ יָדוּעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח - הֲרֵי זוֹ אָסוּר. מַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנָן לַכֹּהֵן, וְהַשְּׁאָר - שֶׁלּוֹ. הַטֶּבֶל וְהַמְתֻקָּן שֶׁנִּתְעָרְבוּ וְאָבַד אֶחָד מֵהֶן - נוֹהֵג בַּמְּשָׁיָר וַדַּאי. מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּמוֹכְרָן לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה:

ז. כָּל הָעִיר מוֹכְרִין מְתֻקָּן, וְאֶחָד מוֹכֵר שֶׁאֵין מְתֻקָּן, וְלָקַח וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר. כָּל הָעִיר מוֹכְרִין בְּשַׂר שְׁחוּטָה, וְאֶחָד מוֹכֵר בְּשַׂר נְבֵלָה, וְלָקַח, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר. כָּל הָעִיר מוֹכְרִין יַיִן טָהוֹר, וְאֶחָד מוֹכֵר יַיִן טָמֵא, וְלָקַח, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלָּקַח וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח. אֲבָל הַלּוֹקֵחַ מִן הַשּׁוּק - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב:

ח. פֵּרוֹת - לֹא הָלְכוּ בָּהֶן חֲכָמִים, לֹא אַחַר הַטַּעַם, וְלֹא אַחַר הָרִיחַ, וְלֹא אַחַר הַמַּרְאֶה, וְלֹא אַחַר הַדְּמִים, אֶלָּא אַחַר הָרֹב בִּלְבַד:

ט. זֵיתִים - מְשֻׁיָּתָנִם בַּבַּד וּבַבּוֹדִידָה[7]; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַבַּד וְהַבּוֹדִידָה שָׁוִין, לֹא בָּעִיר וְלֹא בַּמְּדִינָה. רָבוּ בָּעִיר וְלֹא רָבוּ בַּמְּדִינָה, בָּעִיר - מֻתָּר, בַּמְּדִינָה - אָסוּר. רָבוּ בַּמְּדִינָה וְלֹא רָבוּ בָּעִיר, בַּמְּדִינָה - מֻתָּר, בָּעִיר - אָסוּר. רָבוּ בָּהֶן וְלֹא רָבוּ בַּבִּקְעָה, בָּהֶן - מֻתָּר, וּבַבִּקְעָה - אָסוּר. רָבוּ בַּבִּקְעָה וְלֹא רָבוּ בָּהֶן, בַּבִּקְעָה - מֻתָּר, וּבָהֶן - אָסוּר. רָבוּ לַחֲנֻנִי וְלֹא רָבוּ לְבַעַל הַבַּיִת, לַחֲנֻנִי - מֻתָּר, לְבַעַל הַבַּיִת - אָסוּר. רָבוּ לְבַעַל הַבַּיִת וְלֹא רָבוּ לַחֲנֻנִי, לְבַעַל הַבַּיִת - מֻתָּר,

[7] בֵּית הַבַּד קָטָן.

הַשָּׁלֵם

וְלַחֲנֻנִי - אָסוּר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁרָבוּ לוֹ - מֻתָּר, לֹא רָבוּ לוֹ - אָסוּר. רָבוּ וְנִתְמַעֲטוּ - חָזַר הַשּׁוּק לְיוֹשְׁנוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה שֶׁנִּכְנַס גּוֹרְנוֹת שֶׁל פּוּל בְּמִירָק[8], וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָה, וְהִתִּיר לָהֶן אֶת הַשּׁוּק. אָמְרוּ לוֹ: ׳רַבִּי! נִתְמַעֲטוּ?׳ אָמַר לָהֶם: ׳חָזַר הַשּׁוּק לְיוֹשְׁנוֹ׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ לֹא נִכְנַס אֶלָּא גֹּרֶן אֶחָד בָּעִיר, הַנַּחְתּוֹמִין - מַתְּרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רָצִין אַחַר הֶחָדָשׁ:

י. מְצָרְפִין פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ הַפְּטוּרִין, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ, לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעַשְׂרוֹת. מְצָרְפִין פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת שְׁנִיָּה, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת שְׁלִישִׁית, לְפוֹטְרָן מִן מַעֲשֵׂר עָנִי. מְצָרְפִין מִפֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת שְׁלִישִׁית, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת רְבִיעִית, לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי. מְצָרְפִין פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת עֶרֶב שְׁבִיעִית, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, לְפוֹטְרָן מִן הַבְּעוּר. מְצָרְפִין פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ עַל פֵּרוֹת מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעַשְׂרוֹת:

יא. אָמַר לוֹ: ׳מְכֹר לִי יַיִן יָשָׁן׳. אָמַר לוֹ: ׳שֶׁל אֶשְׁתְּקַד הוּא - נֶאֱמָן לְהַחְמִיר. ׳שֶׁל אַרְבַּע וְשֶׁל חָמֵשׁ שָׁנִים הוּא׳ - נוֹהֵג בּוֹ כִּשְׁעַת לְקִיחָתוֹ, בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחְמִיר:

יב. חֶזְקַת תַּגָּר בְּכָל מָקוֹם - דְּמַאי. וְאֶחָד הַנָּכְרִי וְאֶחָד הַיִּשְׂרְאֵל וְאֶחָד הַכּוּתִי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמְּבִיאִין לוֹ מִיִּשְׂרְאֵל. אֲבָל מְבִיאִין לוֹ מִן הַנָּכְרִי וּמִן הַכּוּתִי - חֶזְקָתוֹ וַדַּאי. אֵיזֶהוּ תַּגָּר? כָּל שֶׁהֵבִיא וְשָׁנָה וְשִׁלֵּשׁ:

יג. הַלּוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר, אָמַר: ׳זֶה מְתֻקָּן וְזֶה אֵינוֹ מְתֻקָּן׳ - וַדַּאי! ׳זֶה אֵינוֹ מַעֲשֵׂר׳[9] -

[8] נָפַח כְּתַב יָד: בְּמִירוֹן.

[9] הֵינוּ שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר.

תּוֹסֶפְתָּא

מוֹצִיא עָלָיו שְׁנֵי מַעֲשְׂרוֹת, וּפָטוּר מִן הַתְּרוּמָה, שֶׁאֵין תְּרוּמָה אַחַר תְּרוּמָה׃

יד. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל עַם הָאָרֶץ - הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקָתָן לַמַּעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. אִם הָיוּ שֶׁל טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, וְקוֹרֵא שֵׁם לְתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - מְחַלְּלָן עַל הַמָּעוֹת, וְאִם הָיָה מָעוֹת - מְחַלְּלָן עַל הַשֵּׁנִי אֵלּוּ. ׳נִטַּלְתִּים וְהִנַּחְתִּי לְךָ יְשָׁנִים תַּחְתֵּיהֶן מִתְקָנִין תַּחְתֵּיהֶן׳, אִם אַתָּה מַאֲמִינוֹ שֶׁנָּטַל - הֶאֱמִינוֹ שֶׁנָּתַן. וְאִם אִי אַתָּה מַאֲמִינוֹ שֶׁנָּתַן - אַל תַּאֲמִינוֹ שֶׁנָּטַל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהִנִּיחַ וּבָא וּמָצָא אֶת אוֹתוֹ הַמִּין שֶׁהִנִּיחַ, אֲבָל הֵנִיחַ עֶגְרוֹן[10] וּמָצָא קְסָרִי, אוֹ קְסָרִי וּמָצָא עֶגְרוֹן - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ לָהֶן מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית׃

טו. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל כּוּתִי - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן לַמַּעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. וְאִם הָיוּ שֶׁל טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, וְקוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן, וְאִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל - עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, וְקוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. וְאִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - מְחַלְּלִין עַל הַמָּעוֹת. וְאִם הָיָה מָעוֹת - מְחַלְּלִין עַל הַשֵּׁנִי. אָמַר לוֹ: נִטַּלְתִּי וְהִנַּחְתִּי לְךָ יְשָׁנִים תַּחְתֵּיהֶן וּמִתְקָנִין - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לָהֶם מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית׃

טז. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל הַנָּכְרִי - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: עָשׂוּ פֵּרוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת פֵּרוֹת הַנָּכְרִי הַזֶּה דְּמַאי׃

[10] עֶגְרוֹן וְקֵיסָרִי שֵׁמוֹת מְקוֹמוֹת הֵם.

הַשָּׁלֵם

יז. הַמְשַׁלֵּחַ בְּיַד עַם הָאָרֶץ וּבְיַד כּוּתִי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת, וְלֹא מִשּׁוּם דְּמַאי, וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית. הַמְשַׁלֵּחַ בְּיַד הַנָּכְרִי - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית. אֲבָל חֲמָרֵי נָכְרִים הַמּוֹרִידִים מִן הַגֶּרֶן לָעִיר - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר׃

יח. הַטּוֹחֵן אֵצֶל עַם הָאָרֶץ אוֹ אֵצֶל הַכּוּתִי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם טְמְאָה. הַטּוֹחֵן אֵצֶל הַנָּכְרִי - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם טְמְאָה׃

יט. מַפְקִידִין תְּרוּמָה אֵצֶל יִשְׂרָאֵל עִם הָאָרֶץ, וְאֵין מַפְקִידִין תְּרוּמָה אֵצֶל כֹּהֵן עִם הָאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ גַּס בָּהּ׃

כ. טוֹחֲנִין וּמְרַקְּדִין אֵצֶל אוֹכְלֵי שְׁבִיעִית וְאֵצֶל עוֹשֵׂי בְּטֻמְאָה, אֲבָל אֵין טוֹחֲנִין, לֹא לְאוֹכְלֵי שְׁבִיעִית, וְלֹא לְעוֹשֵׂי בְּטֻמְאָה׃

כא. הַמְשַׁלֵּחַ פֵּרוֹת לְחָבֵר, וְנִמְלַךְ לְהַחֲזִיר - נוֹהֵג בָּהֶן כְּמוֹת שֶׁהֵן. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: חוֹשֵׁשׁ אֲנִי שֶׁמָּא חוֹלְפָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָיָה לוֹ אָרִיס שֶׁיּוֹדֵעַ לְתַקֵּן, וְהוּא אֵין מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְהֵבִיא לוֹ פֵּרוֹת מִשֶּׁלּוֹ, וְאוֹמֵר: ׳שֶׁלְּךָ הֵן׳; ׳מְתֻקָּנִין הֵן׳ - נֶאֱמָן. רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ נֶאֱמָן, שֶׁהֶחְשׁוּד עַל דָּבָר - לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוּ׃

כב. נוֹתֵן אָדָם לִשְׁכֵּנְתּוֹ תַּבְשִׁיל לְבַשֵּׁל, וְעִסָּה לֶאֱפוֹת לוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאוֹר וְתַבְלִין שֶׁבָּהֶן, מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לָהֶן שְׁאוֹר וְתַבְלִין, לֹא נָתַן לָהֶן שְׁאוֹר וְתַבְלִין - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ לִשְׁאוֹר וְתַבְלִין שֶׁבָּהֶן, מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית׃

כג. נוֹתֵן אָדָם לְפוּנְדָּקִית תַּבְשִׁיל לְבַשֵּׁל לוֹ, וּמַנַּחַת הַקְּדֵרָה בְּפָנֶיהָ וּמְנַעֶרֶת. אֲפִלּוּ בֵּין הַנָּכְרִי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ׃

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְשָׁכַח לְעַשְּׂרָן - שׁוֹאֲלוֹ בְּשַׁבָּת

תּוֹסֶפְתָּא

וְאוֹכֵל עַל פִּיו. שְׁאָלוֹ בְּשַׁבָּת וְאוֹכֵל בְּיוֹם טוֹב. שְׁאָלוֹ בְּשַׁבָּת - לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. שׁוֹאֲלוֹ בְּשַׁבָּת - לְשַׁבָּת הַבָּאָה לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר:

ב. הָיָה מוֹכֵר פֵּרוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת עִם חֶשֵּׁכָה, אָמַר: ׳מְתֻקָּנִין הֵן׳, הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת - לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר:

ג. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּמַאי שֶׁחָזְרָה לִמְקוֹמָהּ, רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁזּוּרִי אוֹמֵר: אַף בְּחוֹל שׁוֹאֲלוֹ וְאוֹכְלוֹ עַל פִּיו. יֶתֶר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁזּוּרִי: הִפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, וְנִגְנְבוּ הַפֵּרוֹת - הוֹלֵךְ וְשׁוֹאֲלוֹ, וּבָא וְאוֹכֵל עַל מָה שֶׁהִפְרִישׁ, שֶׁכָּשֵׁם שֶׁאֵימַת שַׁבָּת עַל עַם הָאָרֶץ, כָּךְ אֵימַת דְּמוּעַ עַל עַם הָאָרֶץ:

ד. עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר: ׳זֶה טֶבֶל וְזֶה תְּרוּמָה׳; ׳זֶה וַדַּאי וְזֶה דְּמַאי׳, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: ׳הֶחָשׁוּד עַל דָּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוּ׳ - לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ:

ה. נָכְרִי שֶׁהָיָה צוֹוֵחַ וְאוֹמֵר: ׳בֹּאוּ וּקְחוּ לָכֶם - ׳פֵּרוֹת עֲזָק[11] הֵן׳; ׳פֵּרוֹת עֲרֵלָה הֵן׳; ׳פֵּרוֹת רִבְעִי הֵן׳ - אֵין נֶאֱמָן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמְשַׁבֵּחַ מִקָּחוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ׳מֵאִישׁ פְּלוֹנִי כּוּתִי לְקַחְתִּים׳; ׳מֵאִישׁ פְּלוֹנִי נָכְרִי לְקַחְתִּים׳; ׳מִשֶּׁלִּי הֵבֵאתִים׳ - נֶאֱמָן לְהַחְמִיר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין נֶאֱמָן, שֶׁדִּבְרֵי הַנָּכְרִי לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין:

ו. הָאוֹמֵר לְמִי שֶׁאֵין נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת: ׳קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר וּמִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן׳ - אֵין נֶאֱמָן. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין נֶאֱמָן, שֶׁמָּא מָצָא אַחֵר קָרוֹב הֵימֶנּוּ. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי, בְּאוֹמֵר: ׳צֵא אֱכוֹל אֶת הַכִּכָּר וַאֲנִי נוֹתֵן אֶת דָּמֶיהָ׳; ׳צֵא שְׁתֵּה רְבִיעִית יַיִן וַאֲנִי נוֹתֵן אֶת דָּמֶיהָ׳ - שֶׁהוּא נֶאֱמָן.

[11] פֵּרוֹת מְשֻׁמָּרִים, וְהַמְדֻבָּר בִּשְׁנַת שְׁבִיעִית.

הַשָּׁלֵם

ז. הִנִּיחָם לָעִיר, וְהָיְתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ יָדוֹ, וְאֵין מַכִּיר שָׁם אָדָם. וְכֵן מִי שֶׁעָמַד עַל הַגֶּרֶן, וְהָיְתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ יָדוֹ, וְאֵין מַכִּיר שָׁם אָדָם - הֲרֵי זֶה נִשְׁאַל לַחֲבֵרִים וּלְעַמֵּי הָאָרֶץ; דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין נִשְׁאָלִים עַל הַתְּרוּמָה אֶלָּא לַחֲבֵרִים בִּלְבַד:

ח. הָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ סִיעָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וְאָמַר: ׳מִי כָּאן נֶאֱמָן? מִי כָּאן מְעַשֵּׂר׳? אָמַר לוֹ אֶחָד: ׳אֲנִי׳! - אֵינוֹ נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ שֶׁהוּא נֶאֱמָן: ׳אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן׳ - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ: ׳אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן׳? וְאָמַר לוֹ: ׳נֶאֱמָן׳, בְּפָנָיו - אֵינוֹ נֶאֱמָן. שֶׁלֹּא בְּפָנָיו - נֶאֱמָן. ׳מְעַשֵּׂר הוּא׳ - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. אָמַר לוֹ שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר: בְּפָנָיו - נֶאֱמָן, שֶׁלֹּא בְּפָנָיו - אֵין נֶאֱמָן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאֵין מַכִּיר שָׁם אָדָם, אֲבָל אִם הָיָה מַכִּיר שָׁם אָדָם - לֹא יִטּוֹל אֶלָּא מִן הַמֻּמְחֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא שָׁהָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֲבָל שָׁהָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם - לֹא יִטּוֹל אֶלָּא מִן הַמֻּמְחֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, אֲבָל בִּשְׁבִיעִית וּבְטָהֳרוֹת - אֵין נֶאֱמָן:

ט. הָרוֹצֶה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה כְּאֶחָד - נוֹטֵל כְּדֵי תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה. וְכַמָּה הֵם? אֶחָד מֵעֶשְׂרִים. הָאוֹמֵר: אֶחָד מִמֵּאָה מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ כָּאן, הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. וְעוֹד אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ כָּאן, הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה חֻלִּין, וְהַשְּׁאָר תְּרוּמָה עַל הַכֹּל. מֵאָה חֻלִּין שֶׁיֵּשׁ כָּאן, הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ, זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, וְהַשְּׁאָר חַלָּה. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת. הַלּוֹקֵחַ מִן הַפַּלְטֵר - מְעַשֵּׂר מִכָּל טָפוּס וְטָפוּס. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַתִּיר בַּחַלָּה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁכָּלָן מַפְרִישִׁין - נוֹטֵל חַלָּה מִכֻּלָּן, אֲבָל מִקְצָתָן מַפְרִישִׁין וּמִקְצָתָן אֵין מַפְרִישִׁין - נוֹטֵל חַלָּה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

תּוֹסֶפְתָּא

י. פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין וְאוֹכְלִין וְהוֹתִירוּ פְּרוּסוֹת, וְכֵן אוֹרְחִין שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין וְאוֹכְלִין וְהוֹתִירוּ פְּרוּסוֹת, וּנְתָנוּם לַשַּׁמָּשׁ, אוֹ שֶׁהָיוּ אֲחֵרִים מְלַקְּטִין תַּחְתֵּיהֶן - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. שָׁחַק אֶת הַפַּת וַעֲשָׂאָהּ פֵּרוּרִין, אוֹ גְּרוֹגָרוֹת וַעֲשָׂאָן דְּבֵלָה - מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשָׁנָה שֶׁבַע, אֲבָל בִּשְׁאָר שָׁנִים - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

יא. הַלּוֹקֵחַ מִן הֶעָנִי, וְכֵן עָנִי שֶׁנָּתְנוּ לוֹ פְּרוּסוֹת פַּת וּגְרוֹגָרוֹת - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בְּתָמָרִים וּבָעֲמָקִים - מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בְּגְרוֹגָרוֹת, בִּשְׁנַת שֶׁבַע - מְעַשֵּׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל, בִּשְׁאָר שָׁנִים - מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

יב. הַלּוֹקֵחַ מִן הַפַּלְטֵר - מְעַשֵּׂר מִכָּל דְּפוּס וּדְפוּס. וְאִם הָיָה מְבִיאָן וְצוֹבְרָן לְפָנָיו - נוֹטֵל מַעֲשֵׂר מִכָּל קְשׁוּת וְקִשּׁוּת, וּמִכָּל אֲגוּדָה וַאֲגוּדָה, וּמִכָּל תְּמָרָה וּתְמָרָה. הַלּוֹקֵחַ מִן חֲנָוָנִי, וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּה, אַף עַל פִּי שֶׁמַּכִּיר אֶת הַחֲבִית שֶׁהִיא הִיא - לֹא יְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה. וְאִם הָיָה מְבִיאָן וְאוֹגְדָן לְפָנָיו - מְעַשֵּׂר מִכָּל קְשׁוּת וְקִשּׁוּת, וּמִכָּל אֲגוּדָה וַאֲגוּדָה, וּמִכָּל תְּמָרָה וּתְמָרָה:

יג. הַלּוֹקֵחַ מִן הַסִּיטוֹן וְנִמְלַךְ לְהַחֲזִיר - לֹא יַחֲזִיר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל דְּמַאי, אֲבָל בְּשֶׁל וַדַּאי - הֲרֵי זֶה אָסוּר. לָקַח הֵימֶנּוּ בְּאֶסֶר יֵרָק, בְּאֶסֶר גְּלוּסְקִין, בְּאֶסֶר רִמּוֹנִין, וְנִמְלַךְ לְהַחֲזִיר - לֹא יַחֲזִיר עַד שֶׁהוּא מְתַקְּנָן. בְּשֶׁל דְּמַאי, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשֶׁל וַדַּאי:

יד. הַטָּבֶל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר - מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו - נוֹטֵל מִן הַחֻלִּין כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְכֵן מַעֲשֵׂר טֶבֶל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. וְאִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר - מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְאִם לָאו - נוֹטֵל אֶת הַחֻלִּין כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבְּמַעֲשֵׂר טֶבֶל:

הַשָּׁלֵם

טו. יָרָק שֶׁל חֻלִּין שֶׁבִּשְּׁלוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן - הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר - מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו, דָּבָר הַנִּבְלָל - בּוֹלֵל וְנוֹטֵל. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נִבְלָל - נוֹטֵל מִן הַקֻּלַּח וּמִן הַחֲתִיכוֹת וּמִן הַבִּיצָה:

טז. אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ וּלְפוֹעֲלָיו: ״צְאוּ וְאִכְלוּ בְּדֵינָר זֶה, וּשְׁתוּ בְּדֵינָר זֶה״, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ. אֲבָל אִם אָמַר: ״צְאוּ וְאִכְלוּ אֶת הַכִּכָּר וַאֲנִי נוֹתֵן דָּמֶיהָ״; ״צְאוּ וּשְׁתוּ רְבִיעִית וַאֲנִי נוֹתֵן דָּמֶיהָ״ - הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וּמִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת וּמִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ:

יז. הַנּוֹתֵן צֶמֶר לְצַבָּע נָכְרִי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא צָבָעוֹ בְּחֹמֶץ שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ. אִם בָּא לְבֵית הַחֶשְׁבּוֹן - אָסוּר:

יח. לֹא יִתֵּן אָדָם תְּרוּמַת בֵּיתוֹ לְשׁוֹמֵר בֵּיתוֹ, וְלֹא בְּכוֹרֵי צֹאנוֹ לְרוֹעֵה צֹאנוֹ, אִם נָתַן לָהֶם שְׂכָרָן. רָצָה, נוֹתֵן לָהֶם לְשֵׁם טוֹבָה. לֹא יִתֵּן יִשְׂרָאֵל בְּהֶמְתּוֹ לְטַבָּח כֹּהֵן לְשָׁחוֹט, וְלֹא בְּכוֹר לְרוֹעֶה כֹּהֵן לִרְעוֹת לוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָן:

יט. רַשַּׁאי יִשְׂרָאֵל שֶׁיֹּאמַר לַכֹּהֵן: הֵילֵךְ סֶלַע זֶה וְתֵן תְּרוּמָה לְבֶן בִּתִּי כֹּהֵן, תֵּן בְּכוֹר לְבֶן בִּתִּי כֹּהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲנִי אוֹמֵר[12], כָּל מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״הֵילֵךְ סֶלַע זֶה וּתְנֵם לְבֶן בִּתִּי כֹּהֵן״:

כ. יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּכַר אֶת זֵיתוֹ בְּשִׁשִּׁים לוֹג טְבָלִים, וְאָמַר לוֹ כֹּהֵן: ״תְּנֵם לִי בְּשִׁשִּׁים לוֹג מְתֻקָּנִין וּמַעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי״ - מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית, וְלֹא מִשּׁוּם רִבִּית, וְלֹא מִשּׁוּם מְחַלֵּל אֶת הַקָּדְשִׁים:

---

[12] בְּנוּסְחַת הַסְּפָרִים מוּבֵאת פִּסְקָה זוֹ כָּאן: ״אַף בְּמַתָּנוֹת מְקֻדָּשׁ בַּכְּהֻנִּים כֵּן. כֵּיצַד? הֲרֵי עָלַי מֵאתַיִם זוּז״.

תּוֹסֶפְתָּא

כא. מַפְרִישִׁין תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִמָּקוֹם הַיִּקָּר לְמָקוֹם הַזּוֹל, אוֹ מִמָּקוֹם הַזּוֹל לְמָקוֹם הַיִּקָּר. כֵּיצַד? הָיוּ לוֹ תִּשְׁעָה כּוֹרִין בִּיהוּדָה וְאֶחָד בִּיהוּדָה – אוֹמֵר: ׳כּוֹר שֶׁבִּיהוּדָה עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעָה כּוֹרִין שֶׁבַּגְּלִיל, אוֹ ׳כּוֹר שֶׁבַּגְּלִיל עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעָה כּוֹרִין שֶׁבִּיהוּדָה׳. יֶתֶר עַל כֵּן אָמְרוּ: יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי חֲבָרִים, אֶחָד בִּיהוּדָה וְאֶחָד בַּגְּלִיל. וְלוֹ שְׁנֵי כּוֹרִין, אֶחָד בִּיהוּדָה וְאֶחָד בַּגְּלִיל. אוֹמֵר לָזֶה שֶׁבִּיהוּדָה: ׳בֹּא וְטוֹל לְךָ כּוֹר שֶׁבַּגְּלִיל׳. וְלָזֶה שֶׁבַּגְּלִיל: ׳בֹּא וְטוֹל לְךָ כּוֹר שֶׁבִּיהוּדָה׳, וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מֵהֶם כְּשֶׁעַר הַזּוֹל:

כב. אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּמָקוֹם הַיִּקָּר כְּשַׁעַר הַזּוֹל, אֵין פּוֹדִין מִכֶּסֶף לֵוִי בְּמָקוֹם הַיִּקָּר כְּשַׁעַר הַזּוֹל:

כג. כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם שֶׁהָיוּ מְסִיעִין בֵּין הַגָּרְנוֹת – אֵין נוֹתְנִין לָהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בִּשְׁכָרָן. וְאִם נְתָנָן – הֲרֵי זֶה חִלְּלוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר יח, לב): ״וְאֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ״ – [כְּבָר הֵן חֲלִין]. וְאָמַר (מַלְאָכִי ב, ח): ״שְׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר ה׳ צְבָאוֹת״. יֶתֶר עַל כֵּן אָמְרוּ: תְּרוּמָתָן – אֵין תְּרוּמָה, וּמַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן – אֵינָן מַעֲשְׂרוֹת. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁבִּקְּשׁוּ חֲכָמִים לְקוֹנָסָן לִהְיוֹת פֵּירוֹתֵיהֶן צְרִיכִין לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה מִשֶּׁלָּהֶן. וַעֲלֵיהֶן הַכָּתוּב אוֹמֵר (מִיכָה ג, יא): ״רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפּוֹטוּ וְכֹהֲנֶיהָ״ וְגוֹ׳, לְפִיכָךְ הֵבִיא עֲלֵיהֶן הַמָּקוֹם שָׁלֹשׁ פְּרָעָנִיּוֹת כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת שֶׁבְּיָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ג, יב): ״לָכֵן בִּגְלָלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ״ וְגוֹ׳:

כד. מְעַשְּׂרִין מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל כּוּתִי, וּמִשֶּׁל כּוּתִי עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל נָכְרִי, וּמִשֶּׁל נָכְרִי עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִן הַכֹּל עַל הַכֹּל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מְעַשְּׂרִין מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשֶּׁל כּוּתִים עַל שֶׁל כּוּתִים, וּמִשֶּׁל נָכְרִים עַל שֶׁל נָכְרִים. אֲבָל לֹא מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל כּוּתִים, וְלֹא מִשֶּׁל כּוּתִים עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא מִשֶּׁל נָכְרִים עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁל נָכְרִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי: מַעֲשֶׂה שֶׁנִּתְעָרְבוּ לִי פֵּרוֹת טְבָלִין, בָּאתִי וְשָׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי טַרְפוֹן, אָמַר לִי: צֵא וְקַח פֵּרוֹת מִן הַשּׁוּק וְעַשֵּׂר עֲלֵיהֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר אַף מִשֶּׁל כּוּתִים, כְּשֵׁם שֶׁעָשׂוּ פֵּרוֹת יִשְׂרָאֵל דְּמַאי אַחַר רָבָן, וְאֵין תּוֹרְמִים וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה – כָּךְ עָשׂוּ פֵּרוֹת כּוּתִים וַדַּאי אַחַר רָבָן, וְאֵין תּוֹרְמִים וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה:

כה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּמָקוֹם שֶׁעָשׂוּ פֵּרוֹת כּוּתִים וַדַּאי כְּגוֹן יֶרֶק שֶׁבְּכָפָר עוֹתְנַי – מְעַשֵּׂר מֵהֶן עַל הַטְּבָלִין, אֲבָל לֹא מִן הַטְּבָלִין עֲלֵיהֶן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּלוֹקֵחַ מִן הַשּׁוּק, אֲבָל הַמּוֹצֵא פֵּרוֹת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אוֹ שֶׁשְּׁלַח לוֹ חֲבֵרוֹ פֵּרוֹת – נוֹהֵג בָּהֶן דְּמַאי:

כו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת בַּדְּמַאי. מַעֲשֶׂה שֶׁנִּתְכַּנְּסוּ רַבּוֹתֵינוּ לָעֲלִיָּרוֹת שֶׁל כּוּתִים שֶׁעַל יַד הַיִּרְדֵּן, וְהֵבִיאוּ לִפְנֵיהֶם יֶרֶק. קָפַץ רַבִּי עֲקִיבָה וְעָשְׂרוֹ וַדַּאי. אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: ׳עֲקִיבָה! הֵיאַךְ מְלָאֲךָ לִבְּךָ לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי חֲבֵרֶךָ? אוֹ מִי נָתַן לְךָ רְשׁוּת לְעַשֵּׂר׳? אָמַר לוֹ: ׳וְכִי הֲלָכָה קָבַעְתִּי בִּיְשִׂרְאֵל? יֶרֶק שֶׁלִּי עִשַּׂרְתִּי׳! אָמַר לוֹ: ׳תֵּדַע לְךָ שֶׁקָּבַעְתָּ הֲלָכָה בִּיְשִׂרְאֵל שֶׁעִשַּׂרְתָּ יֶרֶק שֶׁלְּךָ׳. כְּשֶׁהָלַךְ רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְבֵינֵיהֶן עָשָׂה תְּבוּאוֹת וְקִטְנִיּוֹת – דְּמַאי, וּשְׂאָר כָּל פֵּירוֹתֵיהֶן – וַדַּאי. כְּשֶׁחָזַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְבֵינֵיהֶן, וְרָאָה שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ, עָשָׂה כָּל פֵּירוֹתֵיהֶן – וַדַּאי:

כז. עָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב – חַיָּב בַּמַּעֲשְׂרוֹת, אֵין תְּרוּמָתָן מְדַמַּעַת, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן חֹמֶשׁ:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שִׁשִּׁי

א. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִן הַכּוּתִי – תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מָה אִם יִרְצֶה הַכּוּתִי הַזֶּה שֶׁלֹּא לְתָרֵם פֵּרוֹתָיו – אֵינוֹ רַשַּׁאי, אֶלָּא חוֹלֵק וְנוֹתֵן לוֹ:

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ב. הַשּׂוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. לְפִיכָךְ, אִם חָזַר הַנָּכְרִי וְנִתְגַּיֵּר, אוֹ שֶׁמָּכַר לְיִשְׂרְאֵל - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. שָׂכַר מִמֶּנּוּ שָׂדֶה - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. מַה בֵּין שׂוֹכֵר לְחוֹכֵר? הַשּׂוֹכֵר - בִּמְעוֹת, וְהַחוֹכֵר - בִּפֵּרוֹת:

ג. הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. לְפִיכָךְ: אִם חָזַר הַנָּכְרִי וְנִתְגַּיֵּר, אוֹ שֶׁמְּכָרָהּ לְיִשְׂרְאֵל אַחֵר - נוֹהֵג בָּהּ דְּמַאי:

ד. הַשּׁוֹקֵל לְאוֹצָר[13] הַשּׁוֹקֵל לְקִטְרוֹן[14] - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ה. לֹא יֹאמַר יִשְׂרְאֵל לְכוּתִי וּלְנָכְרִי וּלְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת: ״הִילֵךְ מָאתַיִם זוּז וּשְׁקוֹל תַּחְתַּי מִן הָאוֹצָר״. אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ״פּוֹטְרֵנִי מִן הָאוֹצָר״. וְכֵן לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: ״הִילֵךְ מָאתַיִם זוּז וְעוּל[15] תַּחְתַּי לְאַמְנוּת״. אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ״פּוֹטְרֵנִי מִן הָאוּמָנוּת״:

ו. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרְאֵל - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נָתַן לוֹ מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת וּמִמִּין אַחֵר - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה נָתַן לוֹ, בֵּין מֵאוֹתוֹ הַמִּין בֵּין מִמִּין אַחֵר - תּוֹרֵם וְנוֹתֵן לוֹ. אִם מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת נָתַן לוֹ, בֵּין מֵאוֹתוֹ הַמִּין בֵּין מִמִּין אַחֵר - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. קִבֵּל הֵימֶנּוּ זֶרַע לְתֵּן לוֹ פֵּרוֹת בַּגֹּרֶן - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. מָקוֹם שֶׁחוֹלְקִין עַל הַגֹּרֶן - חוֹלֵק לוֹ בְּפָנָיו. קִבֵּל הֵימֶנּוּ מָעוֹת לְתֵּן לוֹ פֵּרוֹת - לְעוֹלָם מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ז. יִשְׂרְאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְקָצֵר שִׁבֳּלִין, כַּרְמוֹ לְבָצֵר בְּעֲנָבִים, זֵיתָיו לִמְסוֹק בַּזֵּיתִים - נוֹתֵן לוֹ כְּמוֹת שֶׁהֵן. שָׂדֶהוּ לְקָצֵר בַּחִטִּין, כַּרְמוֹ לְבָצֵר בַּיַּיִן, זֵיתָיו לִמְסוֹק בַּשֶּׁמֶן - מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

ח. הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשֻׁלָּם מִשּׁוּם רַבִּי נָתָן אָחִיו, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חִסְמָא: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה אֲבוֹתָיו מִן הַנָּכְרִי לִמּוֹסְקוֹ לְזֵיתִים - נוֹתֵן לוֹ כְּמוֹת שֶׁהֵן:

ט. חָבֵר וְעַם הָאָרֶץ שֶׁיִּרְּשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן עַם הָאָרֶץ - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״; ״אַתָּה יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה חִטִּין וַאֲנִי שְׂעוֹרִים״; ״טוֹל אַתָּה הַלַּח וַאֲנִי הַיָּבֵשׁ״, אֶלָּא חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. חוֹלֵק לוֹ בִּפְנֵי חָבֵר. חָבֵר - אוֹכֵל אֶת הַיָּבֵשׁ, וְשׁוֹרֵף אֶת הַלַּח, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: כָּל טָהֳרוֹתָיו שֶׁל עַם הָאָרֶץ נִשְׂרָפוֹת:

י. יָרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן חָבֵר - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר: ״טוֹל אַתָּה חִטִּין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וַאֲנִי חִטִּין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי״; ״אַתָּה יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: חָבֵר שָׁמֵת וְהִנִּיחַ בָּנִים חֲבֵרִים וְעַמֵּי הָאָרֶץ - לֹא יוֹרִישׁ טָהֳרוֹתָיו לְעַמֵּי הָאָרֶץ, אֶלָּא לַחֲבֵרִים בִּלְבַד. הִנִּיחַ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - אֵין רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה חִטִּים, וַאֲנִי אֹטֶל שְׂעוֹרִים״; ״אַתָּה יַיִן, וַאֲנִי שֶׁמֶן״, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה מָעוֹת שֶׁל חִטִּים, וַאֲנִי מָעוֹת שֶׁל שְׂעוֹרִין״; ״טוֹל אַתָּה מָעוֹת שֶׁל יַיִן, וַאֲנִי מָעוֹת שֶׁל שֶׁמֶן״:

יא. חָבֵר וּמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלָּקְחוּ פֵּרוֹת, שֶׁיִּרְשׁוּ, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה חִטִּין, וַאֲנִי שְׂעוֹרִין״; ״אַתָּה יַיִן, וַאֲנִי שֶׁמֶן״, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁמָּתָר לְמוֹכְרוֹ דְּמַאי - רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן. לָקְחוּ גְּדִישׁ שֶׁל תְּבוּאָה, עְבִיט שֶׁל עֲנָבִים,

הַשָּׁלֵם

---

[13] מִי שֶׁשּׁוֹקֵל לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ מַה שֶּׁנּוֹתְנִים תְּבוּאָה עֲבוּר מַס לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ - צָרִיךְ גַּם כֵּן לְעַשֵּׂר תְּחִלָּה.

[14] שֵׁם שַׂר שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ מַס, וְהוּא שַׂר הָעִיר.

[15] וְהַכְּנֵס.

תּוֹסֶפְתָּא

וּמַעֲטָן שֶׁל זֵיתִים - זֶה מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ וְזֶה מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ. אִם לָקְחוּ וְאַחַר כָּךְ שִׁתְּפוּ - צָרִיךְ לְעַשֵּׂר עַל הַכֹּל. זֶה הֵבִיא עוֹמְרֵי שִׁבֳּלִין שֶׁלּוֹ, וְזֶה הֵבִיא עוֹמְרֵי שִׁבֳּלִין שֶׁלּוֹ. זֶה הֵבִיא סַלֵּי זֵיתִים מִשֶּׁלּוֹ, וְזֶה הֵבִיא סַלֵּי זֵיתִים מִשֶּׁלּוֹ. זֶה הֵבִיא סַלֵּי עֲנָבִים מִשֶּׁלּוֹ, וְזֶה הֵבִיא סַלֵּי עֲנָבִים מִשֶּׁלּוֹ. אוֹ שֶׁבָּצְרוּ אֶת כַּרְמֵיהֶם בְּתוֹךְ גַּת אַחַת. אֶחָד מְעַשֵּׂר, וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר, הַמְעַשֵּׂר - מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁלּוֹ וַדַּאי, וַחֲצִי חֶלְקוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ דְּמַאי:

יב. גֵּר וְנָכְרִי שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן נָכְרִי, רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה צַלָּמִים, וַאֲנִי כֵּלִים״; ״אַתָּה יַיִן, וַאֲנִי פֵּירוֹת״. אוּנְקְלוּס הַגֵּר חָלַק מֵאֲחִיו, וְהֶחְמִיר עַל עַצְמוֹ, הוֹלִיךְ חֶלְקוֹ לַיָּם הַמֶּלַח. יָרַשׁ אֶת הַמָּרְחָץ - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״תְּהֵא שַׁבָּת בְּחֶלְקֶךָ, וְחוֹל בְּחֶלְקִי״:

יג. יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִי שֶׁלָּקְחוּ בֵּיתוֹ שֶׁל נָכְרִי, אֵין רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״טוֹל אַתָּה צַלָּמִים וַאֲנִי כֵּלִים״; ״אַתָּה יַיִן, וַאֲנִי פֵּרוֹת״. לָקְחוּ מֶרְחָץ, אֵין רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״תְּהֵא שַׁבָּת בְּחֶלְקֶךָ, וְחוֹל בְּחֶלְקִי״. וְאִם הִתְנָה עִמּוֹ מִתְּחִלָּה עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת כֵּן - מֻתָּר:

יד. עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים, שׁוֹמְרֵי יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹמְרֵי נָכְרִים, מְתַקְּנִין וְשֶׁאֵין מְתַקְּנִין, שׁוֹמְרִין מְתַקְּנִין וְשׁוֹמְרִין אֵין מְתַקְּנִין - רַשַּׁאי לוֹמַר זֶה לָזֶה: ״צְפוֹן הָעִיר בְּחֶלְקֵנוּ, וּדְרוֹמוֹ בְּחֶלְקְכֶם״. אִם בָּאוּ לְחֻשְׁבּוֹן - אָסוּר:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, וְכֹהֵן מִכֹּהֵן, וְלֵוִי מִלֵּוִי - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶם. יִשְׂרָאֵל וְכֹהֵן שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִלֵּוִי, אוֹ יִשְׂרָאֵל וְלֵוִי שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן - רַשָּׁאִין לְהַתְנוֹת בֵּינֵיהֶן שֶׁהַמַּעֲשֵׂר לָאֶמְצַע:

ב. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן - תְּרוּמָה לַכֹּהֵן, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶם. קִבֵּל שָׂדֶה מִלֵּוִי - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַלֵּוִי, תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן:

הַשָּׁלֵם

לֵוִי שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן - תְּרוּמָה לַכֹּהֵן, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִלֵּוִי - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַלֵּוִי, תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶם. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִלֵּוִי, וְאָמַר לוֹ: ״עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי״; ״עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלְּךָ״. ״עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ״ - מֻתָּר. כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: ״עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי״ - אָסוּר. ״עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלְּךָ״ - מֻתָּר. ״עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ״, אִם קִבֵּל עָלָיו כְּדֶרֶךְ הַמְּקַבְּלִים - מֻתָּר, וְאִם לָאו - אָסוּר:

ג. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל[16], וְאָמַר: ״עַל מְנָת שֶׁיִּהְיוּ הַמַּעֲשְׂרוֹת לְפִלּוֹנִי״ - אָסוּר. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: ״עַל מְנָת שֶׁאֲטֹל אֲנִי וְאֶתְּנֵם לְפִלּוֹנִי״ - מֻתָּר. כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁשָּׁכְרוּ וְשָׁחְכְרוּ מִכֹּהֵן וּמִלֵּוִי - הַמַּעֲשְׂרוֹת לַשּׁוֹכֵר וְלַחוֹכֵר:

ד. כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁחָכַר פֵּרוֹת שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל. בְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע - מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן. בְּתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע, עַד שֶׁלֹּא מֵירְחוּ - מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן, מִשֶּׁמֵּירְחוּ - מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלּוֹ. מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לַכֹּהֵן, וְהַשְּׁאָר - שֶׁלּוֹ:

ה. חָכַר הוּא מֵהֶן פֵּרוֹת, עַד שֶׁלֹּא מֵירְחוּ, מַעֲשְׂרוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְנוֹתֵן לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה. מִשֶּׁמֵּירְחוּ, מַעֲשְׂרוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן. מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת וְנוֹתְנָן לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה:

ו. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל מָעוֹת מִכֹּהֵן לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אָמַר לוֹ: ״פָּחֲתוּ אוֹ

---

[16] תֵּקֶן בִּפְנִים כִּפְנֵי נַסְחַת הַגְּרַ״א, אֲבָל שָׁם אִיתָא עוֹד: שֶׁבִּכְתָב יָד הַגִּירְקָא: **כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁחָכַר פֵּרוֹת שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר: עַל מְנָת שֶׁאֲטֹל אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת וְאֶתֵּן לְפִלּוֹנִי - אָסוּר. עַל מְנָת שֶׁאֲטֹל אֲנִי וְאַתָּה, נְתָנָם לַכֹּהֵן - מֻתָּר.**

תּוֹסֶפְתָּא

הוֹתִירוּ הֲרֵי הֵן שֶׁלִּי, מַעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּךְ׳ – מָתָר. כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל לְקַח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אָמַר לוֹ: ׳פְּתָחוּ אוֹ הוֹתִירוּ הֲרֵי הֵן שֶׁלְּךָ, וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי׳, אִם נָתַן לוֹ שְׂכָרוֹ – מָתָר, וְאִם לָאו – אָסוּר:

ז. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן – תְּרוּמָה לַכֹּהֵן. מְכָרָהּ לְיִשְׂרָאֵל – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶם. קִבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. מְכָרָהּ לַכֹּהֵן – חוֹלְקִין. קִבֵּל שָׂדֶה מִבַּת יִשְׂרָאֵל – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. נִשֵּׂאת לַכֹּהֵן – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. קִבֵּל שָׂדֶה מִבַּת כֹּהֵן – תְּרוּמָה לְבַת כֹּהֵן. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל – חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. נִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה – חֲזָרָה לִתְחִלָּתָהּ:

ח. פָּרְתוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהָיְתָה שׁוּמָא[17] אֵצֶל יִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה בְּכוֹר, הַבְּכוֹר – לַכֹּהֵן; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַבְּכוֹר – לִשְׁנֵיהֶן. אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוּדָה: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּפֵרוֹת שָׂדֶה שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ? ! אָמְרוּ לוֹ: שָׂדֶה – גּוּפָהּ שֶׁלּוֹ, וּפֵרָה – גּוּפָהּ לִשְׁנֵיהֶן. אַף פֵּרָה, אִם הָיְתָה גּוּפָהּ שֶׁלּוֹ – בְּכוֹר לַכֹּהֵן:

ט. הַנּוֹתֵן שָׂדֵהוּ בְּקַבָּלָה לְכוּתִי וּלְנָכְרִי, וּלְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – צָרִיךְ לְעַשֵּׂר עַל יָדוֹ. הַנּוֹתֵן שָׂדֵהוּ בְּקַבָּלָה לְעַם הָאָרֶץ, עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – אֵין צָרִיךְ לְעַשֵּׂר עַל יָדוֹ. מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת – צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? עוֹמֵד עַל הַגֹּרֶן וְנוֹטֵל, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמַה שֶּׁאָכְלוּ, שֶׁאֵין אַחֲרָיוּת לָרַמָּאִין:

י. כֹּהֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר: ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלּוֹ לְעוֹלָם׳ וָמֵת – אֵין לְבָנָיו בַּמַּעֲשְׂרוֹת. ׳עַל מְנָת שַׁמַּעֲשְׂרוֹת לוֹ וְלִבְנוֹ׳ וָמֵת – מַעֲשְׂרוֹת לַבָּנִים. ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי כָּל זְמַן שֶׁשָּׂדֶה לְפָנֶיךָ׳, מְכָרָהּ לְאַחֵר, אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרָה וְלָקְחָהּ מִמֶּנּוּ – אֵין לְבָנָיו בַּמַּעֲשְׂרוֹת כְּלוּם:

יא. יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן, אָמַר לוֹ: ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ שָׁנִים׳ – מָתָר. ׳לְעוֹלָם׳ – אָסוּר, שֶׁאֵין כֹּהֵן עוֹשֶׂה כֹּהֵן. וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁהָיָה חַיָּב מָעוֹת לְיִשְׂרָאֵל – לֹא יֶהֱא גּוֹבֶה מֵאֲחֵרִים וּמְפָרֵשׁ עָלָיו, שֶׁאֵין לֵוִי עוֹשֶׂה לֵוִי:

יב. מַפְרִישׁ יִשְׂרָאֵל בֵּין בִּרְשׁוּת לֵוִי בֵּין בִּרְשׁוּת עָנִי, וְעוֹשֶׂה חֶשְׁבּוֹן בָּאַחֲרוֹנָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת בָּרִאשׁוֹנָה:

יג. כֹּהֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹ: ׳עַל מְנָת שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלִּי אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים׳ – אֵין רַשַּׁאי לְיַטַּע כֶּרֶם, וּלְזוֹרְעָהּ אִסְטִיס[18], וְלַעֲשׂוֹתָהּ שְׂדֵה קָנִים. ׳לְעוֹלָם׳ – רַשַּׁאי לְיַטְּעָהּ כֶּרֶם, וּלְזוֹרְעָהּ אִסְטִיס, וְלַעֲשׂוֹתָהּ שְׂדֵה קָנִים:

מַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר לֶחָבֵר: ׳קַח לִי אֲגַדַּת יֶרֶק אֶחָד, גְּלוּסְקִין אֶחָד׳ – רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ לְעַשֵּׂר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הֶחְלִיף אֶת הַמָּעָה – צָרִיךְ לְעַשֵּׂר:

ב. חֲמִשָּׁה שֶׁאָמְרוּ לְאֶחָד: ׳צֵא וְהָבֵא לָנוּ עֶשֶׂר גְּלוּסְקִין, עֶשֶׂר אֲגַדּוֹת שֶׁל יֶרֶק׳. הֵבִיא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ – אֵין צְרִיכִין לְעַשֵּׂר אֶלָּא עַל חֶלְקָן בִּלְבַד. הֵבִיא לָהֶן מְעֹרָבִין – חֲבֵרִין שֶׁבָּהֶן צְרִיכִין לְעַשֵּׂר עַל הַכֹּל. נָתְנוּ לוֹ אַחַת יְתֵרָה – רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לַשְּׁלִיחַ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לָאֶמְצַע:

ג. הַמַּזְמִין אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְהוּא אֵין מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, אוֹמֵר מֵעֶרֶב

---

[17] שֶׁנָּתַן לוֹ אֶת הַפָּרָה בְּשׁוּמָא, כַּמָּה הִיא שָׁוָה, וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה רָוַח אוֹ הֶפְסֵד יַחֲלֹקוּ.

[18] מִין שֶׁצּוֹבְעִים בּוֹ וְאֵין דֶּרֶךְ לְלַקְּטָם אֶלָּא אַחַר אַרְבַּע שָׁנִים.

תּוֹסֶפְתָּא

שַׁבָּת: ׳מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ מָחָר - הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר - עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת׳. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הֵיאַךְ זֶה מְעַשֵּׂר דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לְתוֹךְ יָדוֹ? מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּהוֹלֵךְ וְלוֹקֵחַ מִמָּקוֹם שֶׁלָּקַח זֶה. מָזְגוּ אֶת הַכּוֹס, אָמַר: ׳מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְשַׂיֵּר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס - הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר - עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת׳:

ד. פּוֹעֵל שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת, וְהוּא אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תְּנֵאי בַּיִת דִּין הוּא שֶׁתְּהֵא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מֻשָּׁל בַּעַל הַבַּיִת, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מֻשָּׁל פּוֹעֵל:

ה. הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וְשָׁכַח וְלֹא הִפְרִישׁ, אוֹמֵר: ׳שְׁנֵי לוֹגִין מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ - הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה. וַעֲשָׂרָה הַבָּאִין אַחֲרֵיהֶן - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. וְתִשְׁעָה הַבָּאִין אַחֲרֵיהֶן - מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מֵחֵל וְשׁוֹתֶה מִיָּד; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁמָּא יִבָּקַע הַנּוֹד וְנִמְצָא שׁוֹתֶה טֶבֶל! אָמַר לָהֶם: לְכְשֶׁיִּבָּקַע:

ו. הָיוּ לוֹ תְּאֵנִים שֶׁל טֶבֶל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהוּא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אוֹ בַּשָּׂדֶה - אוֹמֵר: ׳שְׁנֵי תְּאֵנִים שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ - הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה. וְעֶשֶׂר הַבָּאוֹת אַחֲרֵיהֶן - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. וְתֵשַׁע הַבָּאוֹת אַחֲרֵיהֶן - מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׳. הָיוּ דֹּמֵאי, אוֹמֵר: ׳מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ מָחָר - הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר. וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר - עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת׳:

ז. נוֹטֵל תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַנִּיחָהּ בְּמָקוֹם הַמֻּצְנָע, אַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְּרוּמָה טְמֵאָה:

הַשָּׁלֵם

ח. הֲרֵי שֶׁהָיָה טוֹעֵן כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וְרָאָה שֶׁהֵן מִשְׁתַּבְּרוֹת - לֹא יֹאמַר: ׳הֲרֵי זֶה תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת עַל פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי׳. וְאִם אָמַר - לֹא אָמַר כְּלוּם. אֲבָל קוֹרֵא שֵׁם לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהּ עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעַ לָאָרֶץ. לֹא יַטִּיחַ אָדָם שֶׁמֶן, לֹא לְתוֹךְ נֵר חָדָשׁ, וְלֹא לְתוֹךְ הַמְּדוֹרָה, וְלֹא לְתוֹךְ דָּבָר הַמַּאֲבִיד. אֲבָל קוֹרֵא שֵׁם לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהּ עַד שֶׁלֹּא תַּגִּיעַ לָאָרֶץ. כֵּיצַד בּוֹ: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר חֲבִיּוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְשֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָהוֹר, רָאָה אַחַת מֵהֶן שֶׁנִּשְׁפְּכָה אוֹ שֶׁנִּתְגַּלְתָּה - אוֹמֵר: ׳הֲרֵי זוֹ עֲשִׂירִית תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשַׁע אֵלּוּ׳. בְּשֶׁמֶן - אָסוּר מִפְּנֵי הֶפְסֵד כֹּהֵן. וְאִם אָמַר: ׳הֲרֵי זוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם:

ט. רָאָה אֶחָד שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת, וְאָמַר: ׳הֲרֵינִי כְּמָה שֶׁאָמַר זֶה׳ - דְּבָרָיו קַיָּמִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּסָמוּךְ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר הוּא:

י. הַמַּמְעִיט בְּמַעֲשְׂרוֹתָיו - מַעֲשְׂרוֹתָיו וּפֵרוֹתָיו מְקֻלְקָלִין. הַמַּרְבֶּה בְּמַעֲשְׂרוֹתָיו - מַעֲשְׂרוֹתָיו מְקֻלְקָלִין וּפֵרוֹתָיו מְתֻקָּנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סוֹמֵךְ עַל תְּנֵאי בֵּית דִּין:

יא. הַקּוֹרֵא שֵׁם לְשׁוּלֵי חָבִית - לֹא יִשְׁתֶּה מִפִּיהָ. לְפִיהָ - לֹא יִשְׁתֶּה מִשּׁוּלֶיהָ, מִפְּנֵי שֶׁהַמִּשְׁקִין מְעָרְבִין. אֲבָל הַקּוֹרֵא שֵׁם לְשׁוּלֵי מְגוּרָה - אוֹכֵל מִפִּיהָ. לְפִיהָ - אוֹכֵל מִשּׁוּלֶיהָ:

יב. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כַּלְכָּלוֹת שֶׁל טֶבֶל, בְּזוֹ מֵאָה וּבְזוֹ מֵאָה. נִטְלָה תְּרוּמָתָן וְאוֹמֵר: ׳מַעֲשְׂרוֹת זוֹ בְּזוֹ׳, הָרִאשׁוֹנָה - מְעֻשֶּׂרֶת. ׳שֶׁל זוֹ בְּזוֹ וְשֶׁל זוֹ בְּזוֹ׳ - אֵין הָרִאשׁוֹנָה מְעֻשֶּׂרֶת. נוֹטֵל שְׁנֵי תְּאֵנִים, שְׁנֵי עִשָּׂרִין, וְעִשּׂוּרוֹ שֶׁל עִשּׂוּר. ׳מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן מַעֲשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ׳ - קוֹרֵא שֵׁם. נוֹטֵל עֶשְׂרִים תְּאֵנִים מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. בְּזוֹ מֵאָה וּבְזוֹ מֵאתַיִם, אִם מֵהַגְּדוֹלָה הוּא נוֹטֵל - אֶחָד מֵעֶשְׂרָה. וְאִם מִקְּטַנָּה הוּא נוֹטֵל - עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם. בְּזוֹ מֵאָה וּבְזוֹ אֶלֶף, אִם מִגְּדוֹלָה

תּוֹסֶפְתָּא

נוֹטֵל – אַחַד עָשָׂר. וְאִם מְקַטַּנָּה – נוֹטֵל אֶת כֻּלָּהּ וְלֹא הִשְׁלִים, מִכָּאן וְאֵילָךְ – לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן׃

יג. הָיְתָה בְיָדוֹ כֻּלָּהּ שֶׁל פְּרוּת שֶׁאֵינָהּ מְתֻקֶּנֶת, נוֹטֵל שְׁנֵי תְּשִׁיעַ, הָאֶחָד וּתְשִׁיעַ הָאֶחָד שֶׁל תְּשִׁיעַ, בֵּין שֶׁהַטֶּבֶל מְרֻבֶּה עַל הַחֻלִּין, וּבֵין שֶׁהַחֻלִּין מְרֻבִּין עַל הַטֶּבֶל, נוֹטֵל אֶת כָּל הַחֻלִּין כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבַּטֶּבֶל, בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טֶבֶל מְרֻבֶּה עַל הַחֻלִּין, בֵּין הַחֻלִּין מְרֻבִּין עַל הַמַּעֲשֵׂר טֶבֶל – נוֹטֵל אֶת כָּל הַחֻלִּין, כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבַּמַּעֲשֵׂר טֶבֶל. מֵאָה טֶבֶל וְתִשְׁעִים טָבֵל – נוֹטֵל מֵאָה וְאֶחָד חֶסֶר עִשּׂוּר אֶחָד. תִּשְׁעִים טֶבֶל וּשְׁמוֹנִים טָבֵל – נוֹטֵל תִּשְׁעִים וְאֶחָד חֶסֶר שְׁנֵי עִשּׂוּרִים. שְׁמוֹנִים טֶבֶל וְשִׁבְעִים טָבֵל – נוֹטֵל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד חֶסֶר שְׁלִשָּׁה עִשּׂוּרִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ – לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן[19].

יד. הַמַּפְקִיד לוֹג טֶבֶל, אוֹכֵל עָלָיו תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע. הוּא אוֹמֵר: ׳לוֹג שֶׁבְּשׁוּלֵי חָבִית הֲרֵי הוּא חֻלִּין, וּשְׁאָר תְּרוּמָה עַל הַכֹּל׳. נָטַל לֶאֱכוֹל נָטַל לִשְׁתּוֹת, אוֹמֵר: ׳לוֹג שֶׁבְּשׁוּלֵי חָבִית עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל יֵין שֶׁמֶן שֶׁבְּחָבִית וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ, זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר, עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת׳. כֵּיצַד? הַמַּפְקִיד עֲשָׂרָה לוֹג מַעֲשֵׂר, אוֹכֵל עָלָיו תִּשְׁעִים, אוֹמֵר: ׳לוֹג שֶׁמֶן שֶׁבְּשׁוּלֵי חָבִית – הֲרֵי הֵן חֻלִּין. וּשְׁאָר תְּרוּמָה עַל הַכֹּל׳. נָטַל לֶאֱכוֹל וְנָטַל לִשְׁתּוֹת, אוֹמֵר: ׳מַעֲשֵׂר בִּדְרוֹמוֹ – עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל יַיִן שֶׁבְּחָבִית׳. גְּמָרָן וַדַּאי – נוֹתְנָן לַכֹּהֵן. סָפֵק גְּמָרָן סָפֵק לֹא גְּמָרָן – מַעֲשֵׂר עָלֵיהֶן וְקוֹרֵא שֵׁם לְמַעְשְׂרוֹתֵיהֶן. כֵּיצַד קוֹרֵא שֵׁם לְמַעְשְׂרוֹתֵיהֶן? אִם הָיוּ שֶׁל טֶבֶל, אוֹמֵר: ׳מַעֲשָׂרָן בִּדְרוֹמָן, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּדָרוֹם דְּרוֹמָן׳. אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל אוֹמֵר: ׳תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בִּדְרוֹם דְּרוֹמָן׳׃

הַשָּׁלֵם

טו. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי חָבִיּוֹת, אַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְאַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָהוֹר – מֵבִיא שְׁנֵי לָגִין, וּמְמַלֵּא מִזֶּה כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן, וּמִזֶּה כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן. הוֹלֵךְ אֵצֶל הָרִאשׁוֹן וְאוֹמֵר: ׳אִם זֶה מִין טָמֵא – אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם, וְאִם זֶה מִין טָהוֹר – עָשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן׳. וְהוֹלֵךְ אֵצֶל הַשֵּׁנִי וְאוֹמֵר: ׳אִם זֶה מִין טָמֵא – אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם, וְאִם זֶה מִין טָהוֹר, מִזֶּה עָשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל שְׁתֵּיהֶן׳. וְקוֹרֵא שֵׁם לָרִאשׁוֹן, וְחוֹזֵר וְקוֹרֵא שֵׁם לַשֵּׁנִי. נִמְצְאוּ חָבִיּוֹת מְתֻקָּנִין. הַלְּגִינִין אֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְאֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָהוֹר – שׁוֹתֶה מִזֶּה וְטוֹבֵל וְשׁוֹתֶה מִזֶּה וְטוֹבֵל – דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. שׁוֹתֶה מִשְׁנֵיהֶם כְּאֶחָת. וְטוֹבֵל בָּרִאשׁוֹנָה וְצָרִיךְ טְבִילָה בָּאַחֲרוֹנָה.

טז. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי חָבִיּוֹת, אַחַת שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין – מֵבִיא שְׁנֵי לָגִינִין וּמְמַלֵּא מִזּוֹ כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ, וּמִזֶּה כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ, הוֹלֵךְ אֵצֶל הָרִאשׁוֹן וְאוֹמֵר: ׳אִם זֶה מִין טָמֵא – אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם, וְאִם זֶה מִין טָהוֹר – עָשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ׳. וְהוֹלֵךְ אֵצֶל הַשֵּׁנִי וְאוֹמֵר: ׳אִם זֶה מִין טָמֵא – אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם. וְאִם זֶה מִין טָהוֹר – עָשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ׳. קוֹרֵא שֵׁם לָרִאשׁוֹן, וְחוֹזֵר וְקוֹרֵא שֵׁם לַשֵּׁנִי. נִמְצְאוּ חָבִיּוֹת מְתֻקָּנוֹת, וְהַלָּגִינִין, אֶחָד שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל טָמֵא, וְאֶחָד שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִים, שׁוֹתֶה מִזֶּה וְטוֹבֵל, וְשׁוֹתֶה מִזֶּה וְטוֹבֵל; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שׁוֹתֶה מִשְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, וְטוֹבֵל בָּאַחֲרוֹנָה׃

---

[19] בְּהַגָּהוֹת הַגְּרַ״א מוּבֵאת כָּאן גִּירְסָא נוֹסֶפֶת בְּשֵׁם ׳כְּתַב יָד׳: **מֵאָה טֶבֶל וְתִשְׁעִים טָבֵל – נוֹטֵל תִּשְׁעִים וְאֶחָד חֶסֶר עִשּׂוּר אֶחָד. מֵאָה טֶבֶל וּשְׁמוֹנִים טָבֵל – נוֹטֵל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד.**

שיר השירים פרק ב

א אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת
הָעֲמָקִים: **ב** כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין
הַבָּנוֹת: **ג** כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנִים
בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק
לְחִכִּי: **ד** הֱבִיאַנִי אֶל־בֵּית הַיָּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי
אַהֲבָה: **ה** סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים
כִּי־חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: **ו** שְׂמאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי
וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי: **ז** הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם
בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־
תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ: {ס} **ח** קוֹל
דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל־
הַגְּבָעוֹת: **ט** דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים
הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלֹּנוֹת
מֵצִיץ מִן־הַחֲרַכִּים: **י** עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ
רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ: **יא** כִּי־הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר
הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ: **יב** הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת
הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע
בְּאַרְצֵנוּ: **יג** הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים |
סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי לכי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־
לָךְ: {ס} **יד** יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה
הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלֵךְ כִּי־קוֹלֵךְ
עָרֵב וּמַרְאֵיךְ נָאוֶה: {ס} **טו** אֶחֱזוּ־לָנוּ שֻׁעָלִים
שֻׁעָלִים קְטַנִּים מְחַבְּלִים כְּרָמִים וּכְרָמֵינוּ
סְמָדַר: **טז** דוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ הָרֹעֶה
בַּשּׁוֹשַׁנִּים: **יז** עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סֹב֩
דְּמֵה־לְךָ דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל־הָרֵי
בָתֶר: {ס}

שיר השירים פרק ג

א עַל־מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי אֵת שֶׁאָהֲבָה
נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו: **ב** אָקוּמָה נָּא
וַאֲסוֹבְבָה בָעִיר בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחֹבוֹת אֲבַקְשָׁה אֵת
שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו: **ג** מְצָאוּנִי
הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי
רְאִיתֶם: **ד** כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצָאתִי
אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ עַד־
שֶׁהֲבֵיאתִיו אֶל־בֵּית אִמִּי וְאֶל־חֶדֶר
הוֹרָתִי: **ה** הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם
בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־
תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ: {ס} **ו** מִי זֹאת
עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מֹר
וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל: **ז** הִנֵּה מִטָּתוֹ
שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי
יִשְׂרָאֵל: **ח** כֻּלָּם אֲחֲזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ
חַרְבּוֹ עַל־יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת: {ס} **ט** אַפְרִיוֹן
עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן: **י** עַמּוּדָיו
עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ
רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם: **יא** צְאֶינָה | וְרֶאֶינָה
בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה־לּוֹ אִמּוֹ
בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ: {ס}

שיר השירים פרק ד

א הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד
לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר
גִּלְעָד: **ב** שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן־
הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין
בָּהֶם: **ג** כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה
כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ: **ד** כְּמִגְדַּל
דָּוִיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו

כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים: **ה** שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֻפָרִים
תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרוֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים: **ו** עַד שֶׁיָּפוּחַ
הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים אֵלֵךְ לִי אֶל־הַר הַמֹּור וְאֶל־
גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה: **ז** כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ:
{ס} **ח** אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי
תָּשׁוּרִי | מֵרֹאשׁ אֱמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן
מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים: **ט** לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי
כַלָּה לִבַּבְתִּנִי בְאַחַד בְּאַחַת מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עֲנָק
מִצַּוְּרֹנָיִךְ: **י** מַה־יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַלָּה מַה־טֹּבוּ
דֹדַיִךְ מִיַּיִן וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ מִכָּל־בְּשָׂמִים: **יא** נֹפֶת
תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ
וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן: {ס} **יב** גַּן | נָעוּל
אֲחֹתִי כַלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם: **יג** שְׁלָחַיִךְ
פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מִגָּדִים כְּפָרִים עִם־
נְרָדִים: **יד** נֵרְדְּ | וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן עִם כָּל־עֲצֵי
לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל־רָאשֵׁי
בְשָׂמִים: **טו** מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים מִן־
לְבָנוֹן: **טז** עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְּלוּ
בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגָּדָיו:

שיר השירים פרק ה

א בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי
אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם־חֲלָבִי
אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים: {ס} **ב** אֲנִי יְשֵׁנָה
וְלִבִּי עֵר קוֹל | דוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי־לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי
יוֹנָתִי תַּמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא־טָל קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי
לָיְלָה: **ג** פָּשַׁטְתִּי אֶת־כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה
רָחַצְתִּי אֶת־רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם: **ד** דוֹדִי שָׁלַח
יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו: **ה** קַמְתִּי אֲנִי לְפְתֹחַ
לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ־מֹור וְאֶצְבְּעֹתַי מֹור עֹבֵר עַל
כַּפּוֹת הַמַּנְעוּל: **ו** פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק
עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא
מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי: **ז** מְצָאֻנִי הַשֹּׁמְרִים
הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת־רְדִידִי
מֵעָלַי שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת: **ח** הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
יְרוּשָׁלִַם אִם־תִּמְצְאוּ אֶת־דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ
שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: **ט** מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה
בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ: **י** דוֹדִי
צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה: **יא** רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז
קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב: **יב** עֵינָיו
כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי מָיִם רְחֻצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת עַל־
מִלֵּאת: **יג** לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת
מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שֹׁושַׁנִּים נֹטְפוֹת מֹור
עֹבֵר: **יד** יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו
עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים: **טו** שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ
מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי־פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר
כָּאֲרָזִים: **טז** חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה
דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם:

שיר השירים פרק ו

א אָנָה הָלַךְ דוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ
וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ: **ב** דוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרֻגוֹת הַבֹּשֶׂם
לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שֹׁושַׁנִּים: **ג** אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי
לִי הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים: {ס} **ד** יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי
כְּתִרְצָה נָאוָה כִּירוּשָׁלִַם אֲיֻמָּה
כַּנִּדְגָּלוֹת: **ה** הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי
שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד: **ו** שִׁנַּיִךְ
כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם
מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם: **ז** כְּפֶלַח הָרִמּוֹן
רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ: **ח** שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת

וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר: **ט** אַחַת
הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא
לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת
וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ: {ס} **י** מִי־זֹאת הַנִּשְׁקָפָה
כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה
כַּנִּדְגָּלוֹת: {ס} **יא** אֶל־גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת
בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ
הָרִמֹּנִים: **יב** לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת
עַמִּי נָדִיב:

שיר השירים פרק ז

א שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה־בָּךְ
מַה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם: **ב** מַה־
יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת־נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ
חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן: **ג** שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר אַל־
יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה
בַּשּׁוֹשַׁנִּים: **ד** שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תָּאֳמֵי
צְבִיָּה: **ה** צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת
בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן
צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק: **ו** רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת
רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים: **ז** מַה־יָּפית
וּמַה־נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים: **ח** זֹאת קוֹמָתֵךְ
דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת: **ט** אָמַרְתִּי
אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו וְיִהְיוּ־נָא שָׁדַיִךְ
כְּאֶשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים: **י** וְחִכֵּךְ
כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי
יְשֵׁנִים: **יא** אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ: {ס} **יב** לְכָה
דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים: **יג** נַשְׁכִּימָה
לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם־פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר
הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים שָׁם אֶתֵּן אֶת־דֹּדַי
לָךְ: **יד** הַדּוּדָאִים נָתְנוּ־רֵיחַ וְעַל־פְּתָחֵינוּ כָּל־
מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ:

שיר השירים פרק ח

א מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אִמִּי אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ
אֶשָּׁקְךָ גַּם לֹא־יָבֻזּוּ לִי: **ב** אֶנְהָגְךָ אָבִיאֲךָ אֶל־בֵּית
אִמִּי תְּלַמְּדֵנִי אַשְׁקְךָ מִיַּיִן הָרֶקַח מֵעֲסִיס
רִמֹּנִי: **ג** שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ
תְּחַבְּקֵנִי: **ד** הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם מַה־
תָּעִירוּ | וּמַה־תְּעֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ:
{ס} **ה** מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־
דּוֹדָהּ תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ שָׁמָּה חִבְּלַתְךָ אִמֶּךָ
שָׁמָּה חִבְּלָה יְלָדַתְךָ: **ו** שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל־לִבֶּךָ
כַּחוֹתָם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה
כִשְׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ
שַׁלְהֶבֶתְיָה: **ז** מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־
הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־
כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ: {ס} **ח** אָחוֹת
לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲחֹתֵנוּ
בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר־בָּהּ: **ט** אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנֶה עָלֶיהָ
טִירַת כָּסֶף וְאִם־דֶּלֶת הִיא נָצוּר עָלֶיהָ לוּחַ
אָרֶז: **י** אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיֵיתִי
בְעֵינָיו כְּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם: {פ}
יא כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם
לַנֹּטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף: **יב** כַּרְמִי
שֶׁלִּי לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים
אֶת־פִּרְיוֹ: **יג** הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים
לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי: **יד** בְּרַח | דּוֹדִי וּדְמֵה־לְךָ לִצְבִי
אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בְשָׂמִים: {ש}

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת יתרו

יד	יום **ראשון**	עלות השחר (72 דק) ... 5:21 נץ החמה ..... 6:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:26 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:10 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:23	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות כא **ירושלמי:** גיטין יב **תוספתא:** דמאי ב **נ"ך:** שיר השירים ב **משניות:** שבת י **זהר:** חלק ג עמ' שכג-שכד	**1**
טו	יום **שני**	**ראש השנה לאילנות** עלות השחר (72 דק) ... 5:20 נץ החמה ..... 6:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:26 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:10 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:23	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות כב **ירושלמי:** גיטין יג **תוספתא:** דמאי ג **נ"ך:** שיר השירים ג **משניות:** שבת יא **זהר:** חלק ג עמ' שכה-שכו	**2**
טז	יום **שלישי**	עלות השחר (72 דק) ... 5:20 נץ החמה ..... 6:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:12 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:11 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:24	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות כג **ירושלמי:** גיטין יד **תוספתא:** דמאי ד **נ"ך:** שיר השירים ד **משניות:** שבת יב **זהר:** חלק ג עמ' שכו-שכח	**3**
יז	יום **רביעי**	**הילולת מוהרא"ש זיע"א** עלות השחר (72 דק) ... 5:19 נץ החמה ..... 6:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:12 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:25	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות כד **ירושלמי:** גיטין טו **תוספתא:** דמאי ה **נ"ך:** שיר השירים ה **משניות:** שבת יג **זהר:** חלק ג עמ' שכט- של	**4**
יח	יום **חמישי**	עלות השחר (72 דק) ... 5:18 נץ החמה ..... 6:30 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11 סו"ז תפילה ..... 10:05 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:13 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:26	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות כה **ירושלמי:** גיטין טז **תוספתא:** דמאי ו **נ"ך:** שיר השירים ו **משניות:** שבת יד **זהר:** חלק ג עמ' שלא-שלב	**5**
יט	יום **ששי** הדלקת נרות (40 דק): 4:34 (20 דק): 4:54	עלות השחר (72 דק) ... 5:17 נץ החמה ..... 6:29 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:11 סו"ז תפילה ..... 10:04 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:14 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:27	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות כו **ירושלמי:** גיטין יז **תוספתא:** דמאי ז **נ"ך:** שיר השירים ז **משניות:** שבת טו **זהר:** חלק ג עמ' שלג-שלד	**6**
כ	**שב"ק** מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:28	**שבת קודש פרשת יתרו** עלות השחר (72 דק) ... 5:16 נץ החמה ..... 6:28 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:24 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:10 סו"ז תפילה ..... 10:04 חצות היום ..... 11:52 שקיעה ..... 5:15 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:28	**לימוד יומי:** **בבלי:** מנחות כז **ירושלמי:** גיטין יח **תוספתא:** דמאי ח **נ"ך:** שיר השירים ח **משניות:** שבת טז **זהר:** חלק ג עמ' שלה-שלו	**7**

יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט הוּא יוֹם מְסֻגָּל מְאֹד לִפְעֹל בּוֹ יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת - שִׁדּוּכִים טוֹבִים, זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא,
הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת שֶׁל פַּרְנָסָה, וְאַשְׁרֵי הַמְנַצֵּל יוֹם זֶה בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂמְחָה כָּרָאוּי, כִּי כֹּחוֹ רַב
לִפְעֹל בּוֹ יְשׁוּעוֹת הַרְבֵּה ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)